

**T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

2019 YILI BÜTÇE SUNUŞU
(TBMM Genel Kurulu)

Ziya SELÇUK
Millî Eğitim Bakanı

15 Aralık 2018

OKUNAN METİN GEÇERLİDİR

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR.....	iv
GRAFİKLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ.....	1
1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TEŞKİLAT YAPISI	17
1.1. Yönetim ve Organizasyon.....	18
1.2. İnsan Kaynağı	21
1.2.1. Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynağı	21
1.2.2. Yükseköğretimde İnsan Kaynağı	24
2. EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN YAPISI	31
2.1. Örgün Eğitim	32
2.1.1. Okul Öncesi Eğitim.....	32
2.1.2. İlköğretim.....	35
2.1.3. Ortaöğretim	37
2.1.4. Özel Eğitim ve Rehberlik.....	46
2.1.5. Özel Öğretim.....	52
2.1.6. Yükseköğretim	55
2.2. Yaygın Eğitim.....	55
2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme.....	56
3. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ERİŞİM, KALİTE VE KAPASİTE	59
3.1. Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılması	59
3.1.1. Öğrenci Sayıları	59
3.1.2. Örgün Eğitim Okullaşma Oranları	62
3.1.3. Kız Çocuklarının Okullaşması	65

3.1.4.	Eğitim Kademelerine Göre ğrenci/Derslik ve ğrenci/ğretmen Sayıları	67
3.1.5.	Yükseköğretime Erişim.....	68
3.1.6.	Yaygın Eğitim	69
3.2.	Eğitim ve ğretime Erişimin Artırılmasına Yönelik Uygulamalar	74
3.2.1.	Pansiyon Hizmetleri	74
3.2.2.	Taşıma Hizmetleri.....	75
3.2.3.	Ücretsiz Ders Kitabı.....	80
3.2.4.	Eğitim ve ğretimin Teşvik demeleri.....	82
3.2.5.	Türkiye’de Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Olarak Yrtlen Eğitim ve ğretim Faaliyetleri	89
3.3.	Eğitim ve ğretimde Kalitenin ve Kapasitenin Artırılması	92
3.3.1.	Öğretmen Yetiştirme	92
3.3.2.	Öğretim Programları ve Materyalleri Güncelleme alışmaları	99
3.3.3.	Ders Kitapları ve Materyalleri İnceleme Süreci.....	104
3.3.4.	Destekleme ve Yetiştirme Kursları	105
3.3.5.	Fiziki Altyapı	105
3.3.6.	FATİH Projesi.....	111
3.3.7.	Bakanlık Hizmetlerinde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı	114
3.3.8.	Eğitim ve ğretim ile İştihadam İlişkisinin Geliştirilmesi	125
3.3.9.	Ortaöğretime Uyum Programı.....	127
3.3.10.	Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Okul Standartlarının Yaygınlaştırılması	128

3.3.11.	Dünyada ve Türkiye’de Okuldan Erken Ayrılma Araştırması	128
3.3.12.	Ortaöğretimde Tasarım-Beceri Atölyelerinin Kurulması	129
3.3.13.	81 İilde 81 İl Eğitim Tarihi Müzesi Kurulması.....	129
3.3.14.	Ölçme ve Değerlendirme	130
3.3.15.	Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler.....	135
3.4.	Yükseköğretim Kurulu (YÖK)	144
3.5.	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)....	152
4.	BÜTÇE.....	155
	2019 YILI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇE TEKLİFİ	158
	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI (YÖK, YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU ve ÜNİVERSİTELER) BÜTÇESİ.....	169

TABLÖLAR

Tablo 1. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Mevcut Personel Sayıları (2018).....	22
Tablo 2. Öğretmen Dışındaki Unvanlarda Görev Yapan Personele Yönelik Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2013-2018)	23
Tablo 3. Yükseköğretim Verileri (2018).....	24
Tablo 4. Yükseköğretim Akademik Personel Sayısı (2017-2018)	25
Tablo 5. Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlara Göre Dağılımı (2002-2003/2017-2018).....	25
Tablo 6. Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Bursiyerlere Ödenen Burs Miktarlarının Ülkelere Göre Dağılımı (2018)	28
Tablo 7. Eğitimde Öğrenci Sayıları (Örgün) (Resmî ve Özel/Açık Öğretim Dâhil) (2017-2018)	59
Tablo 8. Eğitim Kursiyer Sayıları (Yaygın) (Resmî ve Özel) (2016/2017)	60
Tablo 9. Öğrenci Sayıları (2006-2007 / 2017-2018).....	60
Tablo 10. Okullaşma Oranları (2002-2003/2011-2012)	62
Tablo 11. Okullaşma Oranları (2012-2013/2017-2018)	63
Tablo 12. Yaş Gruplarına Göre Net Okullaşma Oranları (2017-2018) ..	64
Tablo 13. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2002-2003/2017-2018)	67
Tablo 14. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2002-2003/2017-2018).....	68
Tablo 15. Pansiyon Verileri (2017-2018)	74
Tablo 16. Özel Öğrenci Barınma Hizmeti Kurumları (2017-2018).....	75

Tablo 17. Ücretsiz Ders Kitabı Sayıları ve Ödemeleri (2003-2018)	81
Tablo 18. Burs Alan Öğrenci Sayısı ve Aylık Tutarı (2003-2018).....	83
Tablo 19. OSB’lerde Eğitim ve Öğretim Desteği Verilecek Alanlar ve Tutarları (2018-2019)	85
Tablo 20. Eğitim ve Öğretim Desteği (2018-2019)	87
Tablo 21. Suriyeli Öğrencilere Ait Veriler (2018).....	90
Tablo 22. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2000-2018)	95
Tablo 23. Kadrolu Öğretmen Maaşları (2002-2018)	97
Tablo 24. Okul Sayıları ve Derslikler (Resmî) (2017-2018)	106
Tablo 25. Yapılan Derslik Sayıları (2003-2018)	107
Tablo 26. Özel Okul Verileri (2017-2018)	110
Tablo 27. Sınav Verileri (2018)	131
Tablo 28. Öğretmen Dağılımı (Yurt Dışı) (2018).....	136
Tablo 29. Okutman (Yurt Dışı) (2018)	137
Tablo 30. Yurt Dışında Bakanlığımıza Bağlı Olarak Faaliyetlerini Sürdüren Okullar ve Öğrenci Sayıları (2018).....	138
Tablo 31. Bakanlığımızca Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Katkı Payı Ödemeleri (2014-2018)	140
Tablo 32. Kitap ve Eğitim Materyalleri (Yurt Dışı) (2018).....	143
Tablo 33. Eğitim Bütçesi (2006-2019)	156
Tablo 34. Eğitim Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2006-2019)	157
Tablo 35. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma).159	
Tablo 36. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Ekonomik Sınıflandırma)....	160
Tablo 37. 2019-2021 Dönemi MEB Bütçesi (Ekonomik Sınıflandırma-İkinci Düzey Dağılımı)	161

Tablo 38. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırma).....	162
Tablo 39. 2019 Yılı Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma) (Birimlere Dağılımı).....	163
Tablo 40. 2019 Yılı Bütçe Teklifi (Ekonomik Sınıflandırma) (Birimlere Dağılımı).....	164
Tablo 41. MEB Bütçe Teklifinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2019).....	165
Tablo 42. Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneğinden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (2003-2019).....	166
Tablo 43. Yatırım Ödenekleri (2019)	168
Tablo 44. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler Bütçe Teklifinin 2018 Yılı ile Karşılaştırılması	169
Tablo 45. MEB, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödenekleri (2002-2019).....	170
Tablo 46. YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçelerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019).....	172
Tablo 47. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçe Ödenek Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma).....	173

GRAFİKLER

Grafik 1. Yıllar İtibarıyla Atanan Öğretmen Sayısı (2003-2018)	21
Grafik 2. Öğretmen Dışındaki Merkez ve Taşra Teşkilatında İstihdam Edilen Personel Sayısı (2003-2018)	22
Grafik 3. Özel Öğrencilerin Toplam Öğrenci İçindeki Payı (2006-2007/2017-2018).....	61
Grafik 4. Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (2006-2017)	69
Grafik 5. Taşınan Öğrenci Sayıları(İlköğretim)(2002-2003/2007-2018)	76
Grafik 6. Taşıma Giderleri (İlköğretim) (2002-2003/2017-2018).....	76
Grafik 7. Taşınan Öğrenci Sayıları (Ortaöğretim) (2010-2011/2017-2018)	77
Grafik 8. Taşıma Giderleri (Ortaöğretim) (2010-2011/2017-2018).....	78
Grafik 9. Taşınan Öğrenci Sayıları (Özel Eğitim) (2004-2005/2017-2018)	79
Grafik 10. Taşıma Giderleri (Özel Eğitim) (2004-2005/2017-2018)	79
Grafik 11. Burs Ücretleri (İlköğretim ve Ortaöğretim) (2002-2018)	83
Grafik 12. Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrenci Sayıları (2006-2018)	88
Grafik 13. 2019 Yılı Bütçe Teklifinin Ödenek Dağılımı.....	155
Grafik 14. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma).....	159
Grafik 15. 2019 Yılı MEB Bütçesinin 2018 Yılı Ödenekleri ile Karşılaştırılması	160
Grafik 16. MEB Harcama Birimlerinin Bütçe Ödenekleri (2019)	165
Grafik 17. MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2019)	166

Grafik 18. MEB Yatırım Ödenekleri (2003-2019).....	167
Grafik 19. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler Bütçe Teklifinin 2018 Yılı ile Karşılaştırılması	170
Grafik 20. MEB, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019)	171
Grafik 21. YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019)	171

KISALTMALAR

ABİDE	Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
AK	Avrupa Komisyonu
ALES	Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavı
AR-GE	Araştırma-Geliştirme
ASIS	Anadolu Sak Intelligence Scale (Anadolu Sak Zekâ Ölçeği)
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
BT	Bilişim Teknolojileri
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
DYS	Doküman Yönetim Sistemi
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
ECVET	The European Credit System for Vocational Education and Training (Mesleki Eğitim ve Öğretimde Kredi Transfer Sistemi)
EİT	Ekonomik İş Birliği Teşkilatı
EUROSTAT	European Community Statistical Office (Avrupa Birliği Resmî İstatistik Birimi)
EURYDICE	Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
EURYPEDIA	Avrupa Eğitim Ansiklopedisi
FATİH	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HEP	Hızlandırılmış Eğitim Programı
İYEP	İlkokullarda Yetiştirme Programı
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta

KEP-2	Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesi-2
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEBBİS	Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri
MEBİM	Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi
MEMP	Mesleki Eğitim Merkezi Programı
MESGEP-2	Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi-2
MTSK	Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı)
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
ÖSYM	Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PISA	Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ŞEY	Şartlı Eğitim Yardımı
TALIS	Teaching and Learning International Survey (Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması)
TEFBİS	Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması)
TMV	Türkiye Maarif Vakfı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi

TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
VPN	Virtual Private Network (Sanal Özel Ağ)
YÖBİS	Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
YTB	Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu, Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ve Üniversitelerin 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifleri ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tekliflerini, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifini sunmak ve Bakanlık faaliyetlerimiz ile hedeflerimiz hakkında bilgi vermek üzere huzurlarınızda bulunmaktayım.

Bu vesile ile Genel Kurulumuzun Başkan ve tüm üyelerini saygı ile selamlıyorum.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim; zamanın ruhuna uygun olarak değişen ve gelişen, birikim ve tecrübeler ışığında yenilenen bir süreçtir. Temel hedefi ise, çağın gerektirdiği becerilerle donanmış, millî kültür ile insanlığın evrensel değerlerini içselleştirmiş bireyler yetiştirmektir.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak herkesin eğitim ve öğretime eşit ve adil şartlar altında erişmesi, çağın gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışı kazanması, girişimci, yenilikçi, dil becerileri yüksek, iletişime ve öğrenmeye açık, öz güven ve sorumluluk sahibi, sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesi önceliğimizdir. Bu önceliklerimizi bildiğiniz üzere 2023 Eğitim Vizyonumuz'da ölçülebilir hedefler şeklinde sıralayarak ve 3 yıllık bir uygulama takvimine bağlayarak milletimizle paylaştık.

Eğitim bütçemiz, 161 milyar 612 milyon TL olarak belirlenmiştir. Bu rakam 2019 yılı merkezi yönetim bütçesinin yaklaşık yüzde 17'sini oluşturmaktadır.

Söz konusu bütçe çerçevesinde Bakanlığımız, toplumun tüm kesimlerini içine alan örgün ve yaygın eğitim ve öğretim hizmetlerini yerine getirmektedir.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında resmî ve özel 11 bin 936 okul öncesi, 24 bin 890 ilkokul, 19 bin 184 ortaokul ve 12 bin 461 lise ile toplam 68 bin 471 okulumuzda 1 milyon 126 bin 851 öğretmen ve açık öğretim öğrencileri de dâhil olmak üzere 17 milyon 658 bin 637 öğrencimiz ile eğitim ve öğretime devam ediyoruz.

Okul terklerinin ve öğrenci barınma sorunlarının en aza indirilmesine, güvenli eğitim ortamlarının sağlanmasına, kadın ve çocukların da içerisinde yer aldığı dezavantajlı kesimlerin eğitimden azami derecede faydalanmasına yönelik faaliyetlere kararlılıkla devam edilmektedir. Eğitim ve öğretimde niteliğin artırılmasına, bölgeler arasındaki nitelik ve nicelik farklılıklarının giderilerek fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanmasına, çağ nüfusu içindeki herkese öğrenim hakkının kullanılmasına ve kaynakların rasyonel olarak değerlendirilmesine yapacağımız bütün çalışmalarımızda azami derecede gayret gösterdiğimizi ve göstereceğimizi belirtmek isterim.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Eğitim sisteminin temel unsuru öğretmendir. Ülkemizin geleceğinin teminatı olan gençlerimizin demokratik değerlerle buluşmasında, onların millî ve manevi değerlerle donatılmasında, ülkemizin geleceğini inşa edecek gençlerimizin yetiştirilmesinde en büyük pay hiç kuşkusuz öğretmenlerimize aittir.

Bu çerçevede öğretmen ve okul yöneticilerimizin mesleki gelişim etkinliklerinin lisansüstü öğrenim basamağına taşınarak yeni bir mesleki gelişim modeli oluşturulacaktır. Bu model; bilme, okuma, öğrenme, öğretme, bilgiye ulaşma, değişime ve erdemlere liderlik gibi tarihi ve kültürel geleneğimizdeki kodlarımızı koruyarak mesleki uzmanlık yeterliklerini güçlendirmeye yönelik olacaktır. Bu doğrultuda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile gerçekleştirilecek iş birliği ve koordinasyon aracılığıyla öğretmen ve okul yöneticilerimizin mesleki gelişimleri çağdaş bir yaklaşımla lisansüstü düzeyde diplomaya dayalı olarak yapılandırılacaktır. Ayrıca, mevcut insan kaynağının en verimli şekilde değerlendirilmesi için aidiyet duygusunu güçlendirecek adımlar atılacaktır. Bunu gerçekleştirdiğimizde uluslararası alanda daha güçlü bir Türkiye hedefine bir adım daha yaklaşmış olacağımızı düşünüyoruz.

Bu noktada, eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfındaki mevcut personelimiz hakkında bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Bakanlığımıza bağlı resmî eğitim kurumlarında görev yapan 920 bin 524 öğretmenimiz bulunmaktadır. Hükûmetlerimiz döneminde atanan öğretmen sayımız, mevcut resmî öğretmen sayısının %66'sına karşılık gelmektedir. Bu aynı zamanda genç bir öğretmen kadrosuna sahip olduğumuzu gösterir. Nitekim 40 yaş ve altındaki öğretmen sayımız toplam öğretmen sayımızın %65'ine tekabül etmektedir.

Bu süre içinde öğretmen başına düşen öğrenci sayımız; ilköğretimde 16'ya, ortaöğretimde de 12'ye düşmüştür. Ülkemizin tüm coğrafi bölgelerindeki öğretmen doluluk oranları birbirine yakın bir orana yükseltilmiştir. Norm kadro doluluk oranları Doğu Anadolu Bölgesi'nde %89,16, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde %86,42, ülke genelinde ise %89,72 seviyesindedir.

Öğretmenlerimizin mali ve sosyal haklarında önemli iyileştirmeler yapılmış ve 01.07.2018 tarihi itibarıyla Bakanlığımız bünyesinde göreve yeni başlayan 9. derece 1. kademedeki bir öğretmenimizin maaşı 3.320 TL, ek ders ücreti net 13,90 TL olmuştur. Haftada 15 saat ayda 60 saat ek

ders veren bir öğretmene 834 TL ek ders ücreti ile birlikte toplamda 4.154 TL aylık ücret ödenmektedir.

Ayrıca, tüm öğretmenlere, her eğitim ve öğretim yılı başında eğitim ve öğretime hazırlık ödeneği verilmekte olup 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında 1.130 TL ödenmiştir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim ve öğretime erişimin artırılarak fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda yaptığımız çalışmalardan da kısaca bahsetmek isterim.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılan Protokol çerçevesinde; 2003 yılından bu yana Türkiye çapında Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı uygulanmakta olup, ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı yapılmaktadır.

Okul öncesi ve ilköğretime devam eden erkek çocukları için 35 TL, kız çocukları için 40 TL; ortaöğretime devam eden erkek çocukları için 50 TL, kız çocukları için 60 TL aylık destek verilmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanan şartlı eğitim yardımıyla 2003 yılından 2018 yılı Kasım ayına kadar ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerimizin annelerine 6 milyar 870 milyon 678 bin 826 TL ödeme yapılmıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Nitelikli bir eğitim için öncelikle eğitim altyapısının tamamlanması gerekir. Bu kapsamda, derslik başına düşen öğrenci sayısını azaltmak ve ikili öğretime son vererek tüm okullarımızda tam gün eğitim ve öğretime geçmek için okul ve ek derslik yapımı çalışmalarını kararlılıkla sürdürüyoruz.

Bu çerçevede 2003 yılından bugüne kadar, 50 bin 735'i hayırsever vatandaşımız tarafından olmak üzere toplam 298 bin 655 adet yeni dersliğin yapımı tamamlanarak eğitim ve öğretimin hizmetine sunulmuştur.

Her eğitim kademesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı, yeni yapılan derslikler sayesinde, ülke genelinde her geçen gün azalmaktadır. Bütün bu çalışmalar sonrasında derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 24'e, ortaöğretimde ise 21'e düşmüştür.

Öğrenme süreçlerinde teknoloji desteği konusunda bilhassa altyapı anlamında ciddi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu güne kadar 432 bin 288 adet etkileşimli tahta okullarımıza kurulmuştur. 15 bin 103 okulda bir milyondan fazla uç kurulumu yapılmıştır. Altyapısı tamamlanan okullara Sanal Özel Ağ (VPN) internet erişimi verilmektedir. Altyapı çalışmaları önümüzdeki dönemde hız kesmeden devam edecek ve tüm okullarımızın teknolojik imkânları daha da iyileştirilecektir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilindiği üzere, ücretsiz ders kitabı dağıtımı, eğitimde fırsat eşitliğine yönelik yürütülen çalışmalardan biridir. Bu kapsamda 2003'ten 2018 yılına kadar toplam 2 milyar 850 milyon 288 bin 456 adet kitap öğrencilerimize ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Bu uygulama için toplam 5 milyar 506 milyon 519 bin 749 TL ödeme yapılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerine ücretsiz ders kitabı dağıtılması amacıyla 2019 yılı Bakanlık bütçesine 477 milyon 500 bin TL, ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan 2019 yılında kullanılmak üzere 881 milyon TL kaynak tahsisi öngörülmüştür.

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burslar eğitim ve öğretime erişimi artırarak fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkı sağlayan önemli uygulamalardan biridir. İlköğretim ve ortaöğretimde 273 bin 724 öğrenciye 2018 yılı itibarıyla 234,7 TL aylık burs ödenmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Ülkemizin her çocuğu bizim için değerlidir ve eğitime erişimini sağlıklı bir şekilde temin etmeliyiz. Bu kapsamda, ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlara taşıma yoluyla erişimlerinin sağlanmasına devam etmekteyiz.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında toplam 1 milyon 338 bin 672 öğrenci taşıma hizmetlerinden faydalanmış ve 2 milyar 341 milyon 732 bin TL ödeme yapılmıştır.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında toplam 1 milyon 320 bin 708 öğrenci taşıma hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bakanlık bütçemiz ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan taşıma ve öğle yemeği hizmetleri için toplam 4 milyar 156 milyon TL kaynak ayrılmıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Ekonomimizin uluslararası rekabet gücünün artırılması ve nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması için mesleki ve teknik eğitime ayrı bir önem veriyoruz.

İş dünyasının ihtiyaç duyduğu meslek ve alanlarda nitelikli işgücünün yetiştirilmesi adına mesleki eğitimin kalitesinin artırılması ve eğitim-istihdam-üretim bağlantısının sağlıklı bir zeminde yürütülmesi gerekmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde, 2023 Eğitim Vizyonumuz çerçevesinde; mesleki ve teknik eğitime yönelik var olan toplumsal algıyı değiştirmeyi hedefleyen, öğrencilerin mesleki ilgi ve yeteneklerini tespit eden ve öğrenciler ile ailelerini bu doğrultuda yönlendiren, akademik ders yoğunluğunun azaltıldığı, mesleki ders içeriklerinin güncellendiği, öğretmenlerin iş başında eğitim olanaklarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası sektör ve kamu finansal kaynaklarının kullanımı yoluyla okulların altyapı ve donanımının hızla değiştiği ve gelişen teknolojiyle uyumlu hale getirildiği, mezunlarına istihdamda öncelik sağlanan ve farklı ücret politikalarının uygulandığı, sektörün mesleki ve teknik eğitim süreçlerinde daha fazla yer aldığı, sektör liderleri ile iş birliği imkânlarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası düzeyde sektörel iş birliği protokolleri ve iyi uygulama modeli olabilecek projelerin hayata geçirildiği, mezunlarının kendi alanlarında yükseköğretime geçişlerini sağlayacak bütünleşik bir yapının kurulduğu, mezunlarının sağlıklı olarak izlendiği ve ülkemiz 2023 hedefleri ile uyumlu bir sistem oluşturulması planlanmıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilim, sanat, spor ve benzeri alanlardaki özel yetenekli çocuklarımızın yeteneklerine uygun bir eğitim içeriği ve ortamı sunmak Bakanlığımızın öncelikli politikaları arasındadır.

Geçtiğimiz yıl 117 olan Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) sayısı bu yıl her ilde en az bir tane bulunmak üzere 137' ye çıkarılmıştır. 2018 Haziran ayı itibarıyla BİLSEM'lerde toplam 33 bin 720 öğrenciye eğitim verilmiştir. Özel yetenekli öğrenciler BİLSEM'lerin yanı sıra destek eğitim odalarından da yararlanabilmektedirler.

Ülkemizin tüm yerleşim birimlerinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimizin özgün tanılama araçları ile tespit edilmesi ve gelişim süreçlerinin desteklenerek izlenmesi, bu öğrencilerimizin uzun vadede hem bireysel yaşamlarına hem de ülkemizin büyümesine katma değer oluşturmalarını sağlayacaktır. Bu noktada özel yetenekli çocuklarımızı akranlarından ayıştırmadan, doğalarına uygun bir eğitim yöntemi belirlemek amaçlanmaktadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

2018-2019 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla tüm eğitim kademelerinde toplam 13 bin 689 özel okul bulunmaktadır.

2006-2007 eğitim ve öğretim yılında tüm özel okullarda kayıtlı öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı (açık öğretim hariç) % 2,53 iken 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında %8,27'ye ulaşmıştır. Örgün eğitim içerisindeki özel okul sayılarının toplam okul sayısına oranı ise yaklaşık %20'dir.

Eğitim sisteminde ciddi bir yük üstlenen özel öğretim alanı önümüzdeki üç yıllık süreçte sistemin içinde daha esnek ve amaca yönelik bir yapıya dönüştürülecektir. Uluslararası standartlar gözetilerek gelişen özel öğretim, tüm okullar için destekleyici ve geliştirici bir işlev üstlenecektir.

2014-2015 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımızın başlatmış olduğu eğitim ve öğretim desteği uygulaması, devlet okullarındaki ikili eğitim yükünün ve derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasına katkı sağlamıştır.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında geçen yıllardan hak kazanan ve bu eğitim ve öğretim döneminde yeni katılan 75.000 öğrenci ile toplamda 253 bin 827 öğrencinin eğitim ve öğretim desteğinden faydalanması planlanmıştır.

Özel öğretimde istatistiklerden de anlaşılacağı üzere nicelikle ilgili önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Önümüzdeki süreçte özel öğretime teşvik uygulamasını kademeli olarak azaltarak kaldıracağız. Buradaki bakış açımız dezavantajlı durumda olan resmî okullarımızdaki niteliksel gelişime hizmet etmektir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bilgilerinize sunmak istediğim bir diğer husus da; Bakanlığımızın yurt dışı eğitim ve öğretim faaliyetleriyle ilgili gelişmelerdir.

Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın eğitim ihtiyacını karşılamak ve eğitim ve öğretim alanındaki uluslararası ilişkilerimizin geliştirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlığımızın 34 ülkede 31'i eğitim müşavirliği ve 25'i eğitim ataşeliği olmak üzere toplam 56 temsilciliği bulunmaktadır.

Bakanlığımızca açılan, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın çocuklarının devam ettiği 16 ilkokul, 23 ortaokul, 26 lise, 2 Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi (TÖMER) olmak üzere toplam 67 eğitim kurumunda eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir.

Bildiğiniz gibi, Ülkemizin eğitim alanında sahip olduğu birikimini insanlığın hizmetine sunmak ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına; yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek amacıyla Türkiye Maarif Vakfını kurduk. Vakıf aynı zamanda yurt dışındaki vatandaşlarımızın çocuklarının eğitim ve öğretim ihtiyacını gidererek, onların anavatanlarıyla bağlarını sağlamlaştırma yönünde önemli bir görev ifa etmektedir. Bu gün itibarıyla Türkiye Maarif Vakfı; 91 ülke ile resmî temas sağlamış, 47 ülkede temsilcilik açmış ve 31 ülkede 2 üniversite 162 okul ile eğitim ve öğretim hizmeti sunmaktadır.

Ayrıca; 1416 sayılı Kanun kapsamında yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla, Bakanlığımız tarafından üniversiteler ve bazı kamu kurumları adına yurt dışındaki üniversitelere yüksek lisans ve doktora öğrencisi gönderilmektedir.

2018 yılında 471 farklı alanda 1.224 yurt dışı kontenjan açılmış olup, ÖSYM'nin lisans programları tablosundaki 1.077 lisans alanı taranmış ve ilan edilen burs kontenjanlarına 457 farklı lisans alanından mezun olan öğrencilerin başvurulabilmesi sağlanmıştır. Şu an 49 farklı ülkede 3.730 öğrencimiz öğrenim görmektedir.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşması ancak nitelikli bilgi üretimi ve insan kaynağı ile mümkün olabilecektir. Bu da, küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine sahip olunmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde yükseköğretime erişim ve yükseköğretim alanındaki okullaşma oranının artırılması 2000’li yıllar öncesinde çözümlenmesi gereken en öncelikli konu iken özellikle 2003-2014 yılları arasında bu konuda sayısal açıdan çok önemli bir sıçrama yaşanmış ve yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz önemli düzeyde bir gelişmeye şahit olunmuştur.

Bugün itibarıyla üniversite sayımız 129’u devlet, 72’si vakıf olmak üzere 201’e ulaşmıştır. Ayrıca Millî Savunma Üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulu ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumumuz mevcuttur. 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminde öğrenci sayımız da 8 milyon 71 bin 889’a ulaşmıştır. Bu öğrenci sayısı ile Avrupa yükseköğretim alanındaki ikinci en büyük öğrenci sayısına sahip ülke konumuna gelinmiştir. Bu öğrenci sayısının 3 milyon 52 bin 6’sı ön lisans, 4 milyon 501 bin 615’i lisans, 430 bin 524’ü yüksek lisans, 99 bin 758’i doktora öğrencisidir. Öğretim elemanı sayımız ise 161 bin 149 olup bunun 78 bin 765’i öğretim üyesidir.

Yükseköğretim sistemimizdeki son 10 yılda yaşanan bu büyüme sürecinin bundan sonraki aşaması nitelik bakımından da büyümedir.

Bu kapsamda tarafımızca gerçekleştirilen ve yapısal değişim niteliğinde olan en önemli girişimlerimiz, “Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun Oluşturulması” ve “Misyona Farklılaşması Odaklı İhtisaslaşma”dır.

Üniversitelerimizin uluslararası nitelikleri gözetilmeli ve yükseköğretim kurumlarımız farklı değerler üretmelidir. Bu kapsamda üniversitelerimizin bir kısmının eğitimde, bir kısmının araştırma ve teknoloji üretiminde bazılarının da bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakta farklılaşmasını istiyoruz. Bu yaklaşımla kastedilen, bir üniversitenin tematik manada sadece bir alanda faaliyet göstermesi değil bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alana yoğunlaşarak o alanda uzmanlaşmasıdır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Bütçe görüşmelerimiz kapsamında değineceğim son husus Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığımızın (ÖSYM) çalışmaları ve önümüzdeki yıla ilişkin projeksiyonlarıdır.

ÖSYM ülkemizin önemli hizmet kurumlarından biridir. Bütün hizmetlerini e-Devlet standartları çerçevesinde yürütmekte, hızla gelişen bilimsel ve teknolojik yeniliklerden yararlanarak sürekli kendisini yenilemektedir. Sınav hizmetleri süreçlerinde “ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Standartları” ile “ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Standartları”nın gerçekleştirilmesi için başlatılan çalışmalar tamamlanmak üzeredir.

ÖSYM bünyesinde 2018 yılı içinde 182 sınav koordinatörlüğü aracılığıyla yaklaşık 9 milyon adayın katıldığı 45 sınav yapılmış olup yıl sonu itibarıyla bu sayının 55 farklı sınav ve 11 milyon aday olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

ÖSYM'nin 2019 yılında ise 186 sınav koordinatörlüğü aracılığıyla yaklaşık 8 milyon aday için sınav gerçekleştirileceği öngörülmektedir.

ÖSYM yılbaşında açıklanan sınav takvimi çerçevesinde hizmetlerini yerine getirirken bazı önemli yenilikleri de gerçekleştirmiştir. Elektronik sınav uygulamasının yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Ankara'da hizmete giren Esenboğa e-Sınav Merkezi, aynı anda 5.000 adayın elektronik sınava girebileceği kapasitesiyle dünyanın en büyük elektronik sınav merkezidir. Şimdiye kadar sadece İngilizce yabancı dil sınavında uygulanan elektronik sınavlara Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça sınavları da eklenmiştir.

ÖSYM yapmış olduğu sınav ve yerleştirmelerin sonuçlarını değerlendirme raporları ile kamuoyunun bilgisine sunmaktadır. Bu amaçla 2018 yılında 10 değerlendirme raporu yayımlanmıştır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim alanında gerçekleştireceğimiz bütün bu faaliyetler için;

- 81 milyar 622 milyon 485 bin TL'si personel giderleri,
- 13 milyar 299 milyon 983 bin TL'si sosyal güvenlik kurumuna devlet primi giderleri,
- 10 milyar 38 milyon 497 bin TL'si mal ve hizmet alım giderlerinde kullanılmak üzere cari harcamalar,
- 3 milyar 265 milyon 157 bin TL'si devlet parasız yatılı öğrencileri, burslar ile diğer cari transferler,
- 5 milyar 558 milyon 886 bin TL'si sermaye giderleri,
- 28 milyon 5 bin TL'si sermaye transferleri

olmak üzere toplam 113 milyar 813 milyon 13 bin TL Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine tahsis edilmiştir.

Bununla birlikte;

- 33 milyar 23 milyon 355 bin TL'si Yüksek Öğretim Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve üniversitelerin bütçesi,
- 549 milyon 555 bin TL'si Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı bütçesi,
- 14 milyar 225 milyon 998 bin TL'si Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu bütçesi

olmak üzere toplam eğitim bütçemiz 161 milyar 611 milyon 921 bin TL olarak öngörülmüştür.

Bakanlığımız bütçesine ve faaliyetlerine ilişkin ayrıntılı veriler; tablolar, grafikler ve açıklamalarla 2019 Bütçe Sunuş kitabımızın devamında yer almaktadır.

**Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,**

Eğitim, ülkemizin yarınını şekillendiren en önemli unsur; insana dair yapılacak yatırımların en değerlisidir. Hükümetimiz bu bilinçle hareket etmekte, eğitim alanına yönelik yatırımlarını bilimsel ve pedagojik gelişmelerle koşut bir şekilde sürdürmektedir. Millî Eğitim Bakanı olarak şahsım, eğitim camiamız ve milletimiz adına; genel bütçeden en büyük payı eğitime ayırma geleneğini başlatan Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN başta olmak üzere bu sürece katkısı olan ve bize destek veren herkese teşekkür ediyorum. Eğitimin ortak memleket meselesi olarak görülüp bu desteğin sürdürülmesi önemlidir. Genel Kurulumuzun da bu desteği vereceğine olan inancım tamdır. Vereceğiniz destek için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Millî Eğitim Bakanlığı 2019 yılı bütçesinin eğitim ailemize, öğretmenlerimize, öğrencilerimize, velilerimize ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum, muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

**Ziya SELÇUK
Millî Eğitim Bakanı**

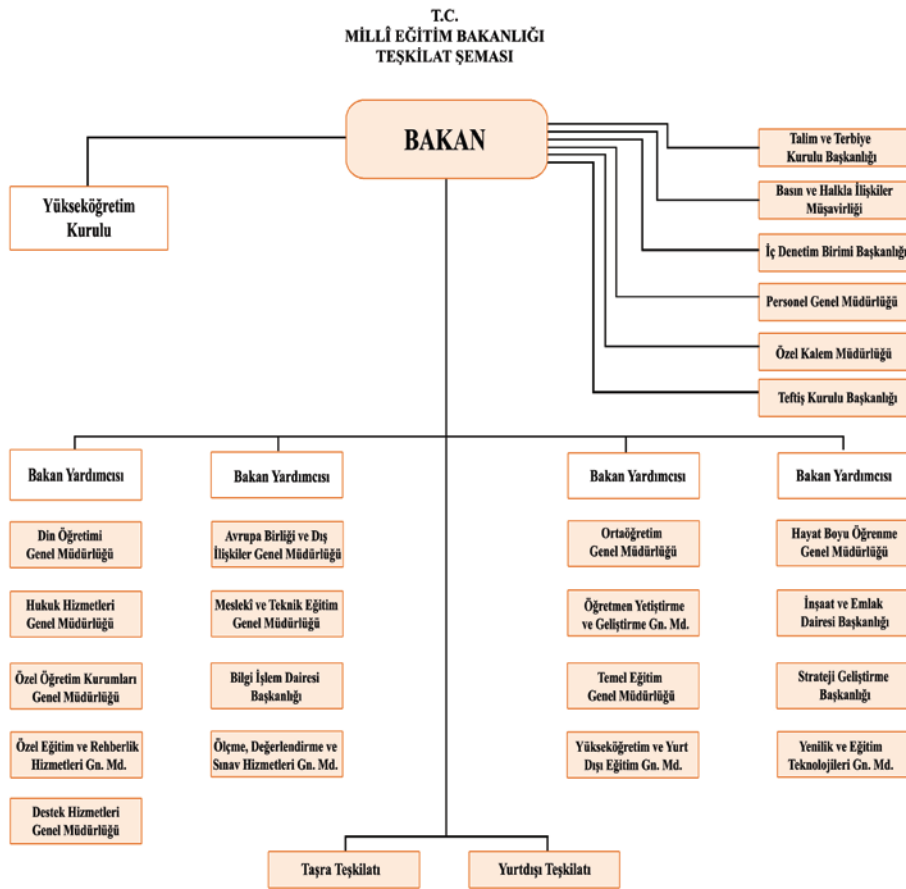

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞININ TEŞKİLAT YAPISI

Millî Eğitim Bakanlığı, 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurt dışı teşkilatı olarak yapılandırılmıştır. Bakanlık merkez teşkilatı; Bakanlık Makamı, bakan yardımcılarını, hizmet birimlerinden oluşmaktadır.

1.1. Yönetim ve Organizasyon

Bakanlığımızın sahip olduğu kurumsal yapı ve kapasitenin etkin bir şekilde kullanılması için planlama, koordinasyon, izleme ve değerlendirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Bakanlık görev alanına giren konularla ilgili bilgi, süreç, veri ve istatistikleri bütünsel bir yaklaşımla ele alan coğrafi bilgi sistemi ile entegre bir yönetim bilgi sistemi kurulumu çalışmaları devam etmektedir.

Vatandaşların hizmetlere doğru yerden eksiksiz belgelerle başvurmasının sağlanması, ortak hizmetlerin tüm birimlerde aynı şekilde sunulmasının sağlanması, gereksiz yazışmaların kaldırılması, başvurularda istenen belgelerin azaltılması, vatandaşlara başvurularının sonuçlanma süresinin bildirilmesi amacıyla hizmetler e-Devlet ortamına aktarılmaktadır.

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı hizmet standartları, Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinesinde tamamlanarak, Bakanlığımız internet sayfasında yayınlanmış ve görünürlüğü sağlanmıştır.

Kurumların ve/veya birimlerin hiyerarşik yapılarında meydana gelen değişikliklere uygun olarak yazışma kodlarındaki değişimi önlemek ve veri bütünlüğünü sağlamak amacıyla idari birim kimlik kodu uygulamasına geçilmiştir. Bu kapsamda Bakanlığımız tarafından 72.748 idari birim kimlik kodu üretilmiştir.

5018 sayılı Kanun gereğince idare tarafından hazırlanan ve geliştirilen iç kontrol sisteminin yeterliliği ve etkinliğine güvence vermek üzere, söz konusu yasa ve yönetmelikte öngörülen sistem denetimi, mali denetim, uygunluk denetimi ve bilgi teknolojileri denetim görevleri İç Denetim Birimi Başkanlığının yetki ve sorumluluğunda yürütülmektedir.

Eğitim hizmetlerinin vatandaşlarımıza; etkili, kaliteli, süratli, ekonomik ve hesap verilebilir nitelikte sunulması çağdaş yönetim anlayışının bir gereğidir. Temel insan haklarından olan eğitim hakkının vatandaşların memnuniyetini esas alan bir yaklaşımla kullandırılması bizim için vazgeçilmez bir değere sahiptir.

Bir nesil yetiştirmenin, bir medeniyet inşa etmek olduğu gerçeğinden hareketle; inisiyatif alan, eleştirel düşünen, iletişim becerisi yüksek, girişimci, yapıcı ve yaratıcı bireyler yetiştirmenin, toplumsal kalkınmanın en önemli dinamiğini oluşturduğu unutulmamalıdır. Bu çerçevede eğitim kurumlarındaki eğitim ve yönetim süreçlerinin izlenmesi, aksaklıkların tespit edilerek gerekli düzeltme ve iyileştirmelerin zamanında yapılması yoluyla, eğitim hizmetlerinin sürekli geliştirilmesine yönelik sağlıklı bir işleyiş denetimle mümkün olacaktır.

Bu çerçevede, Bakanlığımızın denetimi altında yürütölen eğitim faaliyetlerinin; Anayasa, yasalar, kalkınma planları ve yıllık programlarda belirlenen temel ilkeler doğrultusunda sürdürölmesi ve Bakanlığımızın önemli bir fonksiyonu olan teftiş sistemiyle eğitim hizmetlerinde; olası hataların giderilmesi, eksikliklerin tamamlanması ve hizmet sunumunda arzu edilen kalite düzeyinin yakalanması hedeflenmektedir.

Eğitimin geliştirilmesi, eğitim seviyesinin belirlenmesi amacıyla yapılan denetim ve rehberlikle yakından ilgili olduğundan eğitim denetimine atfedilen değer de günden güne artmaktadır. Bilgi toplumunda meydana gelen hızlı değişme ve yenileşme de denetim sistemlerinin kendilerini sürekli yenilemelerini zorunlu kılmaktadır.

Yol gösterici ve önleyici rehberliği öne çıkararak düzeltmeyi, iyileştirmeyi ve geliştirmeyi esas alan bir anlayışla kurgulanan denetim hizmetleri ve faaliyetleri Bakanlık maarif müfettişlerimizce yürütölmektedir. Denetim sisteminin etkinliğinin artırılması ve bir standarda kavuşturulması amacıyla, okul ve kurum türleri bazında denetim rehberleri hazırlanmıştır.

Hazırlanan denetim rehberleri, mevzuat değişiklikleri ile paydaşlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda sürekli olarak güncellenmektedir. Bununla birlikte, eğitim ve yönetim alanında dünyada yaşanan yenilik ve gelişmeler doğrultusunda “Denetim Kalite Standartları” ile “Bakanlık Maarif Müfettişleri Görev Standartları” belirlenmiştir.

Rehberlik ve denetim hizmetlerinin çağdaş dünyada meydana gelen gelişmelere uyarlanmasına yönelik arayışımız devam etmektedir. Bu bağlamda; okul ve kurumların kuruluş amaçlarına uygun olarak faaliyetlerini daha etkili, ekonomik ve verimli olarak sürdürebilmeleri ve her birinin kendi koşulları içerisinde bir bütün olarak değerlendirilmelerine olanak sağlamak üzere, kurum tabanlı öz denetim ve öz değerlendirmeye dayalı rehberlik, denetim, izleme ve değerlendirme sistemi oluşturulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) üzerinde çalışan “Öz Denetim” ve “Öz Değerlendirme” sistemi bütün kurumların tür, özellik ve değişkenleri dikkate alarak öz denetim ve öz değerlendirme yapmalarına olanak sağlayan modüler sistemden oluşmaktadır.

Yapılan bu çalışmalarla birlikte, 2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde; teftiş sistemimizin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenleri ayrılarak okul gelişimine yönelik kurumsal rehberliğin, özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılması planlanmaktadır.

Önümüzdeki dönemde teftiş hizmetlerinin okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutu öne çıkarılacaktır. Bakanlığımız müfettişleri araştırma, inceleme ve soruşturma görevlerinin yanında; yerinde yaptıkları yapılandırılmış gözlemler, paydaşların görüşleri, yapılandırılmış veri toplama araçlarıyla elde ettikleri verilerle oluşturdukları analiz raporlarını doğrudan okula ve Millî Eğitim Bakanlığına sunacaklardır. Bu raporlar gelişim odaklı tüm paydaşlar ve ilgili birimler ile paylaşılacak, sadece hata ve eksiklik tespiti olarak değil, gelişimsel veri olarak da kullanılacaktır.

1.2. İnsan Kaynağı

Kurumlarda insan kaynaklarını, organizasyonel amaçlar doğrultusunda en verimli şekilde kullanmak, insan kaynağının iç ve dış gelişmelere uygun olarak etkin bir şekilde planlanmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini gerektirmektedir.

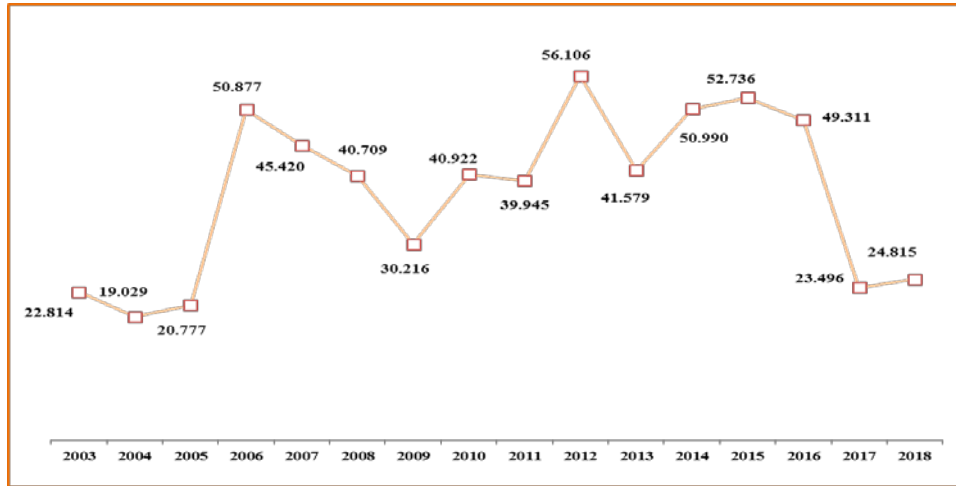
1.2.1. Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynağı

Kurumsal amaçlara ulaşmak amacıyla kurumun yapı ve stratejisiyle tutarlı iş gücünün bulunması, seçilmesi, eğitilmesi ve değerlendirilmesine yönelik etkinlikler bütünü olarak tanımlanan insan kaynakları yönetimi Bakanlığımızın önemle üzerinde durduğu temel süreçlerden biridir.

1.2.1.1. Öğretmen İstihdamı

Bakanlığımıza bağlı resmî eğitim kurumlarında 59 bin sözleşmeli statüde olmak üzere toplam 920 bin 524 öğretmen görev yapmaktadır. 2003 ile 2018 yılları arasında 609 bin 742 öğretmen ataması gerçekleştirilmiştir.

Grafik 1. Yıllar İtibarıyla Atanan Öğretmen Sayısı (2003-2018)

Not: Aralık 2018 tarihi itibarıyla

Tablo 1. Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı Mevcut Personel Sayıları (2018)

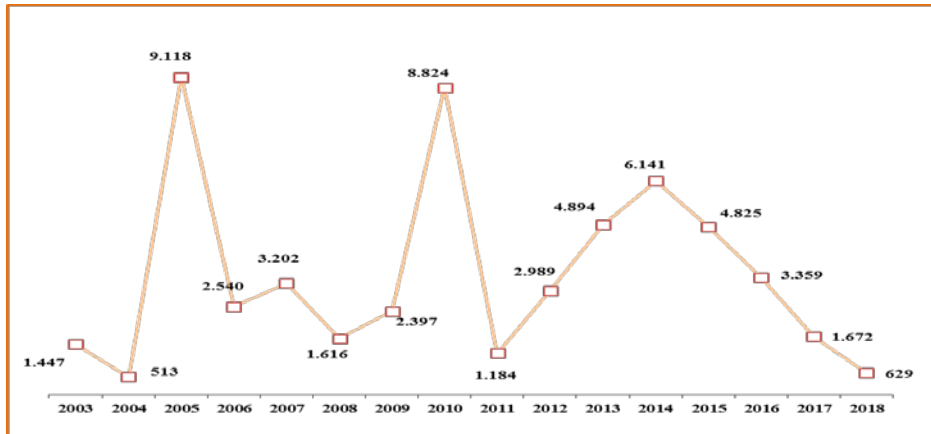
Eğitim ve Öğretim Hizmetleri	
Eğitim Kurumu Yöneticisi	73.261
Kadrolu Öğretmen (657 4/A)	788.263
Sözleşmeli Öğretmen	59.000
Toplam Personel Sayısı	920.524

Not: Ekim 2018 tarihi itibarıyla

1.2.1.2. Öğretmen Dışındaki Personel İstihdamı

2018 yılında istihdamı sağlanan öğretmen dışındaki personel sayısı 629'dur. Atama biçimlerine göre dağılımlar incelendiğinde atanmaların tamamına yakını sosyal nitelikli atamalar kapsamında değerlendirilen engelli, şehit ve gazi yakını, korunmaya muhtaç çocuk statüsünde personelden oluşmaktadır.

Grafik 2. Öğretmen Dışındaki Merkez ve Taşra Teşkilatında İstihdam Edilen Personel Sayısı (2003-2018)

Not: Ekim 2018 tarihi itibarıyla

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler her meslekte yeni bilgi ve teknolojileri öğrenmeyi ve çalışanların bu konularda yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumunda kurumlar; çalışanlarında karmaşık kurum içi ve dışı ilişkileri kavrayabilme yeterliliği, etkili takım çalışmasına uyum yeteneği gibi çok yönlü becerilere sahip olma özelliği aramaktadır.

Bunun gerçekleştirilmesinde ise okul ve taşra yöneticileri ile ilgili görev bazlı yeterliliklerin tespit edilmesi, bu tespitler doğrultusunda ihtiyaçların belirlenmesi ve ihtiyaçlara uygun eğitimlerin verilmesi önemli bir rol oynamaktadır.

2013-2018 yıllarına ait öğretmen dışındaki unvanlarda görev yapan personele düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Dışındaki Unvanlarda Görev Yapan Personele Yönelik Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2013-2018)

Yıllar	Merkezi Faaliyetler		Mahalli Faaliyetler		Faaliyet Sayısı Toplamı	Katılımcı Sayısı Toplamı
	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı		
2013	187	11.201	1.077	45.235	1.264	56.436
2014	124	20.240	704	33.402	828	53.642
2015	249	30.017	11.022	119.963	11.271	149.980
2016	194	19.242	6.184	119.793	6.378	139.035
2017	139	17.216	5.316	125.219	5.455	142.435
2018	121	15.168	3.281	78.914	3.402	94.082
Toplam	1.014	113.084	27.584	522.526	28.598	635.610

Not: Ekim 2018 tarihi itibarıyla

1.2.2. Yükseköğretimde İnsan Kaynağı

Genç kuşaklara çağın gerektirdiği donanımı kazandırıp, yeteneklerini keşfettirip kendilerini geliştirme imkânı sağlayarak onları geleceğe hazırlayan üniversiteler, çağdaş dünyanın vazgeçilmez kurumlarından biridir. Artan önemlerine bağlı olarak üniversitelerin, her yaşta ve kesimden bilgi talep eden insanlara hizmet verebilecek kurumlara dönüşüm süreci hızla devam etmektedir. Bu noktada üniversitemize büyük görevler düşmektedir.

Tablo 3. Yükseköğretim Verileri (2018)

Tür	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
Üniversite	129	72	5	206
Fakülte	1.333	455		1.788
Yüksekokul	359	105		464
Meslek Yüksek Okulu	886	105	5	996
Enstitü	496	212		708
Araştırma Uygulama Merkezi	2.610	600	1	3.211
Bölüm	15.245	3.011	79	18.335
Program	17.663	11.502	458	29.623
Anabilim Dalı	29.901	2.375		32.276
Bilim Dalı	7.530	602		8.132
Yüksek Lisans Programı	10.591	2.495		13.086
Doktora Programı	5.106	510		5.616
Sanatta Yeterlilik Programı	124	15		139

Not: 16.10.2018 tarihli <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınan verilerdir. Millî Savunma Üniversitesi ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

Üniversitemizde görev yapan akademik personel sayısında da yıllara göre büyük artış sağlanmıştır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında toplam öğretim elemanı sayısı 76.090 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında bu sayı 158.098'e ulaşmıştır.

Tablo 4. Yükseköğretim Akademik Personel Sayısı (2017-2018)

Akademik Görevler	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
Profesör	20.879	3.756	5	24.640
Doçent	12.728	1.725	3	14.456
Doktor Öğretim Görevlisi	30.274	7.215	31	37.520
Öğretim Görevlisi	28.114	7.087	283	35.484
Araştırma Görevlisi	42.694	3.304	0	45.998
Toplam	134.689	23.087	322	158.098

Not: 2017-2018 yükseköğretim istatistiklerinden alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

Tablo 5. Öğretim Elemanlarının Akademik Unvanlara Göre Dağılımı (2002-2003/2017-2018)

Öğretim Elemanları	Eğitim Öğretim Yılı		Artış Oranı %
	2002-2003	2017-2018	
Profesör	10.187	24.640	141,88
Doçent	5.401	14.456	167,65
Doktor Öğretim Görevlisi	12.621	37.520	197,28
Öğretim Görevlisi	12.371	35.484	186,83
Okutman	5.691	0	
Uzman, Çevirici, EÖPL, Diğer	2.393	0	
Araştırma Görevlisi	27.426	45.998	67,72
TO PLAM	76.090	158.098	107,78

Not: 2017-2018 yükseköğretim istatistiklerinden alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

Uluslararası bilim, teknik ve sanat birikiminden daha fazla yararlanarak ülkemizin gelişimine ivme kazandırabilecek ve ülkemizi ihtiyaç duyulan alanlarda daha ileriye taşıyabilecek nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla yürütülen hareketlilik programları kapsamında yurt dışına daha fazla öğrenci gönderilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla, Bakanlığımız tarafından yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ve kamu kurumlarının yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere, 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun uyarınca yurt dışına öğrenci gönderilmektedir.

Türkiye’de hizmetine ihtiyaç duyulan bilim ve teknoloji transferinin gerçekleştirilmesi amacıyla yönelik olarak özellikle yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ihtiyacını karşılamak üzere, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yurt dışı eğitim bursu verilmiştir. Başlangıçta yılda 120 öğrenciye burs verilirken, 1929 yılından 2005 yılına kadar 9.689 öğrenci yurt dışı burslardan yararlanmaya hak kazanmıştır. Başlangıcından bugüne kadar bu burslardan yararlanan öğrenci sayısı 18 bin 727’dir. Bu öğrencilerin 9 bin 187’si 2002-2017 yılları arasında hükûmetlerimiz döneminde bursiyer olarak yurt dışına gönderilmiştir. 2018 yılında yurt dışına gönderilecek öğrenciler için süreç devam etmektedir. 2006 yılında hayata geçirilen “5 Yılda 5 Bin Öğrenci Projesi” ile program ivme kazanmıştır. Görüldüğü gibi Cumhuriyet tarihi boyunca 1416 sayılı Kanun kapsamında verilen yurt dışı yüksek lisans ve doktora burslarının yarısına yakını son 11 yılda verilen burslardan oluşmaktadır.

Bakanlığımız yurt dışı bursiyerlerimizin şartlarında sürekli iyileştirmeler yapmakta, yaptığı düzenlemelerle öğrencilerimizin imkânlarını artırarak bu bursu daha cazip hâle getirmektedir.

2014 yılında 1416 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle mecburi hizmet karşılığı yurt dışına gönderilenlerin öğrenimlerini başarıyla tamamladıktan sonra mecburi hizmet yükümlülüklerini ifa etmek üzere, adlarına gönderildikleri kurumların ilgili kadrolarına atanacakları hükmü getirilmiştir. Bununla birlikte devlet memuru olup burstan yararlanmak isteyen adaylar için öngörülmuş olan istifa şartı ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca yurt dışında lisansüstü eğitim amacıyla geçirilen sürelerin tamamının memuriyette geçmiş sayılarak, bu sürelerin her yılının bir kademe

ilerlemesine ve her üç yılının bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirileceği hükmü ilgili Kanun'a eklenmiştir.

Benzer şekilde 2016 yılında 1416 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikle, yurt dışında öğrenim gören öğrencilerin bakmakla yükümlü oldukları eş ve çocuklarının tedavi giderlerinin karşılanması hükmü, devlet memuru olup burstan yararlanmak isteyen adaylar için aylıksız izin hakkı, ruh ve beden sağlığından dolayı öğrenime devam etme imkânı bulunmayan öğrencilerden tahsil masraflarının istenmemesi ve bu öğrencilerin mecburi hizmet ile yükümlü tutulmamaları da ilgili Kanun'a eklenmiştir.

2018 yılında 471 farklı alanda 1.224 yurt dışı burs kontenjanı açılmış olup, ÖSYM'nin lisans programları tablosundaki 1.077 lisans alanı taranmış ve ilan edilen burs kontenjanlarına 457 farklı lisans alanından mezun olan öğrencilerin başvurabilmesi sağlanmıştır. Şu an 49 farklı ülkede 3.730 öğrencimiz eğitim görmektedir.

2013 yılından itibaren, dönüşlerinde Bakanlığımız merkez teşkilatında millî eğitim uzmanı olarak çalıştırılmak üzere Bakanlığımız adına yurt dışına burslu öğrenci gönderilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda; zihinsel engelliler eğitimi, özel yetenekliler eğitimi, eğitim sosyolojisi, eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim teknolojileri, yabancı dil eğitimi gibi alanlarda yurt dışı yüksek lisans bursu sağlanmıştır.

1416 sayılı Kanun kapsamındaki burslarda son 10 yılda ülkesine göre değişen miktarlarda %20 ile %70 oranında zam yapılmıştır. Bakanlığımız 2019 yılı bütçesinde yurt dışı burslar için 496.215.000 TL ödenek öngörülmüştür.

Yurt dışında lisans ve lisansüstü öğrenim gören bursiyerlere ödenen aylık burs miktarı ülkelere göre değişmekte olup, Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Bursiyerlere Ödenen Burs Miktarlarının Ülkelere Göre Dağılımı (2018)

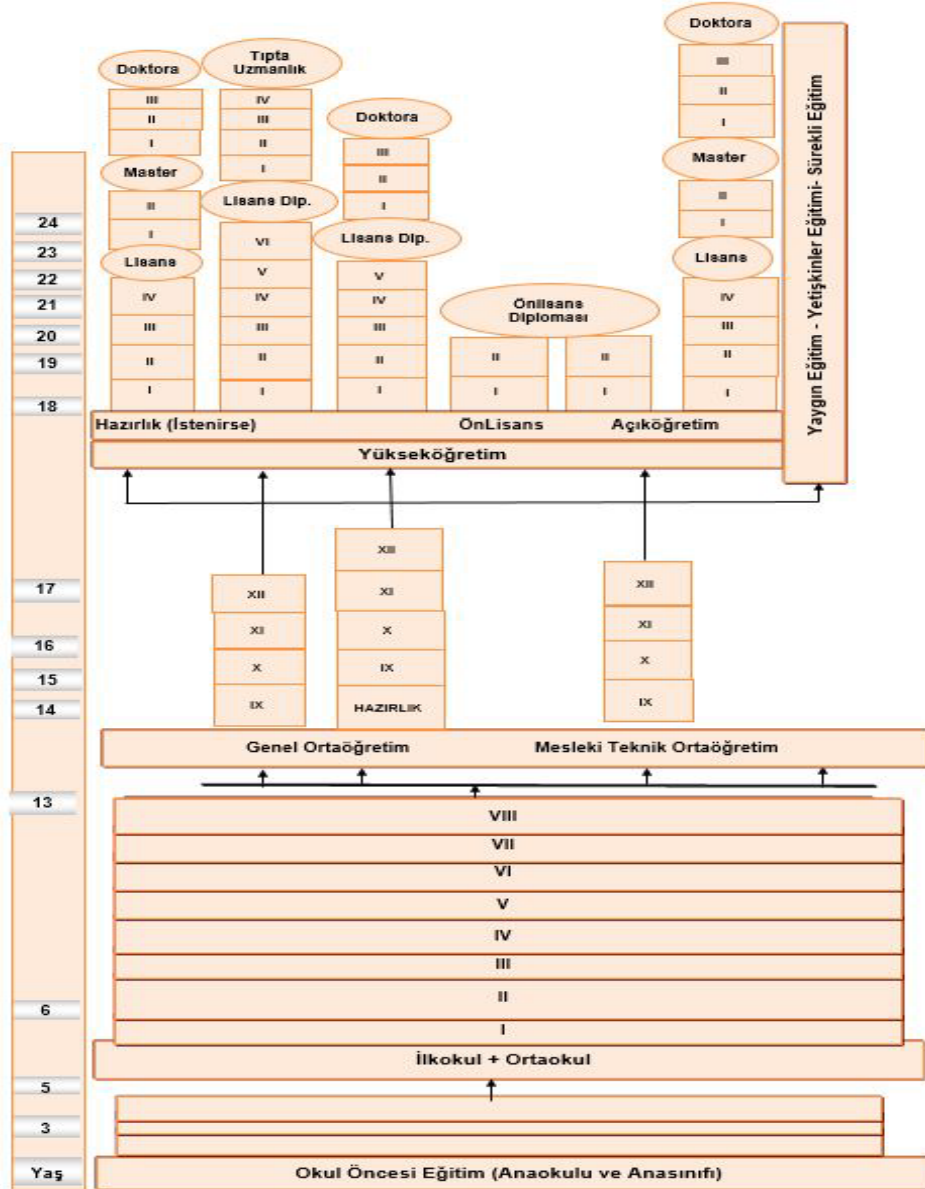
Ülkeler	Aylık Burs Miktarı	
	Lisans Öğrenimi	Lisansüstü Öğrenim
Almanya	1.330 €	1.490 €
ABD	1.620 \$	1.780 \$
Avusturya	1.240 €	1.380 €
Avustralya	1.820 \$	1.980 \$
Belçika	1.110 €	1.180 €
Çin	1.150 \$	1.220 \$
Danimarka	6.900 DK	8.640 DK
Fransa	1.380 €	1.590 €
Finlandiya	1.100 €	1.160 €
Hollanda	1.330 €	1.490 €
İngiltere	1.080 £	1.200 £
İrlanda	1.520 €	1.680 €
İspanya	1.030 €	1.150 €
İsveç	7.460 KS	8.340 KS
İsviçre	2.760 FS	3.040 FS
İtalya	1.030 €	1.150 €
Japonya	187.000 JY	230.000 JY
Kanada	1.730 C\$	1.870 C\$
Norveç	7.320 KN	8.140 KN
Tunus	1.030 \$	1.150 \$
Ürdün	1.270 \$	1.340 \$
Yeni Zelanda	1.270 \$	1.340 \$
Kazakistan	840 \$	930 \$
Romanya	860 €	950 €
Moğolistan	900 \$	1000 \$
Rusya	1.390 \$	1.530 \$

2. EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN YAPISI

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiş olan Türk Millî Eğitim Sistemi, “Örgün Eğitim” ve “Yaygın Eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.

Örgün eğitim; resmî ve özel olarak okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimi kapsar.

2.1.1. Okul Öncesi Eğitim

Bireyin gelişiminin en kritik dönemi olarak kabul edilen okul öncesi eğitim hizmetleri ülkemizde resmî, özel anaokulları, anasınıfları ve uygulama sınıflarında yürütülmektedir. Bu kurumlarda 36-66 aylık çocukların eğitimleri gerçekleştirilmektedir. İsteğe bağlı bir eğitim kademesi olmasına rağmen resmî okullarda okul öncesi eğitim ücretsizdir.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve kurumsallaşması yönünde yapılan çalışmalar ile 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 5 yaş net okullaşma oranında bir önceki yıla göre 8,09 puanlık artışla %66,88'e ulaşılmıştır. 4-5 yaş grubunda ise net okullaşma oranı %50,42'dir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmî 2.546 anaokulunda 19.221 öğretmen ve 370.393 öğrenci; 20.120 ana sınıfında 35.739 öğretmen ve 810.753 öğrenci bulunmaktadır. Hedefimiz her çocuğun zorunlu eğitime başlamadan önce en az bir yıl okul öncesi eğitimi almış olmasını sağlamaktır.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmî ve özel 10.073 kurumda toplam 1.501.088 çocuk okul öncesi eğitim almıştır.

Okul öncesi eğitimde fiziki kapasitenin artırılması için tip projeler çeşitlendirilmiş ve yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Mevcut fiziki mekânların tam kapasite kullanılması sağlanmış ve çeşitli projeler ile anaokulu ve ana sınıfı yapımına hız verilmiştir. Çeşitli nedenlerle kurum temelli modellere erişimde güçlük çeken çocuklar için alternatif hizmet sunum modelleri geliştirilmiştir. Özellikle öğrencinin değil öğretmenin taşınmasını temel alan gezici öğretmen modelinin pilot uygulamasına başlanmıştır. Benzer biçimde çocuk sayısı az olduğu için okul açılmayan, birbirine yakın olan okulsuz yerleşim yerlerinin tek bir merkezde birleştirildiği “Taşıma Merkezi Ana Sınıfı” modelinin de pilot uygulaması devam etmektedir. Çalışan anne ve babanın taleplerini karşılamak için yaz okulları ve çocuk kulüpleri uygulamaları yaygınlaştırılmıştır.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılından itibaren şartları elverişsiz ailelerin çocuklarının yıl içerisinde kullanacağı kırtasiye malzemeleri de devlet tarafından karşılanmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik olarak “MEB Öğretmenler İçin Etkinlik Kitabı” ve bu kurumlara devam eden çocuklara yönelik olarak da “El Ele Okul Öncesi Eğitime 1-2-3” eğitim materyalleri hazırlanmıştır. Materyaller pilot uygulama sonrasında 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında bütün öğretmen ve öğrencilere ücretsiz dağıtılmıştır.

Bakanlığımız dışında okul öncesi eğitim veren kurumlara eğitim liderliği yapılmış, program geliştirme çalışmalarına destek olunmuştur. Bu kurumlara ait verilerin tek çatı altında toplanarak düzenli olarak izlenmesi sağlanmıştır.

Bakanlığımız 2023 Eğitim Vizyonunda yer alan;

- “Erken çocukluk eğitim hizmeti yaygınlaştırılacaktır” hedefi kapsamında 5 yaşındaki çocukların zorunlu eğitim kapsamına alınması, kırsal ve düşük yoğunluklu yerleşim bölgelerindeki çocuklar için esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitimi modelleri uygulanması, şartları elverişsiz yerleşim birimlerindeki çocukların beslenme ve araç-gereç ihtiyaçlarının karşılanması, erken çocukluk eğitiminde yoksul hane halkına çocuk gelişimini destekleyici temel materyaller sağlanması ve toplum temelli erken çocukluk hizmetlerinin yayılımı bağlamında *merkezler, atölyeler ve gezici otobüs sınıfların devreye sokulması*,
- “Erken çocukluk eğitim hizmetlerine yönelik bütünlük bir sistem oluşturulacak” hedefi kapsamında resmî ve özel, farklı kurum ve kuruluşların inisiyatifinde yürütülen her yaş grubundaki tüm erken çocukluk eğitim hizmetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik *ortak kalite standartları oluşturulması, uygulamaların izlenmesi, çocukla ilgili tüm yerel kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi ve tamamlayıcı bir iş birliği çerçevesi teşvik edilmesi*,
- “Şartları elverişsiz gruplarda eğitimin niteliğinin artırılması” hedefi kapsamında farklı kurum ve kuruluşlar ile halk eğitim merkezleri iş birliğinde *anne babalara yönelik çocuk gelişimi ve psikolojisi odaklı eğitimlerin yaygınlaştırılması; göçmen, geçici koruma altındaki ve mevsimlik tarım işçisi çocuklarla okulsuz köy ve köy altı yerleşim yerlerindeki çocukların bulunduğu okullarda hızlandırılmış, yoğun ve bir arada yaşamı destekleyici öğretim programları oluşturulması; erken çocukluk eğitiminde özel gereksinimli çocukların uyumunun sağlanması için öğretmen eğitimlerinin verilmesi*

çalışmalarına devam edilmektedir.

2.1.2. İlköğretim

Anayasamız başta olmak üzere diğer kanunlarda da belirtildiği üzere; ilköğretim, öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için devlet okullarında mecburi ve parasız olarak verilir. İlköğretim kurumları; 4 yıl süreli ve zorunlu ilkokullar, 4 yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmî 23.349 ilkokulda; 268.210 öğretmen ve 4.870.859 öğrenci, 16.563 ortaokul ve imam hatip ortaokulunda; 4.998.891 öğrenci ve 312 yatılı bölge okulunda 5.551 öğretmen ve 78.262 öğrenci bulunmaktadır.

Temel eğitim çağındaki çocukların eğitim hakkından yararlanmaları amacıyla; dezavantajlı öğrenciler başta olmak üzere temel eğitimin tüm kademelerinde; eğitime erişim ve devamların sağlanacağı projelere ağırlık verilmektedir. Öncelikle kaliteli erken çocukluk eğitim hizmetlerinden başlayarak okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinde eğitime erişimin sağlanmasının yanı sıra eğitim hizmet kalitesinin artırılması ve toplumsal farkındalık düzeyinin artırılmasına yönelik projeler ve çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda uluslararası düzeyde; yürütülmüş ve yürütülmeye devam eden projelerimizden bazıları şunlardır;

- Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi,
- İlköğretim Okullarında Devam Oranlarının Artırılması Projesi,
- Engeli Olan Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi,
- Su Elçileri Projesi,
- Romanların Yoğun Olduğu Alanlarda Sosyal İçermenin Desteklenmesi Projesi,

➤ Temel Eğitim Kurumlarında Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi Projesi.

Ayrıca ulusal düzeyde; öğrencilerimizin fiziksel, psiko-sosyal ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlamak, sağlıklı beslenme, trafik ve çevre duyarlılığı, enerji tasarrufu, doğal varlıkları koruma gibi konularda erken yaşta farkındalıklarını geliştirmek, teknolojiyi etkin kullanmalarını sağlamak amacıyla pek çok proje ve çalışma yürütülmektedir.

Engeli Olan Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi ile engeli olan çocukların erken çocuklukta kaliteli kapsayıcı eğitim yoluyla sosyal yaşama katılımlarına katkı sağlanması, uzun vadede istihdam edilmesi, ekonomik ve sosyal yaşama erişimlerinin kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Proje Antalya, Bursa, Konya, İzmir, Gaziantep ve Samsun illerinde toplamda 90 pilot okulda yürütülmektedir.

Öğrencilerin sosyal gelişimlerini desteklemek ve sinema kültürünü kazanmaları amacıyla Bakanlığımız, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği iş birliğiyle gerçekleştirilen “Öğrenciler Sinema ile Buluşuyor Etkinliği” kapsamında 716 bin 900 öğrenci öğretmenleri rehberliğinde sinema ile buluşması sağlanmıştır.

2023 Eğitim Vizyonu’nda belirtildiği üzere gibi ilkokul ve ortaokullarda bazı yeniliklere ve düzenlemelere gidilecektir. İlkokulların teneffüs ve serbest etkinlik zamanları düzenlemek; ilkokul müfredatlarını çocukların ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun olarak iyileştirmek; çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alarak çok yönlü değerlendirme sistemi oluşturmak; tüm ilkokul ve ortaokullarda tasarım ve beceri atölyeleri kurmak; ders sayılarını ve çizelgesini hafifleterek yeniden yapılandırmak; e-portfolyo temelli gelişimsel bir izleme sistemini hayata geçirmek; tam gün eğitim yapan koşulları elverişsiz yerleşim yerleri öncelikli olmak üzere öğrencilere öğle yemeği vermek; öğrencilerin eğitim gördükleri bölgenin her türlü özelliğini yakından tanınmasına olanak sağlamak için

ders dışı faaliyetlere ağırlık vermek; öğrencilerin yaz dönemlerinde bölgesel değişim programlarına katılımını sağlamak; okulların, bölgelerindeki bilim merkezleri ve müzeleri, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birliklerini artırmak ve ikili eğitimi tamamen kaldırmak için her türlü planlama ve çalışma devam etmektedir.

2.1.3. Ortaöğretim

Ortaöğretim, öğrencilere ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı, öğrencileri bedenî, zihnî, ahlakî, manevi, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış olarak geleceğe hazırlamayı amaçlamaktadır.

Ortaöğretim kurumları işlevlerini millî eğitimin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda, evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve demokratik kurum kültürü anlayışıyla yerine getirmektedir.

“Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi” ile hâlen öğrenci olanlar örgün ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarından, mezun öğrenciler ise halk eğitimi merkezlerinde açılan kurslardan yararlanmaktadır. Bu kurslarda öğrencilere, öğrenim gördükleri dersler yanında yeteneklerine uygun olan sanat, kültür ve spor alanlarında da takviye kurslar düzenlenerek eğitim verilmektedir.

Öğrencilerimizin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlamak, dünyadaki çağdaşları ile rekabet edebilecek bir donanıma erişmiş nesiller olarak yetiştirmek, eğitim sistemini daha demokratik, esnek ve sivil bir yapıya kavuşturmak, eğitim alanındaki özel sektör payını artırmak ve ortalama eğitim süresini yükseltmek amacıyla kapsamlı bir eğitim reformunu hayata geçirmeye dönük çalışmalar yürütülmektedir.

Temel hak ve özgürlüklere saygılı, insan haklarını esas alan, daha demokratik ve özgürlükçü bir eğitim felsefesi inşa edilmiştir. Ayrıca eğitim ile ilgili diğer mevzuat (yönetmelik ve yönergeler), müfredat ve öğretim programları demokrasi ve insan hakları açısından taranmakta ve analiz edilmektedir. Böylece başta müfredat olmak üzere, eğitime ilişkin pedagojik ve yönetsel tüm materyallerin millî-manevi değerlerimizle ve demokratik ilkelerle uyumlu hâle getirilmesi amaçlanmaktadır.

Kazanılan becerilerin içselleşmesinde her türlü öğrenme içeriği ilgili, ilişkili, geçirgen, analitik ve birbirini tamamlayıcı olarak tasarlanacak ve hayata geçirilecektir. Bu doğrultuda müfredat; çocukların ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda esnek, modüler ve uygulamalı olarak iyileştirilecektir. Zorunlu ders saatleri ve çeşitleri tüm kademelerde azaltılarak, temel derslerde derinleşilebilmesi, kişiselleştirme yapılabilmesi ve uygulama etkinliklerinin yürütülebilmesi için gereken zaman sağlanmış olacaktır.

Okul terklerinin ve öğrenci barınma sorunlarının en aza indirilmesine, güvenli eğitim ortamlarının sağlanmasına, kadın ve çocukların da içerisinde yer aldığı dezavantajlı kesimlerin eğitimden azami derecede faydalanmasına yönelik faaliyetlere aksatılmadan devam edilmektedir. Eğitim ve öğretimde niteliğin yükseltilmesi, bölgeler arasındaki nitelik ve nicelik farklılıklarının giderilerek fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, çağ nüfusu içindeki herkese öğrenim hakkının kullandırılması ve kaynakların rasyonel olarak kullanılması yönündeki çalışmalar sürdürülmektedir.

Ortaöğretim; genel ortaöğretim, mesleki ve teknik ortaöğretim ve din öğretimi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

2.1.3.1. Genel Ortaöğretim

Genel ortaöğretim kurumları arasında Anadolu liseleri, fen liseleri ile sosyal bilimler liseleri yer almaktadır.

Fen liselerinde, fen ve matematik; sosyal bilimler liselerinde, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında nitelikli insan yetiştirilmesi ve yükseköğretimde ilgili alanlara kaynaklık edilmesi amaçlanmaktadır.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmî 2.552 Anadolu lisesinde 92.172 öğretmen, 1.350.124 öğrenci; 310 fen lisesinde 7.177 öğretmen, 118.584 öğrenci; 92 sosyal bilimler lisesinde 2.233 öğretmen, 34.908 öğrenci ile eğitim ve öğretim faaliyetleri sürdürülmüştür. Ayrıca, 2.606 özel genel lise, 1 açık öğretim lisesi bulunmaktadır.

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde iş gücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, özel sektörün katkısını artıran, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülmektedir.

2023 Eğitim Vizyonu kapsamında fen ve sosyal bilimler liselerinde uygulanan müfredat yapısı, fen ve sosyal bilim alanlarındaki disiplinlere göre öğrencilerin derinlik kazanması doğrultusunda iyileştirilecektir. Ders çizelgeleri ve ders dağılımları bilimsel araştırma ve uygulamalara zaman tanıyacak biçimde düzenlenecektir. Bununla birlikte teknokentlerde fen lisesi kurulması desteklenecektir.

2.1.3.2. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

Mesleki ve teknik eğitim, dışa açılma ve uluslararası rekabet gücünü artırma çabası içinde olan Türkiye ekonomisi için nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması bakımından hayati önem taşımaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim ile öğrencilerin meslek ahlakına haiz iyi bireyler olarak yetişmesinin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi, yetenek ve yetkinlikleri doğrultusunda iş hayatına atılması ve isteğe bağlı olarak bir üst öğrenime geçişi amaçlanmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim ortaöğretim düzeyinde çeşitli programlar uygulayan mesleki ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri ve mesleki eğitim merkezlerinde verilmektedir. Mesleki ve teknik eğitimde çeşitli mesleklere yönelik alan ve dallarda eğitim yapılmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 54 alan 199 dalda, mesleki eğitim merkezlerinde ise 27 alan 142 meslek dalında eğitim ve öğretim faaliyetleri devam etmektedir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında resmî 4.078 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda, 136.638 öğretmen ve 1.878.169 öğrenci ile eğitim ve öğretim yapılmıştır. Yetenek sınavı ile öğrenci alan 82 güzel sanatlar lisesi ve 74 spor lisesi 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren mesleki ve teknik ortaöğretim kapsamına alınmıştır.

Son 15 yılda hem mesleki eğitimde okullaşma oranlarının artırılması hem de mesleki eğitimin niteliğinin yükseltilmesi konularında önemli adımlar atılmıştır. Bunun sonucunda 2002-2003 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla mesleki ve teknik eğitimin ortaöğretime devam eden öğrenciler içerisindeki payı %37 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında mesleki ve teknik ortaöğretimin tüm ortaöğretim içindeki payı %54'tür.

Öğrencilerin işletmelerdeki gerçek iş ortamında yaptıkları beceri eğitimleri ve stajlar nitelikli bir mesleki eğitim için büyük bir önem arz etmektedir. Beceri eğitimi ve staj yaptırmakla yükümlü bulunan işletmeler tarafından öğrencilere ödenen asgari ücretin net tutarının en az %30'unun 2/3'ü veya 1/3'ünün devlet katkısı olarak ödenmesi sağlanmıştır. Böylece daha fazla işletmenin daha çok öğrenciye beceri eğitimi ve staj imkânı sağlamasının önü açılmıştır.

Uluslararası meslek verilerinin üretilebilmesine imkân sağlamak ve ulusal meslek sınıflamalarını geliştiren ve yol gösterici bir model oluşturulmasına yardımcı olmak amacıyla mesleki eğitimde bölgelerarası teknoloji ve üretim kapasitesini de dikkate alan mesleki eğitim haritası hazırlanmıştır.

5510 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikle mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin alan eğitimlerine başladıkları tarihten itibaren iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalımları sağlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerimizin gerçek iş üzerinde uygulamalı eğitimlerini yaparak, bilgi ve becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamak amacıyla mesleki ve teknik eğitimde döner sermaye giderlerinin ciroları üzerinden alınan hazine payı oranı % 15'ten % 10'a çekilmiştir.

Bu güne kadar yalnızca 3795 sayılı Kanun'da belirtilen mesleki ve teknik eğitim okul türlerinden mezunlara teknisyen unvanı verilmekte iken 6764 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle tüm mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına teknisyen unvanı verilmesi sağlanmıştır.

Türkiye genelinde çıraklık eğitiminin tanıtılması ve farkındalık oluşturulması amacıyla tanıtım ve bilgilendirme kampanyaları yapılmıştır. Yapılan çalışmaların sonucunda 6764 sayılı Kanun düzenlemesinden önce "Mesleki Eğitim Merkezi Programı"na (MEMP) devam eden öğrenci sayısı 75.129 iken şu an 120.207'ye kadar çıkmıştır.

Sektör projeksiyonları göz önüne alınarak bulunduğu bölgenin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirmek ve mezunlarının bulunduğu bölgede istihdamını sağlamak amacıyla belirli bir alanda ihtisaslaşmış mesleki ve teknik Anadolu liseleri açılmaya başlanmıştır. Bu gün itibarıyla 13 ilde 20 tematik mesleki ve teknik Anadolu lisesi eğitim ve öğretime devam etmektedir.

“Meslek Lisesi Öğrencileri Ailelerimizle Buluşuyor Projesi” ile meslek lisesi öğrencilerimizin toplum hizmetinde yer almaları sağlanmıştır. Bu proje sayesinde 18.372 öğretmenimiz 61.318 öğrencimiz ile birlikte okulun bulunduğu mahallede/bölgede 68.755 ihtiyaç sahibinin evlerinde gereken küçük onarım, bakım ve tamir işlerini yapmışlar ve onların hayatlarını kolaylaştırıcı bilgilendirme faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir.

Öğrencilerimizin gelişen teknolojiyi takip edebilmesi ve bilişim temelli üretime hazırlanabilmesi amacıyla uluslararası katılımı robot yarışması düzenlenmektedir. 12. Uluslararası MEB Robot Yarışması 9-11 Mayıs 2018 tarihleri arasında Sivas ilinde 12 kategoride başarıyla gerçekleştirilmiştir. 13. Uluslararası MEB Robot Yarışması 2019 yılında Samsun’da yapılacaktır.

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler mesleki ve teknik eğitimi doğrudan etkilemekte dolayısıyla meslek edinme yöntemleri ve süreçleri farklılaşmaya başlamaktadır. Gerçekleşen değişimlerin hızı göz önüne alındığında bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin yanı sıra değişime uyum sağlaması için ihtiyaç duyulan yetkinliklerin kazandırılması da ön plana çıkmaktadır. Sektörde, özellikle dijitalleşme süreciyle birlikte belirli alanlarda bireylere bilgi ve iletişim teknolojilerinde temel yetkinliklerin yanı sıra üst düzey becerilerin de kazandırılması talebi yaygınlaşmıştır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim; ihtiyaç duyan herkesin erişimine açık olmalı, bireylere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağın şartlarına uygun yetkinlikleri kazandırmalı, bireylerin girişimcilik, ekip çalışması, karar verebilme,

sorun çözebilmeye özelliklerini desteklemeli, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığını ve hareketliliğini sağlamalı ve bireyleri değişen sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlayabilen dinamik bir yapıda yetiştirmeli ve geliştirmelidir.

Bu bağlamda öğrencilerin mizaç, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uygun öğrenme fırsatlarının sunulduğu, iş ve meslek ahlakını merkeze alan, yenilikçi, istihdama hazırlayan, iktisadi ve sosyal sektörlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilen ve paydaşlarla iş birliği içinde sürekli yenilenen bir mesleki ve teknik eğitim sistemini oluşturmak için gerekli çalışmalar devam etmektedir.

2.1.3.3. Din Öğretimi

Bakanlığımız, öğrencilerimizin din, ahlak, değerler ve din kültürü alanında ortak ve doğru bilgiye dayalı bilgilenmelerini ve kültürlenmelerini sağlamak için gerekli çalışmaları hassasiyetle yürütmektedir. Ülkemizdeki din eğitim ve öğretiminin temel dayanağını Anayasa'mızın 24. Maddesinde belirtilen “... *din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır...*” hükmü oluşturmaktadır.

Bu kapsamda eğitim kurumlarımızda din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, “din, ahlak ve değerler alanında isteğe bağlı olarak (Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizin Hayatı ve Temel Dini Bilgiler) seçmeli dersleri verilmektedir. Bu dersler ile vatandaşlarımızın din alanındaki bilgi boşluğundan kaynaklanan önyargılarının giderilmesi, toplumsal huzurun, birlik ve beraberliğin güçlendirilmesi, temel ahlaki ve kültürel değerlerin çocuklarımıza yeniden kazandırılması hedeflenmiştir.

Öte yandan, 1924 yılında yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile imam hatip okulları millî eğitim sistemimiz içerisinde yer almıştır. İmam hatip okulları; 4 yıllık eğitim veren imam hatip ortaokulları ve 4 yıllık eğitim veren Anadolu imam hatip liselerinden oluşmaktadır. Hem mesleğe hem de yükseköğrenime öğrenci yetiştiren bu okullar ile hem fen ve sosyal bilimler bakımından donanımlı hem dini ilimlerde birikimli; çağın ihtiyaçlarını bilen; millî, manevi, ahlaki ve insani değerlerle kuşanmış bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 1.604 imam hatip lisesinde 514.806, öğrenci eğitim ve öğretim görmüştür. Ayrıca 3.286 imam hatip ortaokulunda 723.108 öğrenci eğitim ve öğretim görmüştür.

Anadolu imam hatip liseleri arasında; fen ve sosyal bilimler, hafızlık, yabancı dil (Arapça, İngilizce, Almanca, İspanyolca) hazırlık sınıfları bulunan, klasik sanatlar (Hüsn-i Hat) ve musiki programları uygulayan proje okulları bulunmaktadır.

Anadolu imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokullarımızda, teknoloji ve bilginin hızlı gelişimiyle değişen dünyada yabancı dil becerisi edinmiş, farklı ırkları ve kültürleri tanıyan, uluslararası düzeyde akranları ile rekabet edebilecek seviyede bilgi ve kültür sahibi olan, sosyo-ekonomik gelişmeleri fark eden, dünya ile iletişim kurabilen, öz güveni yüksek bireylerin yetişmesine katkı sağlanmaktadır.

Veli-okul bütünleşmesini sağlamak, öğrencilerimizin aile desteğinde bedenlen ve ruhen gelişimlerini desteklemek amacıyla hayata geçirilen “Evin Okula Yakınlaşması ve Değişen Anne Baba Rollerini” projesi ile ülke genelindeki tüm okullarımızda “Anne Baba Eğitimi” seminerleri uygulanmaktadır. Bu iş birliği neticesinde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere gelen talepler üzerine kız çocuklarının okullaşma oranlarını artırmak amacıyla kız Anadolu imam hatip liselerinin sayısı artırılmıştır.

Öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimine yönelik “Öğretmen Gelişim Programı”, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri için “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Gelişim Programı Eylem Planı” ve imam hatip okulları yöneticileri için “Yönetici Gelişim Programı Eylem Planı” başlıklarında bilgi, beceri, tutum ve davranışlar alanlarında etkinlikler yürütülmüştür.

Gelişen ve değişen dünya şartlarına uyum sağlamak ve öğrencileri hayata daha iyi hazırlamak, meslek derslerinin öğretim programlarını temel becerileri esas alan bir yaklaşımla yeniden geliştirmek amacıyla başlatılan çalışmalar devam etmektedir. Öğretim programlarının tamamlanmasından sonra programa uygun ders kitapları ve öğretim materyalleri de yeniden hazırlanacaktır.

Özgün çalışmaların ve iyi örneklerin diğer okullarla paylaşılmasını sağlamak ve yaygınlaştırmak için yeni bir web sayfası açılmıştır. Bu sayfada akademik başarı, mesleki çalışmalar, spor ve sanat, değerler eğitimi, paydaşlarla iş birliği, öğretmen ve yönetici gelişimi, eğitim ortamları ve okul tanıtımı ile ilgili örneklere yer verilmiştir.

2023 Eğitim Vizyonu çerçevesinde imam hatip okullarında uygulanan program çeşitliliği korunarak meslek dersleri ile akademik dersler arasında esnek bir yapı oluşturulacak, ders saati ve türünde azaltmalara gidilecektir. Yabancı dil becerileri, başarılı örneklerin teşviki, toplumsal sorumluluk, fiziksel altyapıya dair çalışmaların yanında yükseköğretim kurumları ile işbirlikleri artırılarak öğrencilerin bilimsel, entelektüel ve mesleki gelişimleri yönünde faaliyetler yürütülecektir.

2.1.4. Özel Eğitim ve Rehberlik

Özel Eğitim Hizmetleri

Millî Eğitim Bakanlığı olarak özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin fiziksel, zihinsel ve mesleki gelişimlerine büyük önem vermekteyiz. Engelli bireylere toplumla bütünleşmeleri, bireysel yetenekleri doğrultusunda ihtiyaç duydukları alanlarda kendilerini geliştirmeleri için destek olmak, onlara gerekli şartları ve ortamları hazırlamak en temel amaçlarımızdan biridir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her türlü sosyal hak ve eşit eğitim fırsatlarından yararlanması, toplumsal yaşantı ile bütünleşme ve sosyal becerilerinin desteklenmesi amacıyla öncelikle, özel eğitim ihtiyacı olmayan akranlarıyla birlikte olmak üzere en az düzeyde sınırlandırılmış eğitim ortamlarına erişimlerinin sağlanması esastır. Buna göre özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik eğitim hizmetleri;

- Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları,
- Özel eğitim sınıfları,
- Özel eğitim okulları,
- Evde veya hastanede eğitim

kapsamında yürütülmektedir.

Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayan öğrencilere evde eğitim hizmeti sunulmakla birlikte, sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören öğrenciler için de hastane sınıflarında eğitim hizmeti verilmektedir.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında eğitimlerini sürdüren öğrenciler için eğitim kurumlarında destek eğitim odaları açılmakta ve bu öğrencilerin eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılında açılanlarla birlikte toplamda 12.398 destek eğitim odası ile kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilerimize destek eğitim hizmeti verilmektedir. Söz konusu dersliklerin belirlenen standartlara ulaştırılması için fiziki ortam, eğitim materyalleri ve donatım malzemeleri yenileme çalışmaları devam etmektedir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında özel eğitim okullarında toplam 50.025 özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye eğitim verilmiştir. Yine bu eğitim ve öğretim yılında okul öncesi dönemde 2.601, ilkokul düzeyinde 105.098, ortaokul düzeyinde 108.753 ve lise düzeyinde 41.318 olmak üzere toplam 257.770 öğrenciye tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında eğitim verilmiştir. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları kapsamında hizmet sunan özel eğitim sınıflarında ise ilkokul düzeyinde 23.305, ortaokul düzeyinde 22.510 olmak üzere toplam 45.815 öğrenciye eğitim verilmiştir. Ayrıca özel eğitim okullarına devam eden tüm öğrencilere ücretsiz taşıma ve öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır.

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında eğitimine devam edemeyecek öğrenciler için Bakanlığımızca özel eğitim okulları açılmaktadır. Bu kapsamda 2017 – 2018 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi dönemde 37 özel eğitim anaokulunda 1.855 öğrenciye, ilkokul düzeyinde 394 okulda 11.584 öğrenciye, ortaokul düzeyinde 402 okulda 11.780 öğrenciye, ortaöğretim düzeyinde 427 okulda 25.379 öğrenciye eğitim hizmeti verilmiştir.

Özel eğitim kurumlarının fiziki altyapısının öğrencilerin erişimine uygun ve güvenli hâle getirilmesi, teknolojik altyapısının güçlendirilmesi, uygun materyal ve donatım malzemelerinin temin edilmesi ve öğrencilerin sunulan hizmetlerden daha üst düzeyde yararlanması için kurumların güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda 98 meslek atölyesinin donatımı yapılmıştır.

Orta/ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ya da otizmi olan bireylerin temel yaşam becerilerini kazanmaları amacı ile özel eğitim uygulama okullarına 45 adet uygulama evi yapılmıştır. Ayrıca, okulların fiziki altyapılarının güçlendirilmesi kapsamında 75 okul/kurumun daha erişilebilirlik kapasitesi standart düzeye ulaştırılmıştır.

Ayrıca eğitim müfredatındaki değişimlere paralel olarak tüm özel eğitim programları da güncellenmiştir.

Özel Yetenekli Öğrenciler

Ülkemizin stratejik alanlarına esas olmak üzere bilim, kültür, sanat, sanayi ve teknolojiye yüksek bir akademik düzey hedefi ile ülkemize katma değer oluşturma yolunda büyük önem verdiğimiz özel yetenekli bireylerin eğitimi için de çalışmalarımız artarak devam etmektedir.

Bu kapsamda geçtiğimiz yıl 117 olan BİLSEM sayısı bu yıl 81 ilde olmak üzere 135'e çıkarılmıştır. 2018 Haziran ayı itibarıyla eğitim ve öğretim yılında bilim ve sanat merkezlerinde toplam 40.571 öğrenciye eğitim verilmiştir.

Özel yetenekli öğrenciler BİLSEM'lerin yanı sıra destek eğitim odalarından da yararlanabilmektedirler. 2016 – 2017 eğitim ve öğretim yılında bilim ve sanat merkezlerinde toplam 33.720 öğrenciye destek eğitim hizmeti sunulmuştur.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında özel yetenekli bireyleri tanılama sürecinde 1, 2 ve 3. sınıf düzeyindeki 259.166 öğrenci grup tarama uygulamasına tablet bilgisayar üzerinden katılmıştır.

Rehberlik Hizmetleri

Eğitim-öğretim okul/kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılanmaları ile bu bireylere yönelik rehberlik hizmetleri okul rehberlik servislerinde ve il ve ilçelerde bulunan toplam 238 rehberlik ve araştırma merkezinde (RAM) yürütülmektedir.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde yabancı psikolojik ölçme araçlarının uyarlanması ve kullanılmasına ilişkin telif haklarının yüksek maliyetli olması ve ulusal düzeyde geliştirilmiş bir psikolojik ölçme aracının bulunmaması, Bakanlığımızın bu konuda yeni çalışmalar başlatmasına neden olmuştur. Bu kapsamda Türkiye'nin ilk yerli zekâ testi Anadolu Sak Zekâ Ölçeği (ASIS), Bakanlığımız ve Anadolu Üniversitesi iş birliği ile geliştirilmiş olup uygulayıcı eğitimleri devam etmektedir.

Bakanlığımız tarafından ülke genelinde okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin koordine edilmesi, öğrencilere ve ailelere yönelik psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sunulması çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda başta çocuğa yönelik şiddet olmak üzere, risk altındaki tüm çocuklara yönelik yetiştirici uzman ve öğretmen eğitimleri gerçekleştirilmiş olup bu personel aracılığıyla bilgilendirici seminerler, psikososyal hizmetler, danışmanlık tedbirleri, kişisel/sosyal rehberlik, mesleki rehberlik, aile rehberliği gibi uygulamalar ülke çapında yürütülmektedir.

Ülkemizde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin erken müdahalede ve özel eğitim hizmetlerinden yararlanması amacıyla tanılama araçlarının geliştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

“Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı” kapsamında öğrenci eğitimi, bilgilendirme, farkındalık çalışmaları, aile rehberliği, öğretmen eğitimleri, önleyici rehberlik hizmetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda sağlıklı yaşam, alkol, tütün, madde ve teknoloji bağımlılığına ilişkin olarak 646.802 öğrencinin ve 756.050 velinin eğitim alması sağlanmıştır. Ayrıca bağımlılık konusunda politika geliştirme sürecine katkı sağlaması amacıyla “Türkiye’de 16 Yaş Lise Öğrencilerinde Sigara-Alkol-Madde ve Teknoloji Kullanımı Araştırması” gerçekleştirilmiştir.

Çocuk ve gençlerin daha güvenli ve sağlıklı bir hayat sürdürmelerine katkıda bulunmak, yeni neslin bağımlılıkla ilgili bilinç düzeylerini artırmak amacıyla Yeşilay ve Bakanlığımız arasında iş birliği yapılmış; ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin, zararlı alışkanlıklara karşı bilinçli bir şekilde yetişmelerini sağlamak, sigara, alkol, uyuşturucu, kumar ve internet bağımlılığının olumsuz ve yıkıcı etkilerini kavratmak amacıyla “Sağlıklı Nesil Sağlıklı Gelecek Yarışması” düzenlenmiştir.

Rehberlik hizmetlerinin sunulduğu ortamların fiziksel donanımlarının iyileştirilmesi, nitelikli rehberlik hizmetlerinin verilmesine uygun hale getirilmesi amacıyla farklı tür ve kademelerdeki okul rehberlik servislerinin fiziksel donanım standartlarının belirlenmesi çalışmaları başlatılmıştır.

Öğrencilerimizin üst öğrenim kurumlarına geçişleri aşamasında ilgi, değer ve yetenekleri doğrultusunda onlara mesleki rehberlik çerçevesinde tercih danışmanlığı hizmetinin sunulması çalışmaları yürütülmektedir. Bu doğrultuda ülkemiz genelinde hizmet sunan 9.648 tercih danışmanlığı komisyonu oluşturulmuştur. Öğrenci ve velilerimizin sunduğumuz bu hizmetten nitelik ve nicelik olarak en üst düzeyde fayda sağlayabilmeleri

için komisyonlarımız; okullarda, rehberlik ve araştırma merkezlerinde, alışveriş merkezlerinde, il/ilçelerin görünür noktalarında hizmet vermek üzere kurulmuştur.

Geçici koruma statüsündeki öğrencilerin yoğun olarak yaşadığı tespit edilen iller öncelikli olmak üzere her ilde geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilere sunulan rehberlik ve özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması, öğretmen ve ailelerinin bilinçlendirilmesi amacıyla buralarda görev yapan öğretmenler eğitilmiş ve bu öğretmenlere yönelik konuyla ilgili Arapça ve Türkçe dillerinde kılavuz kitaplar hazırlanmıştır.

İhmal ve istismar çalışmaları kapsamında okul rehberlik hizmetlerinin bir parçası olarak koruma ve önleme çalışmaları, danışmanlık tedbiri eğitimi ve uygulamaları, psikososyal müdahale hizmetleri ve aile eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

Öğrencileri şiddet, ihmal ve istismar olaylarına karşı korumak ve güçlendirmek için, gelişim dönemlerine uygun bir şekilde hazırlanan kazanımları içeren sınıf rehberlik etkinlikleri eğitim öğretim yılı boyunca sınıflarda uygulanmıştır.

Yerel ve ulusal etkileri olan travmatik olaylara yönelik olarak okullarda yaşanan ve okul sistemini doğrudan etkileyen kaza, intihar, istismar, göç, doğal afet, terör gibi durumlarda devreye giren psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri kapsamında uygulanan programlar yenilenmiştir.

2.1.5. Özel Öğretim

Özel öğretim kurumları 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre açılan örgün ve yaygın eğitim kurumlarını kapsamaktadır. Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren bu kurumlar; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okullarından oluşan örgün eğitim kurumları ile çeşitli kurslar, motorlu taşıt sürücü kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, ulaştırma hizmetleri mesleki eğitim ve geliştirme kursları, iş makineleri operatörlük kursları, denizcilik ve gemi adamları yetiştirme kursları, pilot yetiştirme kursları, uzaktan öğretim kursları, sosyal etkinlik merkezleri, özel öğretim kursları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden oluşan yaygın eğitim kurumlarıdır. Ayrıca ortaokul, imam hatip ortaokulu, ortaöğretim kurumları ile yükseköğretime devam eden öğrencilere barınma hizmeti sunmak amacıyla özel öğrenci yurdu, özel öğrenci pansiyonu, özel öğrenci apartları ve özel öğrenci stüdyo daireleri de Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Özel kapsamda faaliyet gösteren kişisel gelişim, mesleki gelişim ve yetenek kurslarında uygulanan programlar yenilenerek iş dünyasının talep ettiği tanımlanmış bilgi ve becerilere yer verilecektir. Bu bilgi ve becerileri değerlendirmeye yönelik geçerli, güvenilir ve kalite güvencesi sağlanmış ölçme ve değerlendirme süreçleri uygulanacaktır. Ölçme ve değerlendirme sürecini başarıyla tamamlayan kursiyerlere iş dünyasının talep ettiği bilgi ve becerilere sahip olduklarını kanıtlayan kurs bitirme belgeleri düzenlenecektir.

Çeşitli nedenlerle öğrenimlerini sürdüremeyenlere her türlü iletişim araçları ile eğitim-öğretim yapan uzaktan öğretim kurumları fiziksel sınırlara bağlı kalmaksızın teknolojinin imkânlarından faydalanarak kişilere istedikleri zaman diliminde ve yerde daha az maliyetle sertifika alma olanağı sunmak amacıyla faaliyet sürdürmektedirler. Bu alanda Bakanlığımızca günümüz şartlarına uygun düzenlemeler yapılarak hayata geçirilecektir.

Özel Öğrenci Barınma Hizmeti veren yerlerin Bakanlığımızın gözetim ve denetiminde faaliyetlerini sürdürmesi ve kurum standartlarının artırılması amacıyla Özel Öğrenci Barınma Hizmetleri Yönetmeliği 6 Mayıs 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda düzenleme yapılarak sosyal etkinlik merkezi tanımı getirilmiştir. Bu merkezler, il millî eğitim müdürlükleri ile belediyeler arasında yapılan ve Bakanlıkça onaylanan ortak iş birliği protokolleri çerçevesinde, Bakanlığın verdiği iş yeri açma ve çalışma ruhsatı ile belediyelerce açılmakta ve işletilmekte olup ilköğretim ve/veya ortaöğretim öğrencilerinin ödev ve projelerine ilişkin araştırmalar yaptığı, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin yürütüldüğü özel öğretim kurumları olarak faaliyet göstermektedirler. Bu merkezlerde ata sporlarından çağdaş sanat faaliyetlerine kadar geniş bir yelpazede etkinliklerde öğrenciler istedikleri etkinliklerde yer alabilmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu Yönetmeliğinde yapılan düzenlemelerle eğitim ve sınavlarda kullanılacak videolar hazırlayarak uygulama sınavlarına ağırlık verilen bir sistemin hayata geçirilmesi ve daha bilinçli sürücü adayların yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

01.01.2016 tarihinden itibaren uygulamaya konulan yeni mevzuat düzenlemeleri ile sürücü eğitimi ve sınav esaslarında önemli değişiklikler yapılarak sınav süreleri artırılmıştır. Direksiyon eğitimi uygulama sınavlarının daha ölçülebilir yapılması amacıyla "Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu Direksiyon Eğitimi Dersi Uygulama Sınav Kılavuzu" hazırlanmıştır. Ayrıca uygulama sınavlarının daha güvenli yapılması ve sarf malzeme tasarrufu sağlamak amacıyla 2018 yılından itibaren sınavlarda tablet kullanımı uygulamasına başlanmıştır. Aday sürücü eğitimi ve sınav uygulamalarının AB'ye tam uyumlu hâle getirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmektedir.

Ortaöğretim 9. sınıflarında trafik adabı dersi ve trafik kültürü dersleri konulmuş olup, bu dersle ilgili ders kitabı hazırlanmış, videolarla desteklenen programlar EBA'ya yüklenerek okullardaki etkileşimli tahtalar üzerinden öğrencilerin izlemesi sağlanmıştır. Trafik adabı ve trafik kültürü dersleri 2016 yılından itibaren motorlu taşıt sürücü kurslarında da uygulamaya konulmuştur.

7'den 70'e toplumda trafik kültürü oluşturmak ve trafik bilinci kazandırmak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlara bazı sorumluluk yükleyen "Trafik Genel Eğitim Planı" ile ilgili yapılan çalışmalar kitap hâline getirilerek ilgili paydaşlara dağıtılmıştır. Bu kitapta yer alan eylem planının sonuçları her altı ayda bir ilgili paydaşlardan istenerek Bakanlığımızca takip edilmektedir.

Karayolu taşıma mevzuatı çerçevesinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı olarak mesleki yeterlilik eğitimi veren 398 kurs Bakanlığımıza devredilmiştir. Yeni açılan kurslarla birlikte toplam kurs sayısı 494 olmuştur.

Özel okullar ile resmî okullar arasındaki sosyal dayanışma ve bütünleşmeyi artırmak için ortak proje ve platformlar oluşturulacaktır.

Eğitimde Türkiye'nin etki alanını genişletmesine hizmet etmek amacıyla ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebildiği milletlerarası özel öğretim kurumlarının sayılarının artırılması için gereken önlemler alınacaktır.

2.1.6. Yükseköğretim

Yükseköğretim; millî eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim ve öğretimin tümüdür.

Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul yükseköğretimin üst kuruluşlarıdır. Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokulları yükseköğretim kurumlarıdır.

Bugün itibarıyla üniversite sayımız 129 devlet, 72 vakıf olmak üzere 201'e ulaşmıştır. Ayrıca Millî Savunma Üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulu ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir.

2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.

Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında; okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak, millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve

örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak, ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak, beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek, çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

2.2.1. Hayat Boyu Öğrenme

Hayat boyu öğrenme, okullar ile sınırlı kalmayan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebileceğini gösteren temel kavramlardan biridir.

Ülke olarak hayat boyu öğrenme alanındaki nihai hedefimiz, farklı öğrenim ve yaş seviyelerindeki bireylerin istihdam edilebilirliklerini ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirerek, öğrenmeye erişimlerini artırarak öğrenen bireyden, öğrenen topluma ve öğrenen Türkiye'ye doğru bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Bu gayeyi yerine getirmek için; bireylerin hayat boyu öğrenme konusundaki farkındalıklarının artırılması, toplumda herkesçe paylaşılan öğrenme kültürünün geliştirilmesi, öğrenme fırsatlarının artırılması, bireylerin öğrenmeye erişiminin sağlanması, her türlü önceki öğrenmenin değerlendirilmesi, vatandaşlarımıza hayat boyu rehberlik sisteminin sunulması ve etkin bir izleme değerlendirme sisteminin kurulması hedeflenmiş ve bu noktada önemli mesafe kat edilmiştir.

3. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ERİŞİM, KALİTE VE KAPASİTE

3.1. Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılması

3.1.1. Öğrenci Sayıları

2017-2018 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla örgün eğitimde öğrenim gören toplam öğrenci sayımız 17 milyon 885 bin 248'dir.

Tablo 7. Eğitimde Öğrenci Sayıları (Örgün) (Resmî ve Özel/Açık Öğretim Dâhil) (2017-2018)

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kadın
Örgün Eğitim Toplamı	17.885.248	9.231.077	8.654.171
Örgün Eğitim (Resmi)	14.946.713	7.604.228	7.342.485
Örgün Eğitim (Özel)	1.351.712	739.791	611.921
Örgün Eğitim (Açık Öğretim)	1.586.823	887.058	699.765
Okulöncesi Toplamı	1.501.088	782.646	718.442
Resmi Okulöncesi	1.264.733	656.651	608.082
Özel Okulöncesi	236.355	125.995	110.360
İlkokul Toplamı	5.104.599	2.621.732	2.482.867
Resmi İlkokul	4.870.859	2.497.989	2.372.870
Özel İlkokul	233.740	123.743	109.997
Ortaokul Toplamı	5.590.134	2.841.520	2.748.614
Resmi Ortaokul	5.077.153	2.594.365	2.482.788
Özel Ortaokul	321.779	173.169	148.610
Açık Ortaokul	191.202	73.986	117.216
Ortaöğretim (Genel+Mesleki) Toplamı	5.689.427	2.985.179	2.704.248
Resmi Ortaöğretim	3.733.968	1.855.223	1.878.745
Özel Ortaöğretim	559.838	316.884	242.954
Açıköğretim Lisesi	1.395.621	813.072	582.549

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, 2017-2018

Tablo 8. Eğitim Kursiyer Sayıları (Yaygın) (Resmî ve Özel) (2016/2017)

Eğitim Kademesi	Kursiyer Sayısı		
	Toplam	Erkek	Kadın
Yaygın Eğitim Toplamı	9.087.985	4.439.737	4.648.248
Yaygın Eğitim (Resmi)	6.882.837	3.005.384	3.877.453
Yaygın Eğitim (Özel)	2.205.148	1.434.353	770.795

Not: Yaygın eğitim kursiyerlerinin istatistikî bilgileri bir yıl geriden alınmaktadır.

Özel Öğretim Kurumları Öğrenci Sayısı ve Oranları

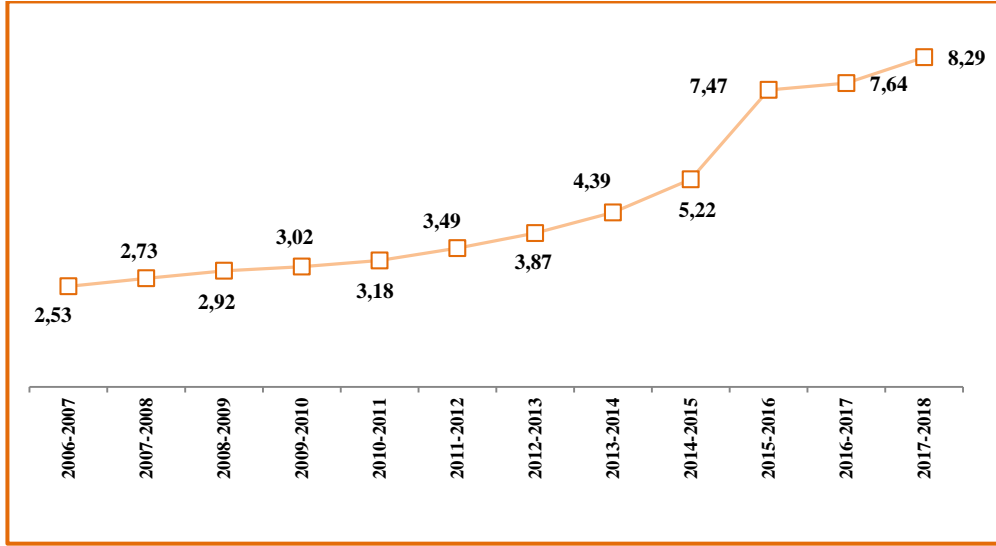
Özel öğretim kurumlarının nitelik ve niceliğinin artırılması, eğitim sistemimizde kalite ve rekabet odaklı eğitim hizmetlerinin verilmesine katkı sağlayacaktır. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında tüm özel okullarda kayıtlı öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı (açık öğretim hariç) %8,29 olmuştur. Örgün eğitim içerisindeki özel okul sayılarının toplam okul sayısına oranı ise %17,8'dir.

Tablo 9. Öğrenci Sayıları (2006-2007 / 2017-2018)

Yıl	Resmî Öğrenci Sayısı	Özel Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Özel Öğrenci Artış Oranı (%)	Özel Öğrenci / Toplam Öğrenci (%)
2006-2007	13.873.208	360.042	14.233.250	-	2,53
2007-2008	13.784.080	386.797	14.170.877	7,43	2,73
2008-2009	14.074.079	423.253	14.497.332	9,43	2,92
2009-2010	14.688.342	458.108	15.146.450	8,24	3,02
2010-2011	15.164.318	498.118	15.662.436	8,73	3,18
2011-2012	14.821.197	535.788	15.356.985	7,56	3,49
2012-2013	15.239.702	613.064	15.852.766	14,42	3,87
2013-2014	15.228.934	698.912	15.927.846	14,00	4,39
2014-2015	14.950.897	823.515	15.774.412	17,83	5,22
2015-2016	14.540.339	1.174.409	15.714.748	42,61	7,47
2016-2017	14.731.376	1.217.755	15.949.131	3,69	7,64
2017-2018	14.946.713	1.351.712	16.298.425	11,00	8,29

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2006-2017, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı özel okul öncesi kurumları dâhil edilmiştir. Resmî öğrenci sayılarına Açık öğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

**Grafik 3. Özel Öğrencilerin Toplam Öğrenci İçindeki Payı
(2006-2007/2017-2018)**

Son yıllarda özel okullara yönelik teşvik ve dönüşüm programı sayesinde özel okul sayılarında önemli bir artış kaydedilmiştir. Örneğin 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 1.603 özel ortaöğretim okulu bulunmakta iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında toplam özel ortaöğretim okulu sayısı 2.989'a ulaşmıştır.

3.1.2. Örgün Eğitim Okullaşma Oranları

Bakanlığımız tarafından uygulanmakta olan politikalar neticesinde, tüm eğitim ve öğretim kademelerimizin okullaşma oranlarında önemli iyileşmeler sağlanmıştır.

Tablo 10. Okullaşma Oranları (2002-2003/2011-2012)

Öğretim Yılı	Brüt/Net	Okul Öncesi		İlköğretim(1)	Ortaöğretim	Yükseköğretim*
		Yaş	Okullaşma Oranı			
2002/03	Brüt	3-5 Yaş	-	96,49	80,76	27,12
	Net	4-5 Yaş	-	90,98	50,57	14,65
2003/04	Brüt	3-5 Yaş	-	96,3	80,97	28,15
	Net	4-5 Yaş	-	90,21	53,37	15,31
2004/05	Brüt	3-5 Yaş	-	95,74	80,90	30,61
	Net	4-5 Yaş	-	89,66	54,87	16,6
2005/06	Brüt	3-5 Yaş	-	95,59	85,18	34,46
	Net	4-5 Yaş	-	89,77	56,63	18,85
2006/07	Brüt	3-5 Yaş	-	96,34	86,64	36,59
	Net	4-5 Yaş	-	90,13	56,51	20,14
2007/08	Brüt	3-5 Yaş	-	104,54	87,55	38,19
	Net	4-5 Yaş	-	97,37	58,56	21,06
2008/09	Brüt	3-5 Yaş	-	103,84	76,62	44,27
	Net	4-5 Yaş	-	96,49	58,52	27,69
2009/10	Brüt	3-5 Yaş	26,92	106,48	84,19	53,43
	Net	4-5 Yaş	38,55	98,17	64,95	30,42
2010/11	Brüt	3-5 Yaş	29,85	107,58	89,70	58,45
	Net	4-5 Yaş	43,10	98,41	66,07	33,06
2011/12	Brüt	3-5 Yaş	30,87	108,42	92,56	66,23
	Net	4-5 Yaş	44,04	98,67	67,37	35,51
	Net	5 Yaş	65,69	-	-	-

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2017-2018

Not: Okul öncesi okullaşma oranları 3-5, 4-5 ve 5 yaşların net okullaşma oranlarıdır.

* Yükseköğretim okullaşma oranları TÜİK'ten alınmıştır.

Tablo 11. Okullaşma Oranları (2012-2013/2017-2018)

Öğretim Yılı	Okullaşma Oranı	Okul Öncesi		İlköğretim	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim
		Yaş	Okullaşma Oranı					
2012/13	Brüt	3-5 Yaş	30,93	107,58	107,52	107,64	96,77	74,86
	Net		26,63	98,80	98,86	93,09	70,06	38,50
	Brüt	4-5 Yaş	44,04	-	-	-	-	-
	Net		37,36	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	55,35	-	-	-	-	-
	Net		39,72	-	-	-	-	-
2013/14	Brüt	3-5 Yaş	28,03	110,36	111,94	108,80	103,26	81,7
	Net		27,71	99,31	99,57	94,52	76,65	39,89
	Brüt	4-5 Yaş	37,94	-	-	-	-	-
	Net		37,46	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	43,49	-	-	-	-	-
	Net		42,54	-	-	-	-	-
2014/15	Brüt	3-5 Yaş	37,12	103,97	101,10	107,12	107,36	88,94
	Net		32,68	97,10	96,30	94,35	79,37	39,49
	Brüt	4-5 Yaş	46,83	-	-	-	-	-
	Net		41,57	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	66,02	-	-	-	-	-
	Net		53,78	-	-	-	-	-
2015/16	Brüt	3-5 Yaş	38,61	102,95	99,19	107,13	109,85	95,91
	Net		33,26	96,44	94,87	94,39	79,79	40,87
	Brüt	4-5 Yaş	49,27	-	-	-	-	-
	Net		42,96	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	70,19	-	-	-	-	-
	Net		55,48	-	-	-	-	-
2016/17	Brüt	3-5 Yaş	41,16	100,73	95,97	105,29	106,94	103,28
	Net		35,52	96,51	91,16	95,68	82,54	42,43
	Brüt	4-5 Yaş	52,08	-	-	-	-	-
	Net		45,7	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	73,94	-	-	-	-	-
	Net		58,79	-	-	-	-	-
2017/18	Brüt	3-5 Yaş	44,73	99,74	96,86	102,46	108,39	107,40
	Net		38,52	96,12	91,54	94,47	83,58	45,64
	Brüt	4-5 Yaş	57,64	-	-	-	-	-
	Net		50,42	-	-	-	-	-
	Brüt	5 Yaş	83,75	-	-	-	-	-
	Net		66,88	-	-	-	-	-

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2017-2018

Tablo 12. Yaş Gruplarına Göre Net Okullaşma Oranları (2017-2018)

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
3 Yaş 2014 Doğumlu (Ocak-Eylül arası)	12,37	12,43	12,31
4 Yaş	38,11	38,11	38,11
5 Yaş	75,14	75,48	74,49
3-5 Yaş	44,02	44,15	43,89
4-5 Yaş	56,62	56,78	56,46
6-9 Yaş	98,35	98,28	98,42
10-13 Yaş	98,62	98,71	98,53
14-17 Yaş	87,64	88,10	87,15

Not: Yaş gruplarına (doğum yılları) göre net okullaşma oranları hesaplanırken; öğrencinin ait olduğu eğitim kademesine (öğrenim türüne) bakılmaksızın, ilgili yaş grubunda bulunan toplam öğrencilerin, ilgili yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilmiştir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımıza bağlı 2.546 resmî anaokulu, 3.369 özel anaokulu olmak üzere toplam 5.915 anaokuluna ulaşılmıştır. Yine bu eğitim ve öğretim yılında resmî ve özel okul öncesine devam eden çocuk sayısında bir önceki yıla göre 174 bin 965 artış sağlanmıştır.

İlköğretimde net okullaşma oranı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %90,98 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %96,12'ye yükselmiştir.

Ortaöğretimde, cinsiyet ve bölgesel farklılıkları giderici bir biçimde okullaşma oranını gelişmiş ülkeler düzeyine çıkarmak; öğrencilerimize esnek bir yapı içinde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ortak bir genel kültür vererek üst öğrenime ve geleceğe hazırlamak amaçlanmaktadır.

Ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %67,52 olan kızların brüt okullaşma oranı, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %104,50'ye çıkarılarak bu alanda önemli bir artış sağlanmıştır.

Ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %45,16 olan kızların net okullaşma oranı, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %83,39'a çıkarılarak önemli bir artış sağlanmıştır.

Ortaöğretimde brüt okullaşma oranı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %80,76 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %108,39'a yükselmiştir.

Ortaöğretimde net okullaşma oranı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %50,57 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %83,58'e yükselmiştir.

3.1.3. Kız Çocuklarının Okullaşması

Kız çocuk brüt okullaşma oranının erkek çocuk brüt okullaşma oranına olan göreceli büyüklüğünü gösteren cinsiyet oranları, ilköğretimde 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %85,63 iken 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %91,10'a çıkmış, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise %100,85'e ulaşmıştır.

1997-1998 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %82,43 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %96,26'dır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %91,91 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %100,89'dur. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılına gelindiğinde ise ilköğretimde kız çocukların brüt okullaşma oranı %100,18 iken erkek çocukların brüt okullaşma oranı %99,33 olarak gerçekleşmiş ve kız çocukların brüt okullaşma oranının erkek çocukların brüt okullaşma oranını geçtiği görülmüştür.

Ülkemizde dezavantajlı grupların, engelli çocuklarımız ile kız çocuklarımızın toplumsal hayata katılımını sağlamak amacıyla yürütülen çalışmalarla birlikte, yukarıdaki verilere göre ilköğretimde kız ve erkek çocukların brüt okullaşma oranları arasındaki fark 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %13,83 iken 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %8,98 olarak gerçekleşmiş, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise aradaki fark kapanmış ve %0,85 oranında kız çocuklarının lehine artış olmuştur.

Ortaöğretimde kız ve erkek çocuklar arasındaki cinsiyet oranları 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %74,70 iken 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %72,32'ye düşmüş ve 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise %93,25'e ulaşmıştır.

Ortaöğretimde erkek ve kız çocukların brüt okullaşma oranları arasındaki fark 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %25,84 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında bu fark %7,57'ye düşürülmüştür.

Yükseköğretimde kız ve erkek öğrenciler arasındaki cinsiyet oranları 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %69,58 iken 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %74,33'e çıkmış, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise %93,28'e ulaşmıştır.

Yükseköğretimde erkek ve kız öğrencilerin brüt okullaşma oranları arasındaki fark 1997-1998 eğitim ve öğretim yılında %6,97 iken 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %7,96 olarak gerçekleşmiş, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise %7,46 olmuştur.

3.1.4. Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci/Derslik ve Öğrenci/Öğretmen Sayıları

2002'den günümüze kadar yapılan derslikler ve öğretmen atamaları ile gerek öğrenci başına düşen öğretmen sayıları gerekse öğrenci başına düşen derslik sayılarında önemli iyileştirmeler sağlanmıştır.

Tablo 13. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2002-2003/2017-2018)

	2002-2003	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
İlköğretim*	36	29	27	25	24	24
Ortaöğretim	30	29	28	23	23	21
Genel Ortaöğretim	34	29	26	20	22	21
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	26	29	29	27	23	21

*İlkokul ve ortaokullarda derslik başına düşen öğrenci sayısı hesaplanırken; genellikle aynı dersliği ilkokul ve ortaokul birlikte kullandığından, ilkokul ve ortaokul birlikte değerlendirilmiştir.

2002-2003 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 36 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 24'e; ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 30 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 21'e düşmüştür.

Tablo 14. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı (2002-2003/2017-2018)

	2002-2003	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
İlköğretim	28	19	18	16	17	16
İlkokul	-	19	18	18	17	17
Ortaokul	-	18	17	15	17	16
Ortaöğretim	18	15	14	13	13	12
Genel Ortaöğretim	21	16	14	12	13	12
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	15	14	14	13	13	12

2002-2003 eğitim ve öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayımız ilköğretimde 28 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 16'ya, ortaöğretimde 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 18 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 12'ye düşmüştür.

3.1.5. Yükseköğretime Erişim

Eğitimin her kademesinde okullaşma oranları büyük bir hızla artarken yükseköğretimdeki okullaşma oranları da bundan payını almaktadır. 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 1.918.483 olan üniversitelerde okuyan öğrenci sayısı, 2017-2018 yılında 7.560.371'e ulaşmıştır. Benzer şekilde 2002 yılında devlet ve vakıf üniversiteleri sayısı 76 iken 2018 yılında 129 devlet, 72 vakıf olmak üzere 201'e ulaşmıştır. Ayrıca Millî Savunma Üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulu ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

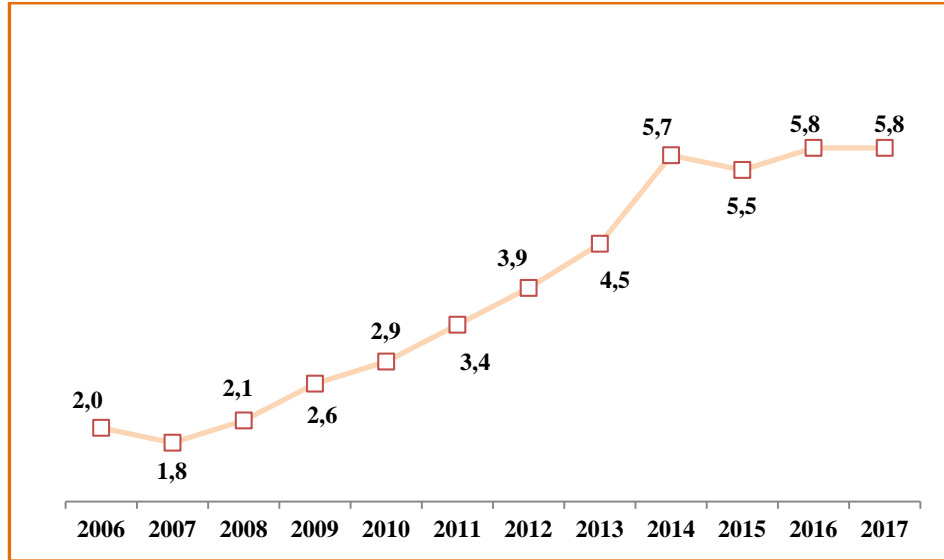
2017-2018 eğitim ve öğretim yılında yükseköğretim kurumlarında 2.768.757 ön lisans, 4.241.841 lisans, 454.673 yüksek lisans, 95.100 doktora olmak üzere toplam 7.560.371 öğrenci bulunmaktadır.

Yükseköğretimde net okullaşma oranı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında %14,65 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında %45,64'e yükseltilmiştir.

3.1.6. Yaygın Eğitim

Türkiye Avrupa Birliği Resmî İstatistik Birimi (EUROSTAT) tarafından yayımlanan verilere göre Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım oranlarının artırılmasında en yüksek artış oranına sahip ikinci ülkedir. 2006 yılında %2 olan Türkiye'nin hayat boyu öğrenmeye katılım oranı %190'luk artışla, 2017 yılında %5,8'e ulaşmıştır. Bununla birlikte açılan kurslara katılan 15 yaş ve üzeri bireyler çağ nüfusunun %11,1'ine denk gelmekte olup bu durum ülkemizde ilgili yaş aralığındaki yaklaşık her 9 kişiden birinin sunulan hizmetlerden yararlandığını göstermektedir.

Grafik 4. Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (2006-2017)

Not: Veriler Avrupa Birliği İstatistik Birimi'nden (25.04.2018) alınmıştır.

20 Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'nin tüm il ve ilçelerinde resmî 991 halk eğitimi merkezi ve 22 olgunlaşma enstitüsü olmak üzere toplam 1.013 yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda 01 Ocak-22 Kasım 2018 tarih aralığında açılan 131.234 mesleki ve teknik kursa 3.029.095 kursiyer; 248.338 genel kursa ise 4.276.206 kursiyer katılmıştır.

Protokoller kapsamında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı kurslara katılan kursiyerlere ilişkin e-Yaygın Sisteminden alınan verilere göre 01 Ocak-20 Kasım 2018 tarihleri arasında; 54.940 adet kurs açılmış olup 1.237.210 kursiyer bu kurslardan faydalanmıştır.

Hayat boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında uygulanan kurs programları ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli olarak güncellenmekte ve yeni programlar hazırlanmaktadır. 2007 yılında 321 olan kurs programı sayısı 2018 yılı Ekim ayı itibarıyla 71 alanda 3.368 sayısına ulaşmıştır. Bununla birlikte 2023 Eğitim Vizyonundan ve günün ihtiyaçlarından hareketle dijital, finans, sağlık, ekoloji ve sosyal medya gibi 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan okuryazarlıklara ilişkin farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlenecektir.

Açık öğretim okullarında 2003-2004 eğitim ve öğretim yılında kayıtlı 623.716 aktif öğrenci bulunurken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 1, 2 ve 3. dönem yeni kayıt yaptıran ve kayıt yenileyen aktif öğrenci sayısı 1.586.823 olmuştur.

Öğrenci-öğretmen, öğrenci-eğitim materyali etkileşimini sağlama, öğrenme materyali sunma, sunulan öğrenme materyalini paylaşma ve tartışma, dersleri yönetme, canlı ders, elektronik ortamda ölçme, değerlendirme ve geribildirim sağlama, öğrenme materyallerini düzenleme, alınan eğitimler ile ilgili kayıtları tutma, takip etme ve ilgili raporları alma gibi işlevleri yerine getirmek amacıyla "Uzaktan Eğitim Platformu" teknik, donanım ve yazılımı tamamlanmıştır. Bu platform üzerinden kitap, animasyon, ses, video ve canlı dersler aracılığıyla

milyonlarca öğrenciye zamandan ve mekândan bağımsız eğitime erişim imkânı sağlanarak her zaman her yerde öğrenim sağlanmış olacaktır.

Açık öğretim okulları tarafından yeni bir uygulama daha hayata geçirilmiştir. Açık öğretim okullarımızdan mezun olan öğrencilerimizin mezuniyet ve diploma bilgilerinin teyitleri, noterlerin kullandığı bilgi sistemi ile Açık Öğretim Okulları Bilgi Yönetim Sistemi arasında kurulan web servisi aracılığıyla yapılabilmektedir. Açık öğretim okullarından mezun olan öğrencilerin bu yolla diplomalarının teyit edilme işlem sayısı 22.800'e ulaşmıştır.

Yurt dışında yaşayan ve açık öğretim okullarımızda eğitim gören vatandaşlarımızın sınav merkezi sayısı 2 ile sınırlı iken bu sayı bugün 19 ülkede 35'e çıkarılmıştır.

Görme engelli yetişkinlerin halk eğitim merkezlerinde okuma yazma öğrenebilmeleri için yetişkin okuma yazma kitap seti Braille alfabesine çevrilmiştir. Braille Alfabe ile basımı yapılan kitapların halk eğitimi merkezi müdürlüklerine dağıtımı yapılmıştır.

Ülkemizde geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitim alanında ve diğer alanlarda desteklenmesi amacıyla "Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonlarının Desteklenmesi Projesi" ile Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin acil eğitim ihtiyaçlarına yönelik mali destek sağlanmıştır. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla proje faaliyetleri ile geçici eğitim merkezlerinde ve Bakanlığımız okullarındaki Suriyeli öğrencilere Türkçe'yi öğretmek amacıyla azami 24 aylık süre için sözleşmeli öğretmenler ile azami 16 aylığına 100 Arapça öğreticisi ve azami 20 aylığına 500 rehber danışman görevlendirilerek oryantasyona ve yabancı dil öğretimi eğitimine tabi tutulmuştur. Rehber danışmanlara ayrıca "Göç ve Travmaya Maruz Kalmış Çocuklara Yönelik Psikososyal Müdahale Sertifika Programı" uygulanmıştır.

Bakanlığımız ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 23 Haziran 2017 tarihinde imzalanan “İş Birliği Protokolü” kapsamında her yaştan bağımlılıkla mücadele etmek için Bağımlılıkla Mücadele Projesi kapsamında “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Kurs Programı” hazırlanmış olup Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık alanında yaygın eğitim programları arasında yerini almıştır. 81 ilden yetiştirilen toplam 704 formatör öğretmen yardımıyla ülke genelinde 32 bin rehber öğretmene bağımlılıkla mücadele eğitimi verilerek uygulayıcı öğretmenler yetiştirilmiştir. Ülke genelinde 89.055 kursa 3.260.038 kişi katılmıştır.

Türkiye Vodafone Vakfı ve Türkiye Bilişim Vakfı arasında imzalanan protokol ile Bakanlığımıza bağlı kurumlarda öğrenim gören öğrenci/ kursiyer kadınların girişimci ruhunu ortaya çıkarmaya çalışan proje kapsamında, kadın kursiyerlerin ürünlerinin tanıtımının yapılacağı ve pazarlanacağı “Dijital Mağaza” (oncekadin.gov.tr) oluşturulmuştur. Projenin yeni döneminde girişimcilik eğitimleri “Önce Kadın” mobil uygulaması üzerinden uzaktan eğitim yoluyla verilecektir. Böylece 81 ilden tüm kadınlar zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın girişimcilik eğitimleri alarak ürünlerini satışa sunabileceklerdir.

Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilip yetişkinlerin temel becerilerinin geliştirilerek istihdam edilebilirliğinin artırılmasını amaçlayan “Avrupa Yetişkin Öğrenme Gündemi-4” projesi ile personel eğitimi, paydaş toplantıları ve işbirliği çalışmaları kapsamında 2018 yılı sonunda 700 kişiye ulaşılmış olacaktır.

UNICEF ile Bakanlığımız iş birliğinde yürütülen Hızlandırılmış Eğitim Programı (HEP) kapsamında alan taraması eğitimleri verilmiş ve alan taramalarının akabinde kurslar açılmıştır. HEP kapsamında eğitim sürecinden uzak kalmış veya örgün eğitim imkânlarına erişemeyen 10-17 yaş aralığındaki geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin örgün eğitim sistemine dâhil edilmesi süreçlerinin hızlandırılması hedeflenmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın himayelerinde 2018 yılında başlatılan okuryazarlık seferberliği kapsamında 20 Kasım 2018 itibarıyla 68.840 okuma yazma kursu açılmış ve bu kurslara 713.681 kursiyer katılmıştır.

2023 Eğitim Vizyonu da göz önünde bulundurularak toplumun temeli kabul edilen ailelerin eğitime yönelik etkinlikler hayat boyu öğrenme kapsamında artırılabilecek ve bu konuda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Radyo Televizyon Üst Kurulu, TBB ve özel sektör kurum ve kuruluşlarının katılımı desteklenecektir. Bu kapsamda;

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından protokol metnine ilişkin görüşün alınmasının ardından iş birliği çalışmalarının tamamlanması,
- Hazırlanan programların onay sürecinin tamamlanması,
- Programa ilişkin yasal altyapının tamamlanması,
- Programın Türkiye genelinde yaygınlaştırılması çalışmaları kapsamında eğitici ve formatör eğitimlerinin tamamlanması,
- Açılacak kurslar vasıtasıyla saha çalışmalarının sürdürülmesi

planlanmaktadır.

Diğer taraftan ilgili bakanlık ve kurumlarla iş birliği ve koordinasyon dâhilinde başta çocuk ve kadına yönelik olmak üzere şiddetle mücadele bağlamında eğitimler düzenlenecektir.

3.2. Eğitim ve Öğretime Erişimin Artırılmasına Yönelik Uygulamalar

3.2.1. Pansiyon Hizmetleri

Bakanlığımıza bağlı resmî ve örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören, maddi imkânları sınırlı ve başarılı öğrencilerimize yatılı okullarda barınma imkânı sağlanmakta, yatılı okulların pansiyonlarına her yıl bütçe kanununda belirlenen tutarda pansiyon ödeneği gönderilmektedir. Ayrıca bu öğrencilere giyim, kırtasiye ve cep harçlığı yardımı verilmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde yeni pansiyonların yapımı sağlanarak pansiyonların kapasitesi artırılabilecek, yatılılık imkânlarının ihtiyaç duyan tüm öğrencilere ülke genelinde yayılımı sağlanacak ve pansiyon hizmetleri tüm öğrencilerimize ücretsiz olarak sunulacaktır. Bu suretle taşınmalı eğitimin azalması ve elverişsiz şartlardaki öğrencilerin okul terkinin azaltılması hedeflenecektir.

Tablo 15. Pansiyon Verileri (2017-2018)

İlgili Birim	Kurum Sayısı	Yatılı Paralı Öğrenci Sayısı	Yatılı Parasız Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Yıllık Ödenen Pansiyon Ücreti (TL)
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	313	0	47.550	47.550	2.900
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	1.050	12.700	141.396	154.096	2.900
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	765	1.454	81.921	83.375	3.250
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	889	2.019	76.461	78.480	2.690
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	36	3	1.235	1.238	2.900
Toplam	3.053	16.176	348.563	364.739	

Not: Millî Eğitim İstatistikleri- 2017-2018.

Bakanlığımız okullarında 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 1.489 pansiyonda 285.750 öğrenci barınmakta iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 3.053 pansiyonda 364.739 öğrenci barınmıştır.

Tablo 16. Özel Öğrenci Barınma Hizmeti Kurumları (2017-2018)

	Yurt Sayısı				Yurtta Kalan Öğrenci Sayısı		
	Kız	Erkek	Karma	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
Ortaokul	92	311		403	1.516	6.345	7.861
Ortaöğretim	509	1.359	6	1.874	11.145	28.104	39.249
Yükseköğretim	1.180	833	2	2.015	66.548	43.432	109.980
Toplam	1.781	2.503	8	4.292	79.209	77.881	157.090

Not: Millî Eğitim İstatistikleri- 2017-2018.

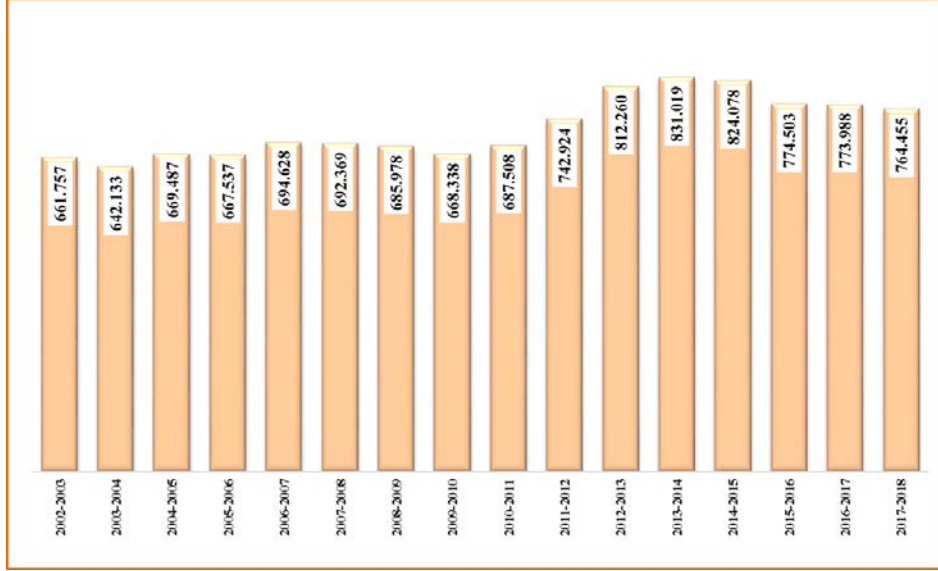
3.2.2. Taşıma Hizmetleri

Bakanlığımızca yürütülmekte olan “öğrenci taşıma uygulaması” Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında toplam 1.338.672 öğrenci (ilköğretim+ortaöğretim+özel eğitim) taşıma hizmetlerinden faydalanmış ve 2.341.732.617 TL ödeme yapılmıştır.

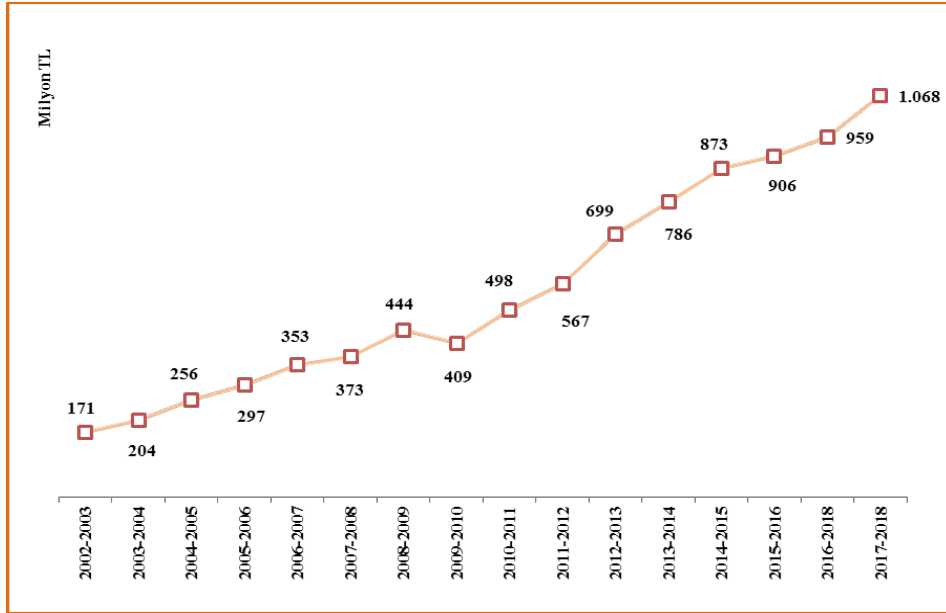
2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 764.455 ilköğretim öğrencisi taşınmış olup bunların 687.979’u öğle yemeği hizmetinden yararlanmıştır.

Grafik 5. Taşınan Öğrenci Sayıları(İlköğretim)(2002-2003/2007-2018)

* 1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Grafik 6. Taşıma Giderleri (İlköğretim) (2002-2003/2017-2018)

*1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında ilköğretim öğrencilerinin taşınmasına yönelik faaliyetlerin devamlılığının sağlanması amacıyla 2019 yılı bütçemizde 1.300.000.000 TL ödenek öngörülmüştür.

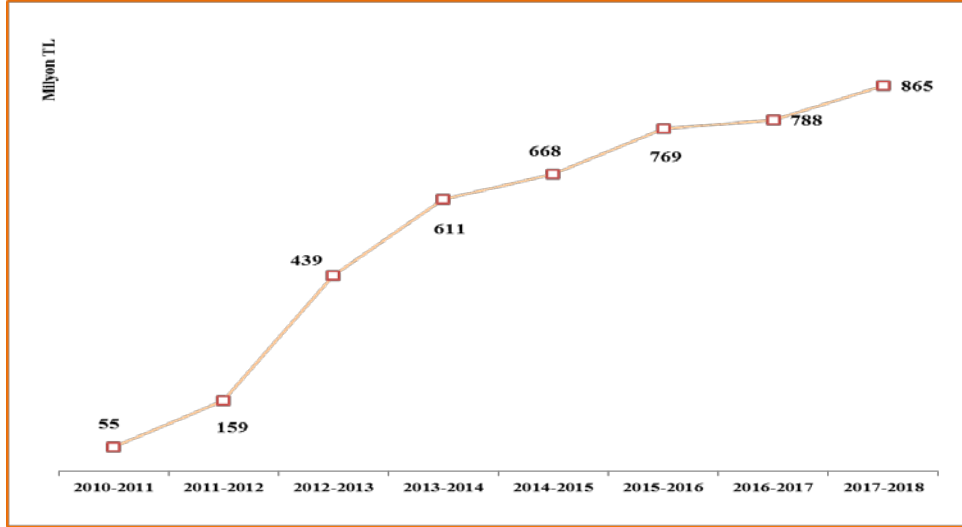
2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 478.331 ortaöğretim öğrencisi taşınmış 490.169 öğrenci de öğle yemeği hizmetinden yararlanmışır.

Grafik 7. Taşınan Öğrenci Sayıları (Ortaöğretim) (2010-2011/2017-2018)

*1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Grafik 8. Taşıma Giderleri (Ortaöğretim) (2010-2011/2017-2018)

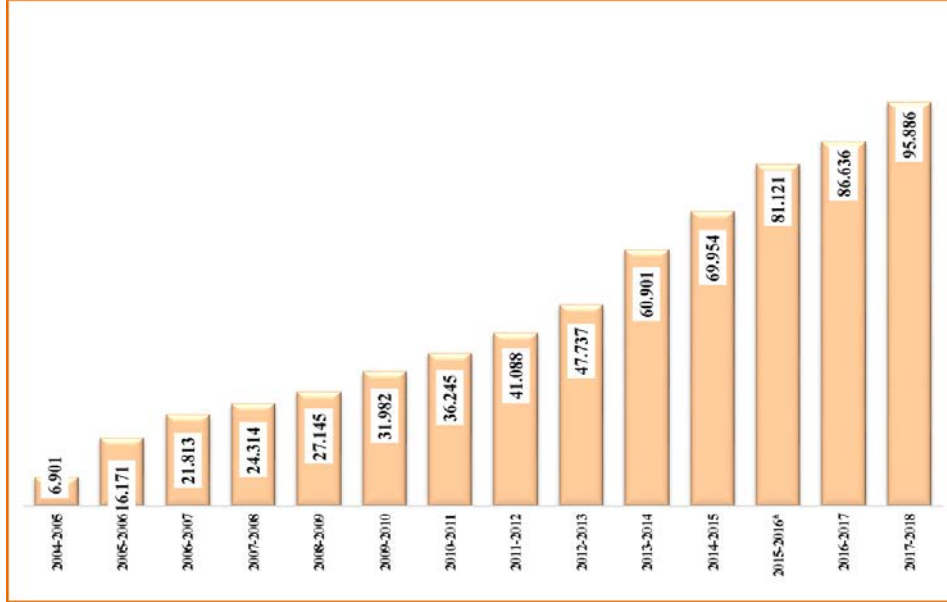
*1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında taşınan ortaöğretim öğrencilerinin taşıma giderleri için 2019 yılı bütçesinde 1.202.000.000 TL ödenek öngörülmüştür.

Diğer taraftan uygulama kapsamında taşınan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğle yemeği de verilmekte olup giderleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanmaktadır. Bu amaçla 2019 yılı bütçesinde 962 milyon TL kaynak öngörülmüştür.

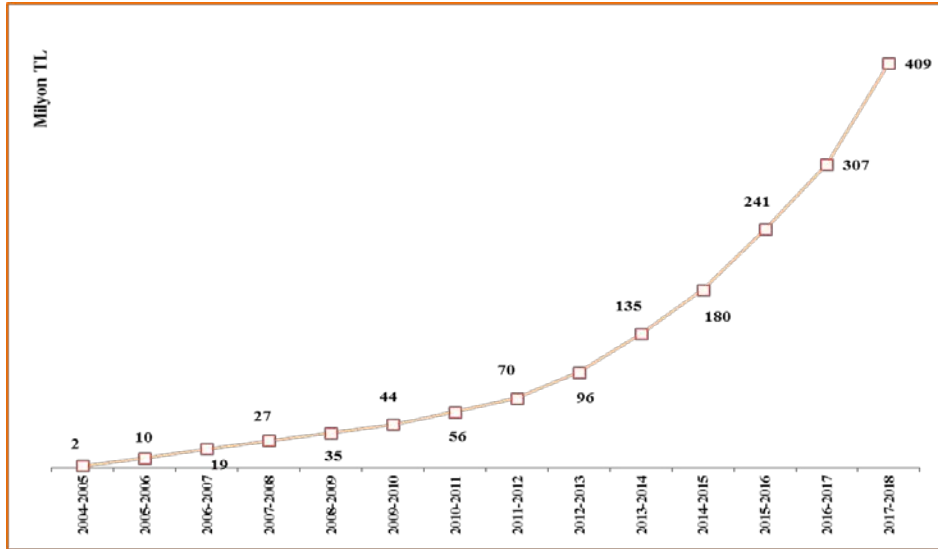
2017-2018 eğitim ve öğretim yılında öğrenci/kursiyerlerin taşınmalarına ilişkin olarak 95.886 özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci/kursiyer taşınmıştır.

Grafik 9. Taşınan Öğrenci Sayıları (Özel Eğitim) (2004-2005/2017-2018)

*1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Grafik 10. Taşıma Giderleri (Özel Eğitim) (2004-2005/2017-2018)

*1 Haziran 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Uygulama kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci giderleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan karşılanmaktadır. Söz konusu Fonun 2019 yılı bütçesinden bu alana 692.000.000 TL kaynak tahsisi öngörülmüştür.

3.2.3. Ücretsiz Ders Kitabı

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine yönelik olarak yürütülen uygulamalardan bir diğeri de ücretsiz ders kitabı dağıtımıdır. Bu uygulama kapsamında 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı için Eylül ayı itibarıyla örgün ve yaygın eğitim öğrencilerine toplam 166.033.036 adet ders kitabı dağıtılmış, bu kitaplar için 873.063.574 TL ödeme yapılmıştır. 2003 yılından 2018 yılına kadar ise toplam 2.850.288.456 adet ders kitabının dağıtımını yapılarak, 5.506.519.749 TL ödeme yapılmıştır.

İlk defa 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” kapsamına alınan özel okulların ders kitapları da ücretsiz olarak vermeye başlanmış ve bu uygulamaya 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında da devam edilmiştir.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında kullanılmak üzere açık öğretim kurumlarında öğrenim gören açık öğretim öğrencilerinin ders kitapları, görme engelli öğrencilerimizin Braille kabartma yazı ile basılan ders kitapları, özel eğitim merkezlerinde öğrenim gören ve zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ders kitaplarının baskı ve dağıtımları gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca okuryazarlık seferberliği kapsamında okuma-yazma bilmeyen vatandaşlarımız için yoğunlaştırılmış temel düzey okuma yazma kitaplarının da baskı ve dağıtımları yapılmıştır.

Tablo 17. Ücretsiz Ders Kitabı Sayıları ve Ödemeleri (2003-2018)

Yıllar	İlköğretim		Ortaöğretim		Toplam Kitap Adedi	Toplam Ödeme TL
	Kitap Adedi	Ödeme	Kitap Adedi	Ödeme		
2003	81.834.281	157.523.013			81.834.281	157.523.013
2004	83.858.320	154.442.289			83.858.320	154.442.289
2005	106.510.090	174.997.782			106.510.090	174.997.782
2006	104.892.620	180.041.463	37.414.989	87.542.479	142.307.609	267.583.942
2007	122.070.013	201.989.666	35.062.367	66.292.656	157.132.380	268.282.322
2008	128.233.848	211.128.104	39.341.906	72.570.757	167.575.754	283.698.861
2009	129.004.189	186.466.684	58.428.930	99.542.475	187.433.119	286.009.159
2010	133.472.874	210.161.602	63.121.837	115.085.003	196.594.711	325.246.605
2011	129.364.298	226.656.047	85.993.271	149.477.788	215.357.569	376.133.835
2012	143.024.804	213.143.528	62.625.912	111.901.589	205.650.716	325.045.117
2013	133.586.334	204.389.156	76.167.232	125.564.566	209.753.566	329.953.722
2014	133.809.961	201.014.046	82.888.410	155.579.215	216.698.371	356.593.261
2015	156.377.910	215.388.408	80.321.981	179.697.764	236.699.891	395.086.172
2016	172.710.447	255.833.421	90.711.678	191.728.488	263.422.125	447.561.908
2017	135.923.781	257.146.036	77.503.137	228.152.149	213.426.918	485.298.186
2018	91.588.852	472.052.079	74.444.184	401.011.495	166.033.036	873.063.574
Toplam	1.986.262.622	3.522.373.325	864.025.834	1.984.146.424	2.850.288.456	5.506.519.749

Not: Eylül 2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Bakanlığımız tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan 2019 yılı için 881 milyon TL kaynak tahsisi öngörülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin ücretsiz ders kitabı için 2019 yılı Bakanlık bütçesine ise 477 milyon 500 bin TL ödenek tahsis edilmiştir.

KKTC’de ve yurt dışında Bakanlığımıza bağlı faaliyet gösteren okullarımızın ders kitabı ihtiyacı da “Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtımı” kapsamında karşılanmaktadır. Ayrıca, Batı Trakya’da yaşayan soydaşlarımızın çocukları için hazırlanan ders kitapları, ilgili ülke ve kuruluşlara ücretsiz olarak gönderilmektedir.

Bakanlığımız ile British Council iş birliğinde hazırlanan büro yönetimi, muhasebe ve finansman, bilişim teknolojileri ile pazarlama ve perakende alanlarında mesleki İngilizce öğretim materyalleri ile Çince 9, 10, 11 ve 12'nci sınıf ders materyallerinin ücretsiz ders kitabı kapsamında basımı ve dağıtımını yapılacaktır.

3.2.4. Eğitim ve Öğretimin Teşvik Ödemeleri

3.2.4.1. Şartlı Eğitim Yardımları

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılan Protokol çerçevesinde Türkiye çapında Şartlı Eğitim Yardımı Programı uygulanmakta olup ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı verilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanan şartlı eğitim yardımıyla 2003 yılından 2018 yılı Kasım ayına kadar ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerimizin annelerine 6 milyar 870 milyon 678 bin 826 TL ödeme yapılmıştır.

Kız çocuklarımızın okullaşma oranları ile ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarını artırmak amacıyla, kız çocuklarımıza ve ortaöğretime devam eden öğrencilere verilen yardım miktarları erkek çocuklardan daha yüksek tutulmuştur. İlköğretime devam eden kız çocuklarına 40 TL, erkek çocuklarına 35 TL, ortaöğretime devam eden kız çocuklarına 60 TL, erkek çocuklarına ise 50 TL aylık ödenmektedir.

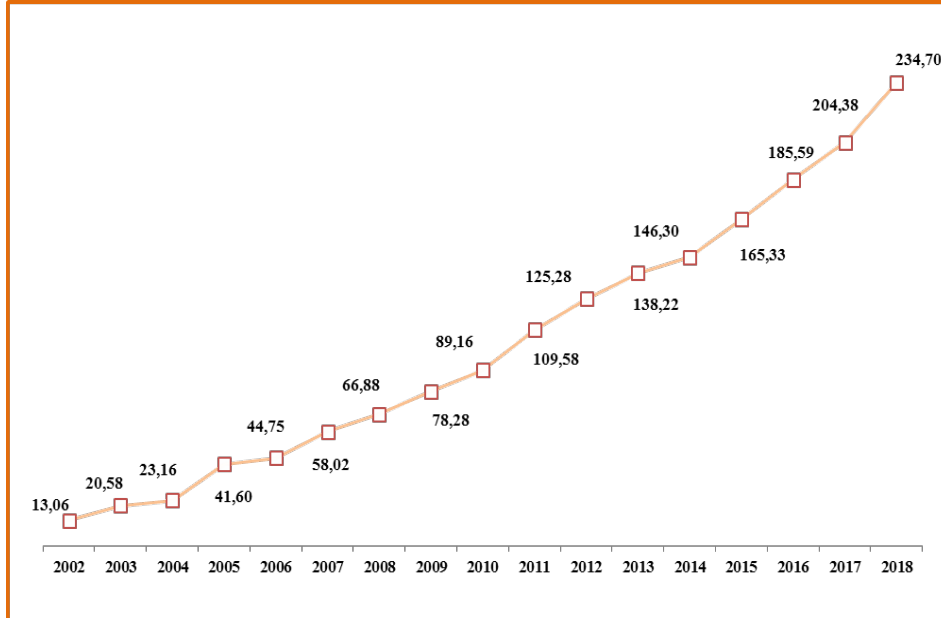
3.2.4.2. Burslar

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine verilen aylık yurtiçi burs ücreti 2002 yılında öğrenci başına 13,06 TL iken 2018 yılında 234,70 TL öngörülmüştür. İlköğretim ve ortaöğretimde burs alan öğrenci sayısı 2002 yılında 109 bin 894 iken bu sayı 2018 yılında 273 bin 724'e yükselmiştir.

Tablo 18. Burs Alan Öğrenci Sayısı ve Aylık Tutarı (2002-2018)

Yıl	Burs göstergesi	Aylık tutar (TL)	Öğrenci Sayısı
2002	400	13,06	109.894
2003	600	20,58	101.382
2004	600	23,16	96.348
2005	1 000	41,6	116.262
2006	1 000	44,75	122.464
2007	1 200	58,02	140.258
2008	1 300	66,88	172.940
2009	1 400	78,28	184.295
2010	1 500	89,16	212.103
2011	1 700	109,58	234.188
2012	1 750	125,28	254.128
2013	1 800	138,22	254.833
2014	1 900	146,30	243.117
2015	1 990	165,33	242.351
2016	1 990	185,59	207.445
2017	1 990	204,38	258.281
2018	1 990	234,70	273.724

Grafik 11. Burs Ücretleri (İlköğretim ve Ortaöğretim) (2002-2018)

3.2.4.3. Özel Mesleki ve Teknik Okulların Desteklenmesi

Organize sanayi bölgelerinde (OSB) açılan özel mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her öğrenci için 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere, her eğitim ve öğretim yılı itibarıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Bakanlığımız tarafından müştereken belirlenen tutarda teşvik verilmesine yönelik olarak 5580 sayılı Kanun'un 12. maddesinde yapılan değişiklik 04.07.2012 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 12'nci maddesi çerçevesinde OSB dışında açılan özel meslekî ve teknik okullarda öğrenim gören öğrenciler için eğitim ve öğretim desteği verilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle OSB dışında açılacak özel mesleki ve teknik eğitim okullarına da eğitim ve öğretim desteği verilmesinin esasları belirlenmiştir.

13 Kasım 2018 tarihi itibarıyla, resmî ve teşvik kapsamına alınan OSB içinde 39, OSB dışında ise 85 özel mesleki ve teknik eğitim okulu olmak üzere toplamda 124 özel mesleki ve teknik eğitim okulunda öğrenim gören 54.264 öğrencinin eğitim ve öğretim desteği ödemesi Bakanlığımızca karşılanmaktadır.

Bu çerçevede, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında OSB içi ve dışında açılan özel okullarda öğrenim görülen alanlara göre öğrenci başına ödenecek miktarlar Tablo 19'da belirtilmiştir.

Tablo 19. OSB’lerde Eğitim ve Öğretim Desteği Verilecek Alanlar ve Tutarları (2018-2019)

Sıra No	Alan Adı	Destek Tutarı (TL)	
		OSB İçinde	OSB Dışında
1	Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi	5.060	4.950
2	Bilişim Teknolojisi	4.630	-
3	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	5.920	5.920
4	Denizcilik Alanı	-	6.460
5	Elektrik Elektronik Teknolojisi	7.420	6.990
6	Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri	6.890	6.460
7	Gemi Yapımı	-	7.420
8	Gıda Teknolojisi	6.460	6.240
9	Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	-	5.380
10	İnşaat Teknolojisi	-	5.920
11	Kimya Teknolojisi	6.780	6.350
12	Kuyumculuk Teknolojisi	-	4.730
13	Makine Teknolojisi	7.420	6.990
14	Matbaa Teknolojisi	6.990	6.890
15	Metal Teknolojisi	6.780	6.350
16	Metalürji Teknolojisi	5.920	5.380
17	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	6.130	5.600
18	Motorlu Araçlar Teknolojisi	7.420	6.990
19	Tarım Teknolojileri	7.320	6.990
20	Tekstil Teknolojisi	6.460	6.130
21	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	6.030	5.700
22	Plastik Teknolojisi	6.780	6.350
23	Raylı Sistemler Teknolojisi	-	5.380
24	Seramik Cam Teknolojisi	5.380	4.730
25	Tasarım Teknolojisi	5.380	4.730
26	Uçak Bakım Alanı	-	5.920
27	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri	7.420	7.210
28	9. Sınıf	4.630	4.590

3.2.4.4. Örgün Eğitim Yapan Özel Okul Öncesi, Özel İlkokul, Özel Ortaokul ve Özel Liselerde Okuyan Öğrencilerin Desteklenmesi

Eğitim ve öğretim desteği; yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak belirlenmektedir.

2014-2015 eğitim ve öğretim yılında 166.563 öğrenciye 532.832.625 TL, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ise 313.324 öğrenciye 1.166.335.768 TL, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ise 301.777 öğrenciye 1.207.708.478 TL ödeme yapılmıştır.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında geçen yıllardan hak kazanan ve bu eğitim ve öğretim döneminde yeni katılan 75.000 öğrenci ile toplamda 253.827 öğrencinin eğitim ve öğretim desteğinden faydalanması planlanmıştır.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında ödeme miktarları Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Bakanlığımızın müştereken belirlediği oranda artırılarak, eğitim ve öğretim kademesine göre yıllık 3.290 TL ile 4.610 TL arasında değişen eğitim ve öğretim desteği ödenecektir.

Tablo 20. Eğitim ve Öğretim Desteği (2018-2019)

Kurum Türü	Destek Tutarları (TL)	Destek Verilen/Verilecek Öğrenci Sayıları
Özel Okul Öncesi	3.290	6.000
Özel İlkokul	3.960	15.000
Özel Ortaokul	4.610	15.000
Özel Lise	4.610	15.000
Özel Temel Lise	3.960	24.000
Toplam		75.000

Not: 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında yeni katılan 75.000 öğrenci baz alınmıştır.

3.2.4.5. Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrencilerin Desteklenmesi

Her bireyin temel hak ve özgürlüklerine eşit erişim hakkı sağlanması ve bu kapsamda özel eğitim ihtiyacı olan tüm bireylerin eğitim hakkının güvence altına alınması esastır.

Bakanlığımız bu kapsamda görme, işitme, dil-konuşma, ses bozukluğu bulunan; ortopedik, zihinsel, otistik, sosyal, duygusal bozukluğu olan engelli bireylerden, özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından destek eğitimi almaları uygun görülenlerin eğitim giderlerini, sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın 1 Haziran 2006 tarihinden itibaren karşılamaktadır. Bu bağlamda, engellilerin eğitim ve rehabilitasyonuna ilişkin olarak 2006 yılından 2018 yılı Kasım ayına kadar Bakanlığımız bütçesinden 17.758.836.910 TL kaynak ayrılmıştır.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Bakanlığımıza bağlı olarak faaliyet gösteren 2.525 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır.

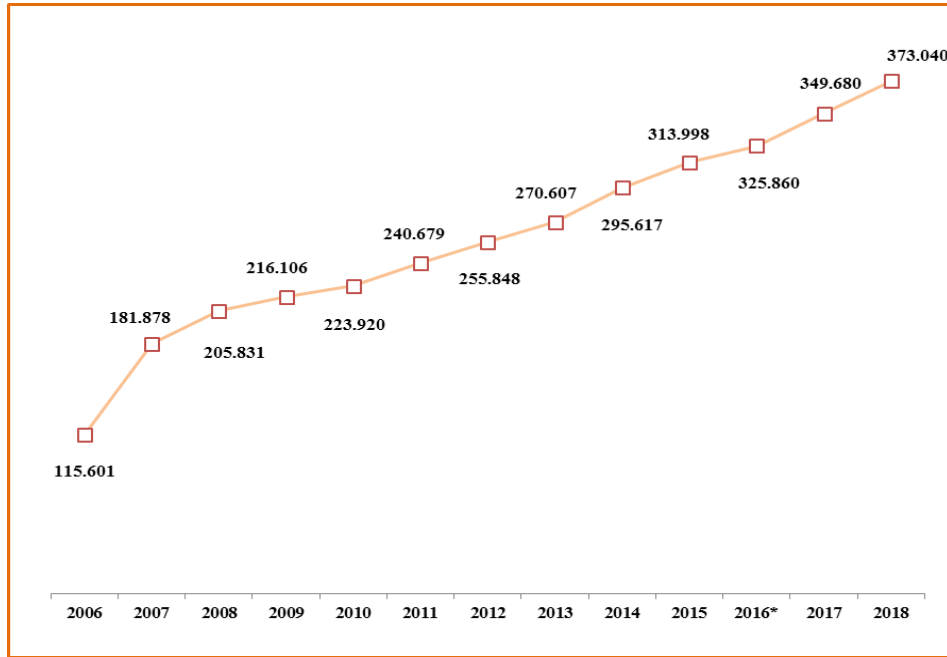
2018 yılında 5580 sayılı Kanun kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli bireylere verilen destek eğitiminin bütçeden karşılanacak kısmı, katma değer vergisi hariç olmak üzere bireysel eğitim için aylık 545 TL, grup eğitimi için aylık 153 TL olarak belirlenmiştir.

Ayrıca bu merkezlerde sunulan eğitimlerin kalitesini artırmak amacıyla destek eğitim programları güncelleme çalışması ve eğitim içeriklerinin elektronik ortamda izlenebilmesi için teknik altyapı çalışmaları sürdürülmektedir. Bu çalışmalar tamamlandığında, engelli bireyin aldığı eğitim neticesinde sağlanan gelişmeler elektronik ortamdan alınan verilerle izlenebilecektir.

Ayrıca engelli bireylerimizin ihtiyacı olan eğitime daha yaygın ve nitelikli bir şekilde ulaşabilmeleri amacıyla yerel yönetimlerimizin de özel eğitim merkezleri açmaları teşvik edilecektir.

Özel eğitime ilişkin sunulan tüm hizmetlerin daha etkin bir şekilde planlanması ve yürütülmesi amacıyla Bakanlığımız yönetiminde kurumlar arası bir izleme ve uygulama mekanizması oluşturulacaktır.

Grafik 12. Destek Eğitimi Alan Engelli Öğrenci Sayıları (2006-2018)

*Ekim 2018 tarihleri için ödeme (tahsis) yapılan öğrenci sayısıdır. Yılısonu resmî verilerine göre farklılık arz edebilir.

3.2.5. Türkiye’de Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Olarak Yürütülen Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

Bakanlığımız, ilgili bütün paydaşları ile iş birliği içerisinde, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürüttüğü çalışmalar neticesinde Suriyeli çocukların kayıp nesil olmaması ve kendilerine güzel bir gelecek inşa edebilmelerini amaçlamaktadır.

Bakanlığımız Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere yönelik çalışmalarını iki ana çerçeve üzerinden yürütmektedir.

Bunlardan birincisi Türkiye’nin dört bir yanına dağılmış olarak yaşamlarını sürdüren Suriyelilerin, Türk vatandaşları ile birlikte, mevcut eğitim sistemine dâhil edilerek hizmetlere erişimlerinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda, Kasım 2018 verilerine göre 544.083 Suriyeli öğrenci okul öncesinden 12. sınıfa kadar Türk akranları ile birlikte eğitimlerine devam etmektedir.

Resmî ve özel okullara Suriyeli öğrencilerin kayıtları önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Bu öğrencilerin okullara devamı ve Türk akranları ile eşit şartlarda ve kalitede eğitim görmeleri için Bakanlığımızca program ve proje çalışmaları devam etmektedir.

İkinci uygulama ise; Suriyelilerin çok yoğun bir şekilde ve bir arada yaşadığı şehirlerimizde ve onlar için oluşturulmuş geçici barınma merkezlerinde (kamplar) onlara özel olarak hazırlanmış bir program ile kendi dillerinde ve kendi gönüllü eğitim görevlilerinin desteği ile yürütülen faaliyetlerimizdir. Kasım 2018 itibarıyla 19 ilde toplam 223 geçici eğitim merkezi hizmet vermektedir.

Eğitim kurumlarımızda ve geçici eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim ve öğretim faaliyeti ile ilgili her türlü iş ve işlemleri kayıt altına alacak Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) adı altında bir otomasyon sistemi kurulmuştur. Kasım 2018 itibarıyla YÖBİS'e kayıtlı 107.759 öğrenci bulunmaktadır.

Ayrıca, uluslararası fonlardan da yararlanılarak Suriye uyruklu yabancıların yoğun yaşadığı il ve bölgelerde prefabrik, çelik konstrüksiyon ve betonarme okul inşa edilmektedir. Söz konusu projelerin tamamlanmasıyla 220 okul ve 5.320 ek derslik hizmete alınarak, 159.600 öğrencilik ek kapasite oluşturulacaktır.

Tablo 21. Suriyeli Öğrencilere Ait Veriler (2018)

Eğitim Kademesi	Mevcut Durum (2018 Eylül)			Öğretim Yılı Sonu Hedefi (2019 Haziran) Yaklaşık Sayılar		
	e-Okul Sistemine Kayıtlı	YÖBİS'e Kayıtlı	Toplam	e-Okul Sistemine Kayıtlı	YÖBİS'e Kayıtlı	Toplam
Okul Öncesi	29.446	2.149	31.595	30.000	1.000	31.000
İlkokul	315.101	58.945	374.046	330.000	60.000	390.000
Ortaokul	144.663	30.799	175.462	125.000	30.000	155.000
Lise	54.873	15.866	70.739	55.000	15.000	70.000
Toplam	544.083	107.759	651.842	540.000	106.000	646.000

*Kasım 2018 tarihi itibarıyla

Bakanlığımız, örgün eğitim faaliyetinin yanında Suriyelilere yönelik olarak yaygın eğitim faaliyetlerini de sürdürmektedir. Başta yabancılara Türkçe öğretimi olmak üzere, yüzlerce alanda halk eğitimi merkezleri üzerinden genç ve yetişkin Suriyelilere yönelik kurslar düzenlenmektedir. Mesleki beceri ve hobi kurslarına katılan Suriyeliler hem günlük ihtiyaçlarını karşılayacak gelir elde edebilecek donanıma sahip

olabilmekte hem de yaşadıkları ağır travmadan kurtulabilmek ve normal hayata dönebilmek için kendilerine uğraşacak meşguliyetler bulabilmektedir.

Kamplarda ve halk eğitimi merkezlerinde bugüne kadar on binlerce Suriyeli kurslarımıza katılmış ve eğitimlerini tamamlamıştır. 2014-2018 yılları arasında genel ve mesleki teknik kurslara 412.527, yabancı dil Türkçe kurslarına 232.329 kursiyer katılım sağlamıştır.

15.000 geçici koruma altındaki Suriyeli ve ev sahibi topluluklara mensup öğrencinin mesleki ve teknik eğitime erişimini sağlamak, 10.000 öğrenciyi destek paketleri ile desteklemek ve en az 50 mesleki ve teknik Anadolu lisesinin atölyelerini donatarak eğitim ortamlarını iyileştirmek amacıyla Türkiye’deki Mülteciler için Yardım Programı (FRIT) altında Mesleki ve Teknik Eğitim Yoluyla Sosyal ve Ekonomik Uyum Projesi ile Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) ile birlikte 3 ilde toplam 10 okula atölye donatımı, çeşitli konularda öğretmen eğitimi ve sosyal uyumu destekleyici faaliyetlerin gerçekleştirilmesini sağlamak için “Mesleki Eğitim ve İş Piyasası Hizmetleri Projesi” yürütülmektedir.

Ülkemizde ortaöğretimlerini tamamlayan Suriyeli öğrenciler için yükseköğretim fırsatları da sunulmaya devam etmektedir. Bu kapsamda YÖK ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) koordinasyon içerisinde üniversitelerimize Suriyeli öğrencilerimizi yerleştirmektedir.

Bakanlığımız, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarını desteklemek amacıyla Birleşmiş Milletler Kuruluşları, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları, paydaş kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve ilgili diğer paydaşlar ile iş birliği içerisinde çalışmalarını sürdürerek uluslararası topluma örnek olacak projeler yürütmeye devam edecektir.

3.3. Eğitim ve Öğretimde Kalitenin ve Kapasitenin Artırılması

3.3.1. Öğretmen Yetiştirme

Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmen yetiştirme ve öğretmen niteliklerinin geliştirilmesine çok önemli katkı sunacak olan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri belgesi güncellenmiştir.

“Öğretmen Yeterlikleri” öğretmenlerin özdeğerlendirme yaparken kendi yetkinlik düzeylerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemelerinde, öğretmen adayı yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretim programlarının düzenlenmesinde, öğretmenlerin mesleğe kabul ve adaylık süreçlerinde, mesleki gelişim ihtiyaçlarının tespit edilmesinde ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik faaliyetlerin planlanmasında, kariyerlerini geliştirmelerinde ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesi çalışmalarında dikkate alınacak temel bir referans metin olma özelliği taşımaktadır.

Ayrıca hizmet içi eğitim kapsamında öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik olarak hazırlanan 773 standart eğitim programından 265 program Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Öğretmenlik lisans programları ve öğretmenlerin mesleki çalışma programları ile aday öğretmenlerin performans değerlendirme formlarının hazırlanmasında Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri temel alınmıştır.

3.3.1.1. Aday Öğretmenler

Aday öğretmenlik süreci, kadrolu/sözleşmeli aday öğretmenlerin mesleki yeterlilik, bilgi ve beceri düzeylerine katkı sağlamak, mesleğini icra ederken okul ortamına ve kültürüne uyum sürecini kolaylaştırmaktır.

Bakanlığımızın öğretmen niteliklerini artırmaya yönelik olarak son yıllarda yürürlüğe koyduğu en önemli faaliyetlerden biri, ilk kez 2016 yılı Şubat ayında uygulamaya koyduğumuz “Aday Öğretmen Yetiştirme Programı”dır. Bu kapsamda aday öğretmenlerimiz adaylık süresince tecrübeli ve mesleğinde temayüz etmiş öğretmenlerimizin danışmanlığında yoğun bir yetiştirme dönemine tabi tutulmaktadır.

Aday öğretmenler program sürecinde sınıf içi gözlem ve uygulamaları, hazırlık ve değerlendirme uygulamaları ile okul içi ve okul dışı faaliyetler gibi detaylı eğitimlerden geçirilmektedir. Danışman eşliğinde yapılan faaliyetlere ilaveten adaylardan süreç boyunca öğretmenlik ve eğitimle ilgili literatürde önemli yere sahip çeşitli kitaplar okumaları ve eğitim ve öğretmenlikle ilgili farklı ülke örneklerini yansıtan farklı filmler izlemeleri istenmekte, adayların eğitimle ilgili farklı teorik ve pratik sorunların farkına varacakları seminer ve konferanslar düzenlenmekte, böylece aday öğretmenlerin millî eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek doğrultusunda sahip olmaları gereken bilgi, beceri, değer ve tutumlarla donanmaları ve entelektüel birikimlerine katkı yapacak faaliyetlerde bulunmaları sağlanmaktadır. Hem adayların hem danışman öğretmenlerin mesleki gelişimi için oldukça önemli olan bu uygulama geri bildirimler doğrultusunda daha da etkin hâle getirilerek sürdürülecektir.

Bu kapsamda;

2015 -2016 yılları arasında 35.316, 2016-2017 yılları arasında 44.827 ve 2017-2018 yılları arasında 42.623 aday öğretmenin adaylık süreci tamamlanmıştır.

4 Ekim 2018 tarihli MEBBİS verilerine göre; 40.516 öğretmenin (sözleşmeli/kadro) adaylık iş ve işlemleri devam etmektedir. Bunlardan 20.483 aday öğretmen yapılacak ilk adaylık kaldırma sınavına girmeye hak kazanmıştır.

3.3.1.2. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri

Hizmet içi eğitim faaliyetleri, öğretmenlere uygulanan ihtiyaç analizleriyle belirlenen mesleki-kişisel gelişim ihtiyaçları, eylem planları, ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolleri, meslek kuruluşlarının ihtiyaçları, Bakanlık ve Kurum politikaları doğrultusunda planlanmakta ve yürütülmektedir.

Bunlar;

- Göreve İlk Defa Atanan Öğretmenlerin Adaylık Eğitimleri,
- Üst Görevlere Hazırlama Eğitimleri,
- Uzman Eğiticilerin Eğitimleri,
- Kişisel ve Mesleki Gelişim Eğitimleri,
- Alan Değişikliği Yapan Öğretmenlere Yönelik İntibak Eğitimleri,
- Bilgilendirme amaçlı konferans, panel, forum, sempozyum vb. eğitimler ile yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği içinde öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerdir.

Mevcut öğretmen sayısı dikkate alındığında, yüz yüze eğitim yaklaşımıyla bütün öğretmenlerimize ihtiyaç duyulan zamanda ve alanda hizmet içi eğitim verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, Bakanlığımızca yüz yüze eğitimin yanında uzaktan eğitim faaliyetleri de yapılmaya başlanmıştır.

Tablo 22. Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri (2000-2018)

Yıl	Merkezi Faaliyetler		Mahalli Faaliyetler		Ara Toplam		Toplam Faaliyet Sayısı	Toplam Katılımcı Sayısı	
	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı			
2000	445	23.583	6.126	288.426			6.571	312.009	
2001	419	20.080	7.526	321.411			7.945	341.491	
2002	313	22.072	11.772	495.643			12.085	517.715	
2003	453	19.727	7.120	253.135			7.573	272.862	
2004	526	34.154	11.422	587.402			11.948	621.556	
2005	543	33.156	9.050	478.168			9.593	511.324	
2006	634	44.006	14.829	472.533			15.463	516.539	
2007	614	44.808	19.855	437.136			20.469	481.944	
2008	751	41.783	24.490	540.565			25.241	582.348	
2009	930	45.448	10.906	452.506			11.836	497.954	
2010	957	48.743	19.246	437.653			20.203	486.396	
2011	1156	51.860	19.848	459.813			21.004	511.673	
2012	Yüz yüze	291	12.999	18.851	539.337	19.142	552.336	20.280	670.087
	Uzaktan			1.138	117.751	1.138	117.751		
2013	Yüz yüze	293	13.545	15.779	422.898	16.072	436.443	16.155	445.084
	Uzaktan	2	2	81	8.639	83	8.641		
2014	Yüz yüze	307	18.836	15.269	426.405	15.576	445.241	15.596	447.137
	Uzaktan	3	760	17	1.136	20	1.896		
2015	Yüz yüze	298	19.444	21.018	520.901	21.316	540.345	21.341	561.648
	Uzaktan	9	20.632	16	671	25	21.303		
2016	Yüz yüze	375	30.893	37.290	1.410.881	37.665	1.441.774	37.798	1.729.016
	Uzaktan	48	283.150	85	4.092	133	287.242		
2017	Yüz yüze	400	26.850	27.319	955.585	27.719	982.435	27.753	1.047.477
	Uzaktan	33	65.042	0	0	34	65.042		
2018 *	Yüz yüze	243	12.480	21.400	680.547	21.643	693.027	21.662	738.198
	Uzaktan	19	45.171			19	45.171		

*2018 rakamları 22/10/2018 tarihi itibarıyla alınmış geçici istatistik bilgileridir.

(Not: Öğretmenlerin birden fazla eğitime katılma durumları olduğundan bu istatistik verileri mükerrer katılımları da içermektedir.)

Öğretmenlerimizle 2023'e Projesi

Her öğretmenin kendi alanıyla ilgili yeni öğretim programları doğrultusunda ihtiyaç duyacağı öğretim materyalleri hazırlama ve kullanma becerilerini kazanması amacıyla hazırlanan proje 21 alan (fizik, kimya, biyoloji, fen ve teknoloji, ilköğretim matematik, matematik, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, imam hatip lisesi meslek dersleri, sınıf, sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, görsel sanatlar, beden eğitimi, bilişim teknolojileri, felsefe, müzik, okul öncesi öğretmenliği, teknoloji ve tasarım) öğretmenine yönelik olarak

yürütülmektedir. Merkezi olarak düzenlenen eğitici eğitimlerinde toplam 1.167 öğretmene eğitim verilmiş olup bu eğiticiler tarafından 2018 Eylül mesleki çalışma döneminde görev yaptıkları illerde kendi branşlarında yaklaşık 25.000 öğretmene mahalli olarak eğitimler verilmiştir.

Kapsayıcı Eğitim Öğretmen Eğitimi Modülü Projesi

Başta dezavantajlı çocuklar (özel eğitime muhtaç çocuklar, geçici koruma altındaki mülteci çocuklar, şiddete maruz kalmış çocuklar vb.) olmak üzere tüm çocuklara hizmet sunan eğitim personeli kapasitesini güçlendirmeyi ve her çocuğun kaliteli kapsayıcı bir eğitime erişmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 10 başlık altında öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim modülleri oluşturulmuştur. Proje kapsamında yapılan eğitimlerde toplam 1.672 öğretmene “eğitici eğitimi” verilmiştir. Eğitici eğitimi alan bu öğretmenler tarafından 81 ilde düzenlenen mahalli eğitimlerde yaklaşık 120.000 öğretmene eğitim verilmiştir.

Bilim Olimpiyatları Danışmanlığı ve Proje Danışmanlığı Projesi

Bakanlığımız ve TÜBİTAK arasında imzalanan Bilim Olimpiyatları Danışmanlığı ve Proje Danışmanlığı Proje Eğitimleri İş Birliği Protokolü kapsamında 2 yılda 5 alanda (matematik, fizik, kimya, biyoloji ve bilişim teknolojileri) 1.042 danışman öğretmen yetiştirilmiştir.

TALIS 2018 (Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi)

OECD tarafından yürütülmekte olup ülkelerin uygulamakta oldukları eğitim politikalarını öğrenmeye yardımcı olmayı, ülkelerarası analiz sağlayarak ülkelerin karşılaştıkları benzer sorunları belirlemeyi amaçlayan Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması (TALIS) anket çalışmasının 2008 ve 2013 döngülerinin ardından 2018 döngüsüne de katılım sağlanmıştır. Anket çalışmasının seçilen anket okulu ve illerinde

sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amacı ile 240 okul koordinatörü “TALIS Okul Koordinatörü” seminerine alınmıştır.

Hâlihazırda anketin uygulama süreci tamamlanmış olup raporlama kısmına geçilmiştir. Ulusal TALIS raporu için çalışmalar devam etmekte, OECD tarafından 2019 yılında yayınlanacak uluslararası rapor için ülkemizden istenen dokümanların takibi yapılmaktadır.

3.3.1.3. Öğretmen Maaşları

2002-2018 yılları arasında kadrolu öğretmen maaşlarına yönelik bilgiler Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23. Kadrolu Öğretmen Maaşları (2002-2018)

Yıllar	Maaş TL	Ek Ders TL	Maaş+Ek Ders TL
2002	470,20	165,00	635,20
2003	560,09	174,00	734,09
2004	636,82	195,00	831,82
2005	698,73	211,00	909,73
2006	823,73	310,00	1.133,73
2007	928,13	333,00	1.261,13
2008	1.196,43	364,00	1.560,43
2009	1.302,98	396,45	1.699,43
2010	1.387,85	421,14	1.808,99
2011	1.592,89	456,67	2.049,56
2012	1.769,19	507,18	2.276,37
2013	1.894,53	543,39	2.437,92
2014	2.148,45	544,80	2.693,25
2015	2.338,83	587,92	2.926,75
2016	2.628,41	659,83	3.288,24
2017	2.891,92	726,60	3.618,52
2018	3.319,98	834,00	4.153,98

Not: 1. Tablo, Ekim 2008 tarihinden önce göreve başlayan öğretmenler için hazırlanmıştır.
1.9. derece 1. kademedeki öğretmen maaşı baz alınmıştır.

Bakanlığımız bünyesinde göreve yeni başlamış 9. derece 1. kademedeki bir öğretmenimizin maaşı 2002 yılında 470,20 TL iken 01.07.2018 tarihi itibarıyla %606,07 artışla 3.319,98 TL'ye yükselmiştir.

2002 yılında ek ders ücretinin saati net 2,75 TL iken 2018 yılında net 13,9 TL olmuştur. Bu durumda haftada 15 saatten ayda toplam 60 saat ek ders veren öğretmenimizin ek ders ücreti 2002 yılında 165 TL iken 01.07.2018 tarihi itibarıyla %405,45 artışla net 834 TL'ye yükselmiştir.

Haftada 15 saat ek ders veren bir öğretmene 2002 yılında maaşı ile birlikte toplam 635,20 TL ödenirken 2018 yılının ikinci yarısında toplamda %533,96 artışla 4.153,98 TL ödenmektedir.

Tüm öğretmenlere, her eğitim ve öğretim yılı başında ödenen hazırlık ödeneği 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 175 TL iken 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında %546 artışla 1.130 TL'ye yükseltilmiştir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda yer alan 11 hizmet kolundan biri olan “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” kolunda faaliyet gösteren sendikalardan Bakanlığımız personeline yönelik olarak kurulan sendika sayısı 02.10.2018 tarihi itibarıyla 38'dir.

Bakanlığımızda 15 Mayıs 2018 tarihinde yapılan yetkili sendika belirleme çalışmaları sonucunda, merkez ve taşra teşkilatından 702.848 personelin “Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri” kolunda faaliyet gösteren sendikalara üyeliği bulunmaktadır.

3.3.2. Öğretim Programları ve Materyalleri Güncelleme Çalışmaları

Ülkemizde ve dünyada yaşanan bilimsel, teknolojik ve sosyokültürel gelişmeler öğrencilerin gelecekte toplumun üretken bireyleri olabilmeleri için gerekli vasıfları değiştirmiştir. İçerisinde bulunduğumuz çağda öğrencilerin sahip olmaları gereken temel bilgi, beceri ve değerlerin edindirme süreci de bu vasıflarla birlikte önem kazanmıştır. Bu durum kendilerinden çok şey beklenen ve büyük umutlar bağlanan genç nesillerin daha donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi için müfredatların yenilenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu doğrultuda 54 dersin müfredatı; öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki gelişmeler ekseninde çağın gerekliliklerini, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yenilenmiştir.

Öğretim programlarını yenileme çalışmalarında; işlevsel bilgilerin ön plana çıkarılarak konular arasında sadeleştirme/seyreltmenin yapılması, ulusal ve uluslararası belgelerde tanımlanmış olan temel beceri ve yetkinliklerin öğrencilere kazandırılması ve değerler eğitimi olmak üzere üç ana unsur ön plana çıkarılmıştır.

2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde belirtildiği üzere müfredatımızı esnek ve modüler hâle getirmek ve bu yönde değişiklikler yapmak gündemimizdedir. Bu bağlamda program geliştirme süreci standardize edilerek sivil toplum ve özel kesim mensuplarına da açılacak, Bakanlığımız programlarının bu doğrultuda adapte edilmesi sağlanacaktır. Bunun için 21 özel ihtisas komisyonu oluşturularak sürdürülmekte olan programlarımızın uygulamalarına dair izleme değerlendirme çalışması yapılacaktır. İzleme ve değerlendirme sonuçları ve standardizasyon sistematikimize uygun olarak iyileştirme çalışmalarımız 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında tamamlanacak, 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında büyük pilot uygulamalar gerçekleştirilecektir.

Sadeleştirme

Yenilenen öğretim programlarında sadeleştirme ve içerik yoğunluğunun azaltılması ilkesi ön planda tutulmuştur. Bu ilke doğrultusunda; güncelliğini yitiren konular çıkarılmış veya yeni bulgulara göre düzenlenmiş, farklı ünite, konu başlıkları ve sınıf düzeylerinde tekrar eden kazanımlar çıkartılmış, öğrenci seviyesinin üstünde, üst öğretim kurumlarında ilgi duyulan meslek alanı ile ilgili olarak öğrenilebilecek kazanımlar belirlenmiş ve açıklamalar yolu ile sınırlandırılmıştır.

Temel Beceri ve Yetkinlikler

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, Millî Eğitim Kalite Çerçevesi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile 21. yüzyıl becerileri olarak ifade edilen yeterlik ve beceriler doğrultusunda ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematik yeterliği, bilim ve teknoloji yeterliği, dijital yeterlik, öğrenmeyi öğrenme, inisiyatif alma ve girişimcilik, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlikler, kültürel farkındalık ve ifade olarak sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir.

Değerler Eğitimi

Yenilenen öğretim programlarında, değerler ve değerler eğitimi öğretim programlarının odağını oluşturmaktadır. Öğretim programları aracılığıyla adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ilgili disiplin alanlarında belirlenen kazanımlarla ilişkilendirilerek örtük program yaklaşımıyla öğrencilere aktarılması gereken değerler arasında yer almıştır.

3.3.2.1. Yenilenen İlkokul ve Ortaokul Öğretim Programları

İlkokul ve ortaokul düzeyinde; beden eğitimi ve spor, bilişim teknolojileri ve yazılım, fen bilimleri, görsel sanatlar, hayat bilgisi, İngilizce, insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi, din kültürü ve ahlak bilgisi, matematik, müzik, beden eğitimi ve oyun, Peygamberimizin hayatı, sosyal bilgiler, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük, teknoloji ve tasarım, ortaokul ve imam hatip ortaokulu temel dinî bilgiler (İslam 1-2), trafik güvenliği ve Türkçe olmak üzere 18 dersin müfredatı yenilenmiştir.

Güncellenen öğretim programları doğrultusunda derslerin işlenmesine yönelik olarak ders kitapları hazırlanmış ve 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla öğretmen ve öğrencilerimizin kullanımına sunulmuştur.

3.3.2.2. Yenilenen Ortaöğretim Programları ve Materyalleri

Ortaöğretim düzeyinde; Almanca, Anadolu imam-hatip lisesi meslek dersleri (fıkıh, tefsir, dinler tarihi, hadis, akaid, kelam, hitabet ve mesleki uygulama, temel dinî bilgiler ve siyer), beden eğitimi ve spor, biyoloji, coğrafya, çağdaş Türk ve dünya tarihi, felsefe, fen lisesi biyoloji, fen lisesi fizik, fen lisesi kimya, fen lisesi matematik, fizik, Fransızca, görsel sanatlar, İngilizce, kimya, matematik, müzik, Peygamberimizin hayatı, sağlık bilgisi ve trafik kültürü, tarih, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük, temel dinî bilgiler (İslam 1-2), Türk dili ve edebiyatı, Türk kültür ve medeniyet tarihi, bilgisayar bilimi ve din kültürü ve ahlâk bilgisi olmak üzere 35 dersin öğretim programı yenilenmiştir.

Güncellenen öğretim programlarına göre yazılan ve 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında okutulacak kitaplar her sınıf seviyesinde etkileşimli hâle getirilerek EBA üzerinden öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulacak olup kitapları etkileşimli hâle getirme ve sisteme yükleme çalışmaları devam etmektedir.

Ölçme ve değerlendirme yaklaşımları doğrultusunda öğrencilerin edindikleri bilgileri günlük yaşamlarında kullanma becerilerini de ölçecek üst bilişsel becerileri destekleyen soru hazırlama çalışmaları kapsamında yaklaşık 15 bin soru sisteme yüklenerek 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı başlangıcında EBA üzerinden öğretmen ve öğrencilerimizin kullanımına sunulmuştur.

3.3.2.3. Yenilenen Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Programları ve Materyalleri

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencileri diplomaya götüren yeterliliğe dayalı modüler yapıda öğretim programları uygulanmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan modüler öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri; Avrupa Yeterlilik Çerçevesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, uluslararası gelişmeler, iş hayatında ve mesleklerde meydana gelen gelişmeler, ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler, eğitim kurumlarından ve uygulayıcılardan alınan geri bildirimler, uluslararası sınıflamalar ve standartlar, eğitim politikaları, protokoller, ar-ge raporları, TÜİK ve diğer kurum/kuruluş verileri referans alınıp kazanımlara dayalı olarak sektör, ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversite temsilcileri, alan uzmanları ve meslek elemanlarının katılımı ile oluşturulan komisyonlarca hazırlanmakta ve güncellenmektedir. Güncellenen 53 alan ve 198 dala ait çerçeve öğretim programları, haftalık ders çizelgeleri ve ekleri 9. ve 10.sınıflardan başlamak üzere uygulamaya konulmuştur. Sektörden gelen talepler doğrultusunda mesleki ve teknik Anadolu lisesi giyim teknolojisi, makine teknolojisi ve bilişim alanları güncellenmiştir.

Çince 9, 10, 11 ve 12'nci sınıf ders materyallerinin yazımı tamamlanarak ücretsiz ders kitabı kapsamında basımı ve dağıtımını yapılacaktır.

"Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklere İlişkin Tebliğ" ekinde yer alan 81 meslekle ilgili ulusal meslek standardı ve ulusal yeterliliklerin mesleki ve teknik

ortaöğretim okullarında önceki yıllarda öğretimi yapılan bölüm programları ile hâlen öğretimine devam edilen alan/dal öğretim programlarının eşleştirmeleri yapılmıştır.

09.12.2016 tarihli ve 6764 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kapsamında çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğretimi yapılan alan/dallar ile mesleki eğitim merkezlerinde uygulanan alan/dalların uyumlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 27 alan, 142 meslek dalında öğretim programı geliştirme çalışmaları tamamlanarak uygulamaya konulmuştur. Programların uygulanma süreçleriyle ilgili izleme ve değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

Özel eğitim meslek okulu haftalık ders çizelgesi, iş eğitimi ve meslek ahlakı dersi öğretim programı (18 alan-hafif düzeyde zihinsel yetersizliği/otizmi olan öğrenciler), iş eğitimi ve meslek ahlakı dersi öğretim programı (2 alan-görme engelliler), kişisel ve mesleki gelişim dersi öğretim programı geliştirilerek uygulamaya konulmuştur.

Orta/ağır zihinsel engelli öğrenciler ile otizmi olan öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim uygulama okullarında (I, II ve III. kademe) okutulmakta olan 32 dersin öğretim programı güncellenerek 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminde uygulanmaya başlamıştır. Söz konusu öğretim programlarına yönelik öğretim materyallerinin hazırlama çalışmaları başlatılmıştır.

Mesleki eğitimde alan eğitimi, sektör taleplerine uygun yetkinlikler ve ulusal meslek standartları doğrultusunda, beceri uygulamalarının payı, öğretim süreleri ve öğretim materyalleri konularında düzenleme yapılmak suretiyle 9. sınıftan itibaren uygulanmaya başlanacaktır. Öğretim

programları sektörün gelecekte ihtiyaç duyacağı yetkinlikleri sağlayacak bir yapıda düzenlenecektir.

3.3.3. Ders Kitapları ve Materyalleri İnceleme Süreci

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ile birlikte öğretim materyalleri ve ders kitapları inceleme/değerlendirme süreci yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte taslak ders kitaplarının inceleme ve değerlendirme işlemlerinin alanında uzman öğretmen ve akademisyenler tarafından bilimsellik, objektiflik ve şeffaflık esasına dayalı olarak elektronik ortamda yapılmasını amaçlayan “panel sistemi” geliştirilerek olgunlaştırılmıştır. Öğretim materyalleri ve ders kitapları inceleme/değerlendirme süreci panel sistemi ile etkili bir şekilde yürütülmeye devam etmektedir.

Panel sisteminde ders kitaplarının; Anayasada ve Millî Eğitim Temel Kanunu’nda açıkça hükme bağlanmış eşitlik ilkesini gözeterek, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşımla hazırlanması, konuların işlenişinde ya da örneklerde insanların ve olayların sunulmasında toplumsal eşitlik ilkesinin gözetilmesi, içerikte ve görsel öğelerde bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmaması, insan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler kullanılmaması, taslak ders kitabında kullanılan birey adlarının eşitlik ve genellik ilkesinin gereği olarak, toplumda kullanılan adlardan dengeli biçimde seçilmesi, toplumun yalnızca belirli bir kesimini temsil edecek şekilde kullanılmaması, verilen örneklerde ve kullanılan karakterlerde cinsiyet açısından makul bir denge gözetilmesi, anlatım, görsel öge ve çizimlerde toplumun değer yargıları, giyim ve hayat tarzının doğru olarak yansıtılması, toplumun bir kesimini, siyasi görüşü ya da düşünce biçimini küçük düşüren veya önyargı oluşturabilecek anlatımlara yer verilmemesi yönleriyle incelenmesi esastır. Bu esaslar çerçevesinde yürütülen ders kitabı

inceleme/değerlendirme süreci gerek işleyiş gerekse incelemedeki kriterler bazında standardize edilmiştir.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında yenilenmiş programlara tüm sınıf seviyelerinde geçildiğinden yeni ders kitaplarının inceleme süreci başlamıştır. 1.038 kitap başvurusu alınmış, ön inceleme ve panel süreci sonunda 259 kitap 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulmak üzere kabul edilmiştir.

3.3.4. Destekleme ve Yetiştirme Kursları

2015-2016 eğitim ve öğretim yılında ortaokul, ortaöğretim ve mezun öğrencilerimize yönelik başlamış olan destekleme ve yetiştirme kursları, her eğitim ve öğretim yılında olduğu gibi 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında da devam etmektedir. Bu kurslar, öğrencilerin derslerde edindikleri kazanımları pekiştirmelerine katkı sağlamak, özel ilgi ve yeteneklerini geliştirmek amacıyla günden güne artan taleple hizmet sunmaya devam etmektedir.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılı “I. Dönem Destekleme ve Yetiştirme” kursları için 23.256 kurs merkezi başvurusu alınmıştır. 4.064.695 öğrenci ve kursiyer bu kurslardan yararlanmak üzere başvuruda bulunmuştur. 19.161’i ücretli, 264.329’u kadrolu olmak üzere toplam 283.490 öğretmen de bu kurslarda görev almak için müracaat etmiştir.

3.3.5. Fiziki Altyapı

Doğal nüfus artışının etkisi ve okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik çalışmalar sonucunda okula devam eden öğrenci sayısında her yıl önemli artışlar gerçekleşmektedir.

Derslik sayısı ve donanım, öğrencilerimize en uygun eğitim ortamlarının sağlanması hedefini en çok etkileyen hususların başında gelmektedir.

Eğitim Tesisleri ve Altyapı

Millî eğitimin genel ve özel amaçları doğrultusunda, toplumun her ferdine yetenekleri ölçüsünde kaliteli eğitim ortamının sağlanması öncelikli hedeflerimizdendir. Hükûmetimizin eğitimi öncelikli alan olarak değerlendirmesi ile birlikte toplumda oluşan farkındalık sonucunda son yıllarda sürekli artan eğitim ihtiyacının karşılanması ve kaliteli eğitimin toplumun hizmetine sunulması, eğitime daha çok kaynak ayrılmasının yanı sıra, eğitime ayrılan sınırlı kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması ile sağlanabilmektedir.

2017-2018 eğitim ve öğretim yılında örgün ve yaygın resmî okul sayımız 55.271'e derslik sayımız da 575.529'a ulaşmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde genel bütçe kaynağı dışında bütçe dışı kaynaklar da harekete geçirilerek hayırsever kişi, kurum ve kuruluşların katkıları ve düzenlenen kampanyalarla 2003 yılından bu yana 50.735 derslik yaptırılmıştır.

Tablo 24. Okul Sayıları ve Derslikler (Resmî) (2017-2018)

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Resmi Okulöncesi (*)	4.855	18.851
Resmi İlkokul	23.349	226.114
Resmi Ortaokul	16.875	162.565
Açık Ortaokul	1	-
Resmi Ortaöğretim	8.791	161.115
Açıköğretim Lisesi	3	-
Yaygın Eğitim (Resmî)	1.397	6.884
Toplam	55.271	575.529

(*) Okul öncesi eğitimde 20.120 resmî ana sınıfı okul sayılarına dâhil edilmemiştir.

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri 2017-2018.

Ana sınıfı derslik sayısı bulunduğu kurumların derslik sayısında gösterilmiştir.

2003 yılından itibaren hayırseverlerimizin yaptırdığı derslikler dâhil olmak üzere toplam 298.655 derslik tamamlanarak eğitim ve öğretim hizmetine sunulmuştur.

Tablo 25. Yapılan Derslik Sayıları (2003-2018)

Yıl	İlköğretim (Anaokulu/Anasınıfı Dahil)	Ortaöğretim (Mesleki Teknik Dahil)	Yaygın Eğitim	Eğitime %100 Destek	Toplam
2003	14.569	553	131	-	15.253
2004	18.355	2.476	104	7.143	28.078
2005	21.207	683	155	6.653	28.698
2006	20.049	1.336	114	6.744	28.243
2007	11.146	928	124	3.530	15.728
2008	14.674	716	42	1.358	16.790
2009	7.452	1.720	48	624	9.844
2010	11.598	2.725	27	2.967	17.317
2011	4.974	1.763	54	3.011	9.802
2012	10.255	4.300	72	4.079	18.706
2013	9.826	3.849	125	3.466	17.266
2014	18.857	6.812	68	3.011	28.748
2015	9.158	4.468	1	1.518	15.145
2016	9.200	7.781	12	2.985	19.978
2017	6.763	5.364	221	2.057	14.405
2018	7.697	5.141	227	1.589	14.654
Toplam	195.780	50.615	1.525	50.735	298.655

Not: Hayırseverler, Dünya Bankası Kredisi, Avrupa Birliği Hibesi, Millî Piyango İdaresi, İMKB, Türk Telekom A.Ş. ve TOKİ kaynakları ile yaptırılan derslik sayıları dâhil edilmiştir. 06.10.2018 tarihli veriler baz alınmıştır.

Eğitim yapıları tip proje alternatifinin geliştirilmesi kapsamında özel eğitim uygulama merkezi, özel eğitim anaokulu, özel eğitim iş uygulama merkezi, özel eğitim mesleki eğitim merkezi, RAM, bilim ve sanat merkezi, çok amaçlı salon ve mescit, öğretmenevi, mesleki eğitim merkezi ve halk eğitim merkezine ait değişik kapasitelerde 23 adet tip proje yapılmasına ilişkin mimari ve mühendislik projeleri tamamlanarak 81 İl Valiliğinin kullanımına sunulmuştur.

Mevcut duruma ilave olarak standartlara ve mevzuata uygun bir şekilde eğitim ve pansiyon yapılarında bulunması gereken yönetim, eğitim, sosyal ve teknik alanlarına ilişkin mekânsal kaliteyi artırmaya yönelik olarak illerde çalışan tecrübeli eğitimcilerin katılımlarıyla ‘İhtiyaç Programlarının Proje Programına Dönüştürülmesi’ çalışmaları yapılmıştır. 1-2-3-4-6-8-12 derslikli anaokulu, 1-2-3-4-8-12-16-20-24-32 derslikli ilkokul, 4-8-12-16-20-24-32 derslikli ortaokul ve imam hatip ortaokulu, 8-12-16-20-24-32-40 derslikli lise, 8-12-16-20-24-32-40 derslikli imam hatip lisesi, 8-12-16-20-24-32-40 derslikli mesleki ve teknik Anadolu lisesi, 50-100-150-200-300 öğrencilik pansiyon, küçük ve büyük tip bilim ve sanat merkezi projelerine ait mimari ihtiyaç programları nihai hâlini almış olup 81 İl Valiliğine gönderilmiştir.

Güncellenen ihtiyaç programlarının uygulamaya alınması ve mekânsal kaliteyi artırmak amacıyla illerimiz tarafından hâlihazırda kullanılmakta olan 2014 kodlu tip projelerimizin iyileştirilmesi yoluna gidilecek olup teknik altyapı çalışmaları devam etmektedir.

Fiziki altyapıyı geliştirme ve ar-ge çalışmaları kapsamında anaokullarının iç mekân kalitesini artırmaya yönelik öğrencilerin malzeme açısından daha sağlıklı ve sıcak ortamlarda eğitim görmeleri düşüncesiyle %100 ahşap malzemeler kullanılarak anaokulu mimari proje geliştirme çalışmaları yürütülmüştür.

Tekli eğitime geçiş sürecinde arsadan kaynaklanan problemleri en aza indirebilmek için eğitim yapıları tip projelerinde taban ve toplam inşaat alanı küçük okul projeleri geliştirilecektir. Projelerden en az bir tanesinin yeşil bina özelliğine sahip olmasına dikkat edilecektir. Bu projelerde, ilkokuldan başlayarak tüm öğretim kademelerinde okullara çocukların sahip oldukları yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş becerilerin uygulama düzeyinde kazandırılabilmesi için 2023 Eğitim Vizyonu doğrultusunda “tasarım-beceri atölyeleri” planlanacaktır. Bu atölyeler; bilim, sanat, spor ve kültür odaklı etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânlar olarak

tasarlanacak olup öğrencilerin el becerilerinin geliştirilmesini önemseyen, mesleklerle ilişkilendirilmiş işlikler olacaktır. Tasarım-beceri atölyeleri bilim ve sanat merkezleri ile ilişkilendirilecek ve okul bahçelerinin atölye ile bağlantılı olarak yeniden tasarlanıp yaşam alanlarına dönüştürülmesi sağlanacaktır.

Çocuklarımıza ve gençlerimize günümüzün ve geleceğin ihtiyaçları doğrultusunda, nitelikli ve ileri bir eğitimin verilebilmesi için öğretim programlarını destekleyen eğitim materyalleri, ders ve laboratuvar araç-gereçleri gibi, en son teknolojilere haiz eğitim ortamlarının sağlanması yönünde çalışmalara devam edilmektedir.

Güncellenen ders programları doğrultusunda derslerde kullanılan araç-gereçlerin tanımlanması ve standartlarının belirlenmesine yönelik olarak “Derslik/Pansiyon Donatım ve Ders Araç-Gereçleri Standartları” belirlenen malzemeler için prototip geliştirme çalışmaları yürütülmektedir.

Ayrıca; gelişen teknolojilerden gerektiği şekilde ve amaca uygun olarak yararlanabilmek, öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığını geliştirmek ve eğitim ve öğretimde atılan adımları kütüphaneleri etkili kullanarak desteklemek amacıyla okul kütüphanelerine yenilikçi bir bakış açısı getirilmiştir.

Zenginleştirilmiş kütüphaneler; bilgisayar, zekâ oyunları, okuma ve dinleme materyallerinin bir arada bulunduğu, sesli ve elektronik kitaplar gibi alternatif okuma seçeneklerinden öğrencilerin faydalanabildiği, taşınabilir tekerlekli raflarıyla, ahşap ve kumaş malzemelerle kaplanmış duvarlarıyla, estetik ve pedagojik açıdan uygun renkleriyle çocuklarda okuma alışkanlığı ve zevki uyandırarak, onları kütüphaneye çekecek mekânlar şeklinde tasarlanmıştır.

Bakanlığımız bütçesine ek olarak diğer kurum ve kuruluşlarla (sivil toplum kuruluşları, belediyeler, okul aile birlikleri, hayırseverler, il özel idareleri vb.) yapılan iş birliği ve protokoller sonucunda zenginleştirilmiş kütüphane sayısı 16 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 81 ilde toplam 1.518'e ulaşmıştır. Bunların 1.343'ünün kurulum ve donatımı Bakanlığımız genel bütçe ödeneğinden karşılanmıştır.

İlköğretim ve ortaöğretimde biyoloji, fen bilgisi, fizik, kimya, mesleki uygulama laboratuvarı ve yabancı dil laboratuvarı sayısı 2002-2003 eğitim ve öğretim yılında 21.849 iken 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında 39.776'ya ulaşmıştır.

Özel Okul ve Derslik Sayıları

Tablo 26. Özel Okul Verileri (2017-2018)

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Örgün Eğitim (Özel)	11.694	118.155
Özel Okulöncesi	5.218	25.736
Özel İlkokul	1.618	26.159
Özel Ortaokul	1.869	23.107
Özel Ortaöğretim	2.989	43.153
Yaygın Eğitim (Özel)	13.635	85.687
Genel Toplam	25.329	203.842

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri 2017-2018.

Not: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı özel okul öncesi kurumlar dâhil edilmiştir.

Özel okula dönüşmek isteyen dershanelere yirmi beş yıla kadar arsa tahsisi veya on yıla kadar bina kiralama imkânı tanınmıştır. Ayrıca özel öğretim kurumları mevzuatında değişiklik yapılarak, okula dönüşme taahhüdünde bulunan özel dershanelerin 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar buldukları binalarda okul olarak faaliyet göstermelerine imkân tanınmıştır.

Dönüşüm Programı'na dâhil olan kurumlar, 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminin sonuna kadar eğitim faaliyetlerine devam edebilecekler ve bu dönem sonunda taahhüt ettikleri okul türüne dönüşeceklerdir. Dönüşüm işlemlerini yerine getirmeyen kurumlar resen kapatılacaktır.

3.3.6. FATİH Projesi

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu; "bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası hâline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak" şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda Eğitimde Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi'yle, her öğrencinin küresel rekabette sahip olması gereken 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması ve geleceğin insanının bugünden yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

EBA, eğitim kalitesinin ve fırsat eşitliğinin artırılmasını ve başarı düzeyinin geliştirilmesini hedefleyen FATİH Projesi'nin önemli bileşenlerinden biridir.

Eğitim ve öğretim sürecinde bilişim teknolojileri vasıtasıyla eğitim içeriklerinin etkin kullanılmasını sağlamak amacıyla kurulan EBA; sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemeden geçmiş doğru içeriklerin bulunduğu sosyal bir eğitim platformudur. Bu platformda öğretim programları, bilgi teknolojileri destekli öğretime uyumlu hâle getirilerek eğitsel içerikler olarak sunulmaktadır.

Öğretmenlerin EBA'ya katkı sağlayabilmesi ve e-içerikler geliştirebilmesi amacıyla yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemleriyle eğitimler düzenlenmektedir.

Öğretmenlerimizin de katkı ve destekleriyle zenginleştirilen video, simülasyon, ses, görsel, animasyon, e-kitap, etkileşimli sözlük, e-dergi, sunum dosyası, eğitsel oyun türlerinden oluşan zengin içerikleri öğretmen, öğrenci ve velilere tamamen ücretsiz olarak sunan EBA, kısa zamanda K12 düzeyinde dünyanın eğitim portalları arasında yerini almıştır. EBA'ya öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz her zaman, her yerden internet üzerinden ulaşabilmektedir.

Açık öğretim okullarımızda kayıtlı öğrencilerin de EBA'dan faydalanmaları için EBA platformuna girmeleri sağlanmış, şu ana kadar 550 bin öğrencimiz bu platformdan yararlanmıştır.

Görme engelli bireyler için hazırlanan sesli kitaplar, işitme engellilere yönelik hazırlanan öğrenme materyalleri, EBA'ya yüklenmiş olup ayrıca bu ders içerikleri fiziki ortamda da çoğaltılıp (CD, DVD vb.) öğrencilere ulaştırılmaktadır. Tablet bilgisayarlara da yüklenebilen bu içeriklerin çevrimiçi olarak güncellenmesi hizmeti, engelli bireyler için sürdürülen hizmetlerden biridir.

“Eğitimde tek adres” sloganıyla yola çıkan EBA, kamu kurum ve kuruluşları, STK, üniversiteler, belediyeler ve özel sektör tarafından geliştirilen içerikleri de bünyesine almakta ve hedef kitleye ulaştırmaktadır.

Özgür ve sınırsız kullanım olanağı sunması ile de fırsat eşitliğini sağlamada önemli bir bileşen hâline gelen EBA'nın yazılım ve içeriklerinin güncellenmesi, zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi için donanım altyapısının daha da güçlendirilmesi zorunluluk hâline gelmiştir.

2023 Eğitim Vizyonu kapsamında EBA'nın içerik normları ve kalite standartları tüm olası kullanım senaryolarını destekleyecek şekilde “Ulusal Dijital İçerik Arşivi”ne dönüştürülecektir. Bu kapsamda içerik çeşitliliğini arttırmak üzere ülke çapında içerik geliştirme ekosistemi

kurulacaktır. Ayrıca dijital içerikleri etkin olarak kullanma ve geliştirme kültürü edinmiş lider öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik EBA üzerinden eğitimler verilecektir. Böylece bu kültürün okullarda daha da yaygınlaşması sağlanacaktır.

Yine 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında, yeni EBA modelinde yabancı dil öğretimi konusunda ulusal ve uluslararası yayıncılardan yenilikçi dijital kaynaklar temin edilerek EBA üzerindeki mevcut içerik havuzu daha da genişletilecektir. Ayrıca oluşturulacak yabancı dil içerik havuzunda öğretmen ve öğrenciler için çevrimiçi dinleme, konuşma, okuma, yazma ve tartışma etkinliklerini yapabilecekleri dijital ortamlar oluşturulacaktır.

FATİH Projesi kapsamında 432.288 adet etkileşimli tahta okullarımıza kurulmuştur. 15.103 okulda 1.014.000 adet uç kurulumu yapılmıştır. Altyapısı tamamlanan okullara Sanal Özel Ağ (Virtual Private Network - VPN) internet erişimi verilmektedir.

Öğretmenlerin teknolojik altyapılarını güçlendirmek, Bilişim Teknolojileri (BT) araçlarının etkin bir şekilde sınıflarda ve eğitimde kullanılmasını sağlamak amacıyla öğretmenlere yönelik olarak yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla hizmet içi eğitimler verilecektir. 2018 yılı içerisinde merkezi olarak planlanan hizmet içi eğitimler ile öğretmenlerin FATİH Projesi kapsamındaki çeşitli eğitimler aracılığıyla bilgilendirilmesi hedeflenmektedir.

Bilimsel veriye dayalı ve kanıt tabanlı politika üretilmesine katkı sağlayabilmek, çalışmaların sahadaki yansımalarını etkin bir şekilde izlemek ve değerlendirmek gerekçesiyle, ulusal ve uluslararası proje geliştirme çalışmalarına ihtiyaç analizi niteliği oluşturacak öncelikli konularda nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırmalar gerçekleştirilmektedir. 2018 yılında 9 araştırma tamamlanmıştır. İlerleyen süreçlerde de bu amaca katkı sağlayacak araştırma çalışmaları planlanmaktadır. Ayrıca, eğitimde yenilikçi uygulamalar ve teknoloji

kullanımına yönelik ulusal-uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon sağlanacaktır.

Eğitim teknolojileriyle ilgili faaliyet gösteren ve diğer ülkelerin eğitim bakanlıklarının dâhil olduğu kuruluşlar, projeler ve çalışma grupları ile iş birliği ve ortaklık gerçekleştirilmektedir. AB kaynaklı uluslararası kuruluşlar ile ortak projeler gerçekleştirilecektir.

3.3.7. Bakanlık Hizmetlerinde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı

Teknolojik yeniliklerin hızla artması ve ekonomide önemli bir pay hâline gelmesi eğitimde de teknoloji kullanımını zorunlu hâle getirmiştir. Bu doğrultuda Ülkemiz de dünyadaki bu gelişmeleri takip ederek eğitimde teknoloji kullanımı noktasında yoğun bir çaba sarf etmektedir.

Bakanlık olarak enformasyon teknolojilerini eğitim ve öğretimin tüm alanlarında kullanmaktayız.

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurum Standartları

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Sistemi ülke genelinde tüm resmî okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar, ortaokullar, imam hatip ortaokulları ve yatılı bölge ortaokullarında çocuklara yönelik sunulan her türlü eğitim hizmetine ilişkin verilerin toplanması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve sonuçların iyileştirici çalışmalarda kullanılması amacıyla geliştirilmiş bir sistemdir.

Bu sistemden elde edilen veriler okulu izleme, değerlendirme, destekleme, geliştirme ve okula rehberlik etmenin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Kurum Standartları Analitikleri; okul, ilçe, il ve merkezi düzey için sistem üzerinden otomatik olarak hazırlanmakta olup her düzeyde tanımlanmış yetkililerin kullanımına açıktır.

Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi (MEBİM)

Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi (MEBİM), kurulduğu 2012 yılından bu yana Bakanlığımızın bütün görev alanlarında öğrenci, veli, öğretmen ve diğer vatandaşlarımızdan, çağrı yoluyla gelen 13 milyon 807 binden fazla bilgi edinme, soru, talep, görüş/öneri, uygulama desteği ve idari konulardaki başvuruyu cevaplamıştır.

Vatandaşlarımızdan gelen çağrıların %93,5'i İletişim Merkezi tarafından ilk kontakta cevaplanmış, inceleme ve araştırma gerektiren konular ile görüş/öneri olarak değerlendirilecek başvurular Bakanlığımız merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarındaki 1.182 iletişim merkezi destek bürosuna yönlendirilmiştir.

Vatandaşlarımız tarafından yapılan başvuruların %89,3'ü bilgi edinme, %4,4'ü de görüş/öneri %3,6'sı talep, %1,5'i idari konular ve %1,2'si de uygulama desteği ana başlıklarında gerçekleşmiştir.

Görüş öneri olarak belirtilen veya idari konularda değerlendirilen başvurular 72 saat içerisinde cevaplanmak üzere ilgisine göre Bakanlığımız birimlerine iletilmekte; vatandaşlarımıza verilen cevaplar İletişim Merkezimizden dış arama yapılarak vatandaşlarımız ile paylaşılmaktadır. Arzu eden vatandaşlarımız kendilerine verilen cevapları e-devlet üzerinden görüntüleyebilmektedir.

Öğretmenlerimiz; İletişim Merkezimizden, yer değiştirme işlemleri, maaşlar, ek ders ücretleri, mesleki çalışmaları, eğitim ve öğretim ödeneği, özlük işlemleri, sosyal tesis ve lojman kullanımı, yurt dışı görevlendirmeleri gibi konularda; öğretmen adayları ise ilk atama işlemleri, kadro talepleri gibi Bakanlığın görev alanındaki bütün konularda hizmet alabilmektedir.

Örgün eğitim çağı dışına çıkan ve yaygın eğitim kurumlarında eğitimine devam eden Türkiye veya yurt dışı programlarına kayıtlı öğrenciler; yeni kayıt, kayıt yenileme, sınav iş ve işlemleri, ücret iadeleri, mezuniyet iş ve işlemleri ve sistem üzerinden yapılabilecek bilgi güncellemeleri konularında da hizmet alabilirken örgün eğitim kapsamındaki öğrenci ve veliler de okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları mevzuatı, öğrencilerin kayıt işlemleri, öğrencilerin sınıf geçme ve devam durumları, nakil iş ve işlemleri, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ve rehberlik süreçleri, BİLSEM sınavları, özel okul sınavları, parasız yatılılık ve bursluluk sınavı, liselere geçiş sınavı, e-okul veli bilgilendirme ve 8383 mobil bilgi servisi kullanımı, ders kitapları içerikleri dağıtımını ve temini, okul aile birlikleri, sosyal etkinlikler, taşınmalı eğitim, okul, derslik ve eğitim ve öğretim materyalleri eksiklikleri, fiziki altyapı talepleri, okul kantinlerindeki ürün satışı ve denetimi, destekleme ve yetiştirme kursları, yurt ve pansiyonlarda barınma iş ve işlemleri, öğrencilerin kılık kıyafetleri, denklik işlemleri, FATİH Projesi, EBA sistemi, öğretmen ihtiyacı, resmî tatiller ve Bakanlığın projeleri konularında da bilgi alabilmektedir.

Vatandaşlar da Bakanlık mevzuatı, Bakanlıkça yapılan motorlu taşıt sürücü kursları, protokol sınavları, yeterlilik sınavları, unvan değişikliği ve görevde yükselme sınavları, yabancı hükûmet burs işlemleri, yaygın eğitim kursları, sertifika programları, özel okul açma/kapatma işlemleri, kurs açma ve kapatma işlemleri, kurum çalışma usul ve esasları gibi konularda danışmanlık hizmeti alabilmektedir.

İletişim Merkezimizde günlük ortalama 9 bin vatandaşımıza hizmet verilmektedir. Vatandaşlarımıza 444 0 632 (444 0 MEB) numaralı telefondan 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet verilmekte olup merkezde 180 kişi görev yapmaktadır. Bunlardan 49'u engelli, %47'si kadın ve %21'i depremzededir.

Doküman Yönetim Sistemi (DYS)

Bakanlığımızda e-Devlet dönüşümünün vazgeçilmez bir parçası olan Doküman Yönetim Sistemi 01.10.2012 tarihinde Bakanlığımız merkez teşkilatı birimlerinde faaliyete geçirilmiştir. 2013 yılı Mart ayından itibaren 81 İl Millî Eğitim Müdürlüğünde kullanılmaya başlanmıştır. 2014 yılında yurt çapında ilçe millî eğitim müdürlüklerinin tamamı sisteme dâhil edilmiştir. 2015 yılında İçişleri Bakanlığı ile e-otoban entegrasyonu tamamlanmıştır. Bugüne kadar toplam 41 yurt dışı temsilciliğimiz (Eğitim Müşavirlikleri ve Eğitim Ataşelikleri) DYS kapsamına alınmıştır. 2016 yılında resmî okul ve kurumlara DYS'nin yaygınlaştırılması çalışmaları başlatılmıştır. 2017 yılında bu süreç tamamlanmış ve tüm Türkiye'de yaklaşık 52 bin okul/kurum ve 110.000 kullanıcı sisteme dâhil edilmiştir. Bu yaygınlaştırma hamleleri ile birlikte toplam kullanıcı sayısı 150.000'e ulaşmıştır. 2016 ve 2017 yıllarında yaklaşık bir yıl süreli EngelsizDYS Projesi adı altında görme engelli bakanlık personelinin DYS kullanabilmesi amacıyla geniş kapsamlı erişilebilirlik çalışmaları yapılmıştır.

EngelsizDYS Projesi

Engelsiz DYS Projesi TÜSİAD ve Türkiye Bilişim Vakfı tarafından düzenlenen 14. eTr (e-Türkiye) yarışmasında özel ödüle layık görülmüştür. 2017 yılında Evrak sorgulama ve dilekçe doğrulama işlemlerinin yapıldığı "evraksorgu.meb.gov.tr" sitesi bütünüyle güncellenmiş, erişilebilir ve mobil cihazlar için uyumlu olarak yeni arayüzü ile hizmet vermeye başlamıştır.

2017 yılında Bakanlığın Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) adresi alması sağlanmış olup KEP-DYS entegrasyon çalışmaları yapılmıştır.

DYS ile posta, kâğıt, toner, zarf ve gerekli donanım giderleri büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Sistemde günlük ortalama 145 bin evrak, aylık ortalama 2 milyon evrak, versiyonları ile birlikte aylık 10 milyonun üzerinde evrak üretilmektedir. Şu ana kadar sistemde oluşturulan evrak sayısı 62 milyona, ek sayısı 51 milyona ve toplam belge ve versiyon sayısı 320 milyona ve sistemde tutulan belge boyutu 35 TB'a ulaşmıştır.

MEB Mobil Bilgi Servisi

Bakanlığımız ve GSM operatörleri arasında imzalanan protokol gereği; öğrenci ve öğrenci velilerine e-Okul sisteminde üretilen öğrenci bilgileri, açık öğretim okulları öğrencilerinin kayıt yenileme tarihleri, sınav tarihleri, sınav sonuç bilgileri, mezun öğrencilerin diploma duyuruları, kredi sorgulama, her türlü merkezi sistem sınavları, sınav tarihleri, sınav giriş yeri bilgileri, sınav sonuç bilgileri, kazandığı okul, kayıt olduğu okul ile kaydının silindiği okul bilgisi gibi Bakanlığın belirlediği bilgileri mobil ortama mesajla aktarma, öğrenci ve velilerin istedikleri bilgilere mobil ortamdan mesaj bedeli ödemek şartıyla sorgulama yaparak ve/veya servise üye olarak erişim imkânı sağlamaya yönelik hizmetleri yerine getirmek için Bakanlığımız adına 8383 Mobil Bilgi Servisi kurulmuştur. İlk kullanımından bugüne kadar servisten 8.215.898 kişi yararlanmıştır.

e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî, özel ve yurt dışında bulunan tüm örgün ilköğretim, ortaöğretim öğrencileri ve bağımsız anaokullarını kapsamakta olup öğrencilerle ilgili bütün iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasına yönelik okul yönetim bilgi sistemidir. Örgün eğitimde bir öğrencinin okula kaydından başlayıp, mezuniyetine kadar olan süreçte, öğrencinin eğitim ve öğretim hayatı içerisindeki tüm bilgilerinin sistematik ve fonksiyonel olarak tutulduğu elektronik bir sistemdir. e-Okul Sistemi; e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi ve e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi şeklinde çalışmaktadır.

Öğretmenler, okul idareleri, il-ilçe millî eğitim müdürlükleri, genel müdürlükler ve Bakanlık yöneticileri tarafından yetkilendirme seviyelerine göre kullanılmakta olup yaklaşık 1 milyon aktif kullanıcısı bulunmaktadır.

e-Okul Veli Bilgilendirme Sistemi

Türkiye’de örgün eğitim kapsamında bulunan tüm çocukların velilerinin kullandığı sistemdir. Sınav ve proje bilgileri, not bilgileri, ders programı, devamsızlık bilgileri, nakil işlemleri, yerleştirme ve sınav bilgileri, okul duyuruları, okuduğu kitaplar gibi bilgileri velilerin anlık olarak takip edebildiği, e-Okul sistemi içerisinde yer alan bir modüldür.

MOBİL Veli Bilgilendirme Sistemi

Türkiye’de örgün eğitim kapsamında bulunan tüm öğrencilerin e-Okul yönetim bilgi sistemi üzerindeki ders notları, devamsızlık bilgisi, ders programı vb. bilgilerinin öğrencilerimiz ve velilerimiz tarafından akıllı cep telefonu, tablet bilgisayar vb. mobil cihazlar üzerinden takip edebilmelerini sağlayan ücretsiz mobil uygulama projesidir.

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Araştırması

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) Araştırması farklı soru tipleri ile üst düzey düşünme becerilerini ölçmeyi amaçlayan ulusal izleme çalışmasıdır.

ABİDE Araştırması; Türkçe, matematik, fen bilimleri ile sosyal bilgiler derslerinden farklı soru tipleri (çoktan seçmeli ve açık uçlu) ile üst düzey düşünme becerilerini ölçmektedir.

Başarı testlerinde yukarıda sayılan derslerinden ayrı ayrı 20’şer adet çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular sorulmaktadır.

ABİDE Araştırması ile Bakanlığımız, sınav sistemlerine bir yenilik getirerek ulusal düzeyde bir izleme-değerlendirme sistemi kurmayı planlamaktadır. Proje kapsamında yapılan uygulamalarda açık uçlu soruların ulusal sınavlarda kullanılabileceği görülmüştür.

Bu proje kapsamında öğrenci, veli ve öğretmenlerimize uygulanacak anketlerle mevcut durumu etkileyen faktörler belirlenerek, çalışma ve planlamalar buna göre yenilenecektir.

İllerde bu çalışmaları profesyonel bir şekilde yürütecek ölçme merkezleri kurularak okullarda yapılan ölçme değerlendirme çalışmaları daha sistematik hâle getirilecektir.

Coğrafi Bilgi Sistemi Tabanlı Bakanlık Bilgi Yönetim Sistemi Kurulması

Bakanlığımıza ait bütün taşınmaz bilgilerinin (konum, imar planı, mülkiyet, tapu, yüzölçüm, bina temel bilgileri, okul türü, fotoğraflar vb.) Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) ile elektronik ortama taşınması ve Bakanlık bilgi sistemlerinin konumsal altyapısının oluşturulması sağlanarak etkin bir karar destek sistemi kurulması hedeflenmektedir.

Bakanlık olarak 2017 yılında konu ile ilgili çalışmalara başlanmış, uygulamanın ilk aşamasında Türkiye genelindeki 19 il (İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova, Ankara, Eskişehir, Bursa, Konya, Adana, Mersin, Antalya, Muğla, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Malatya, Kilis) için taşınmaz verileri toplanmış ve sunucuya aktararak “mebcbs.meb.gov.tr” adresi üzerinden kullanıcı hizmetine açılmıştır. Kalan 62 ile ait verilerin toplanması için çalışmalara devam edilmektedir.

e-Okul Sosyal Etkinlik Modülü

Öğrencilerin, toplumsal faaliyetlere ve sosyal sorumluluk projelerine katılımının kayıt altına alınması, belgelendirilmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi için e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi içerisinde “Sosyal Etkinlik Modülü” oluşturulmuştur. Modülde sosyal etkinlikler; bilimsel, kültürel, sportif, sanatsal etkinlikler ve toplum hizmeti çalışmaları olmak üzere 5 ana tema altında tasarlanmıştır.

e-Sınav Sistemi

e-Sınav Sisteminin motorlu taşıt sürücüleri kursu (MTSK) teorik sınavlarında 81 ilde 128 salonda kullanımına başlanmıştır. Böylece MTSK sınavlarının yazılı olarak yapılması sonlandırılarak sınav maliyeti asgariye indirilirken, sınav güvenliği üst düzeye çıkarılmıştır. Aynı zamanda vatandaşa randevu ile sınava girme imkânı sunulmuştur.

01 Ocak 2018- 19 Kasım 2018 kadar ülke genelinde 47.403 e-sınav oturumu gerçekleştirilmiş ve 1.189.216 aday sınava alınmıştır. Ayrıca söz konusu sınavlarda toplam 185.637 kişi görevlendirilmiştir.

e-Denetim Sistemi

Bakanlığımıza bağlı resmî ve özel kurumların denetim işlemlerinin (planlama, gerçekleştirme, izleme, raporlama) gerçekleştirildiği modüldür.

Mobil Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursları Direksiyon Uygulaması

Tablet üzerinden geliştirilen uygulamayla direksiyon uygulama sınavlarının değerlendirilmesi yapılmaktadır. 2018 yılında bu modül aracılığıyla 433.969 adayın sınavı gerçekleştirilmiştir.

e-Personel Modülü

e-Personel Modülü ile SGK HİTAP sisteminin entegrasyonu tamamlanmış ve aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. e-Personel Modülünde personelin ALES, YDS sınav sonuçlarının ÖSYM Bilgi Sisteminden alınmasıyla ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Taşınmalı Öğrenci Modülü

Öğrenci Taşıma Uygulaması kapsamında taşınan ilköğretim, ortaöğretim öğrencileri ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin/kursiyerlerin okula erişiminin sağlanmasına ilişkin olarak planlama, taşıma ve yemek ihale sonuçlarına ilişkin veri girişlerinin yapıldığı modüldür. Modülde öğrenci taşıma planından taşıma ve yemek ihale işlemlerine, okulların puantaj işlemlerinden ödenek gönderme işlemlerine kadar her aşama takip edilmektedir. Taşınan öğrencilere verilen yemekle ilgili işlemler de bu modül üzerinden takip edilmektedir. Taşıma ve yemek ödenekleri bu modülde yer alan veriler esas alınarak gönderilmektedir.

e-Yaygın Sistemi

Bakanlığımıza bağlı yaygın eğitim kurumları tarafından sürdürülen kurs, seminer ve faaliyetlere ilişkin tüm iş ve işlemlerin verilerinin tutulduğu ayrıca kursun planlanmasından belge basımına kadar olan tüm sürecin yürütüldüğü bir sistemdir. Bunun yanı sıra Türkiye'deki hayat boyu öğrenme alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların verilerinin yer alacağı ulusal hayat boyu öğrenme izleme sistemi kapsamında da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yaygın eğitim kurumları, diğer kamu kurum ve kuruluşları (İçişleri Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, üniversiteler, belediyeler), vakıf ve dernekler, firmalar, vb. kurum ve kuruluşların sunmuş olduğu hizmetlere ilişkin veriler, tasarlanacak elektronik sistem üzerinde tutulacaktır. Böylece 2023 Eğitim Vizyonunda özellikle vurgu yapılan

büyük veri ve veriye dayalı politika geliştirme süreçleri başarıyla tamamlanacaktır.

Açık Öğretim Öğrencileri İçin Mobil Uygulama

Açık Öğretim Okulları mobil uygulaması ile öğrenciler Açık Öğretim Okulları Bilgi Yönetim Sisteminde yaptıkları tüm işlemleri (okulu tarafından gönderilen mesajları takip etmek, dönem bilgileri ile ders ve kredi bilgilerini öğrenmek, ders seçim işlemlerini yapmak, sınav sonuçları ve sınav yerlerini görüntülemek) mobil uygulama üzerinde de yapabilmektedirler. Açık Öğretim Okulları öğrencilerine yönelik hazırlanan mobil uygulamayı kullanan öğrenci sayısı 648.000'e ulaşmıştır.

e-Özel Otomasyon Sistemi

Özel öğretim kursları, mezunlara yönelik bilim grubu programları uygulayan temel liseler, özel hizmet içi eğitim merkezleri, belediyelerle iş birliği kapsamında açılan destek kursları, sosyal etkinlik merkezleri, uzaktan öğretim kursları ve diğer çeşitli kursların iş ve işlemlerinin yürütüldüğü yazılım sistemidir.

e-Barınma modülü

Özel Öğrenci Barınma Hizmetleri Yönetmeliği doğrultusunda kurum bilgileri, öğrenci, ücret, devam devamsızlık, kurum taahhütname bilgilerinin yer aldığı barınma hizmetlerine ilişkin iş ve işlemler, Bakanlık MEBBİS sisteminde yer alan e-Barınma modülü üzerinden yürütülmeye devam edilmektedir.

e-Mesem Modülü

Mesleki Eğitim Merkezi Programı uygulayan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına devam eden öğrencilerin iş ve işlemleri bu modül üzerinden yürütülmektedir.

e-Burs Modülü

Öğrencilerimizin burs işlemleri bu modül üzerinden yapılmaktadır.

e-Pansiyon Modülü

Yatılılık iş ve işlemleri elektronik ortamda veri girişi yapılarak pansiyonlu okulların bütçeleri hazırlanmakta ve bütçe işlemleri hızlandırılmaktadır.

e-Konferans Sistemi

Eğitim alacak personelin mekândan bağımsız olarak bilgilendirmeye ulaşabilmesi ve zamandan tasarruf sağlaması amacıyla, aciliyeti bulunan birçok konudaki hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinde e-Konferans sisteminden faydalanılmaktadır.

MebdeOgren Uzaktan Eğitim Platformu

İl MEBBİS yöneticilerince yüklenen eğitim videoları ile kullanıcıların zaman ve mekândan bağımsız olarak, internet üzerinden görsel ve işitsel bilgisayar eğitimi alabildikleri uzaktan eğitim platformudur. Platform üzerinden, yüksek ses ve görüntü kalitesi ile hazırlanmış, MEBBİS, e-Okul, DYS gibi Bakanlık projelerinin yanı sıra ofis programları, görsel tasarım araçları, bilgisayar programlama dillerine ait toplam 1.141 adet eğitim videosu sunulmaktadır.

Kurumsal İnternet Sitesi Projesi

Bakanlığımıza bağlı tüm kurumların kurumsal bir web sitesine sahip olması adına ortak tasarım çalışması yapılmıştır. Çalışmanın amacı, tüm kurumlarımızın güncel WEB standartlarına uygun geliştirilmiş tasarımları kullanan internet sitesine sahip olmalarını sağlamaktır.

Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi Projesi (TEFBİS)

Projeyle il, ilçe ve okullar düzeyinde, okulların kaynak türlerine göre gelir ve gider envanterleri, öğrenciye yapılan eğitim harcamaları gerçek ve güncel verilerle elektronik ortamda tespit edilerek eğitime sağlanan kaynakların etkin ve verimli kullanılması, ekonomik yatırımlara dönüştürülmesine ilişkin verilerin alınması ve raporlanması sağlanmaktadır.

3.3.8. Eğitim ve Öğretim ile İstihdam İlişisinin Geliştirilmesi

Bütün vatandaşlarımızın geleceğin meslekleri doğrultusunda eğitim düzeyleri ve niteliklerini artırarak, onları ekonomik ve sosyal hayata hazırlamak ve meslek edinmelerine yönelik eğitim ortamlarını oluşturmak, bu yolla ülke ekonomisinde ve üretimde söz sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

Sektörle iş birliğini artırmak amacıyla Bakanlığımız Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 115 kurum/kuruluşla 104 protokol yürütülmektedir.

Eğitim ve özel sektör iş birliğini gerçekleştirerek daha nitelikli iş gücü yetiştirmek, okul işletme iş birliğini geliştirmek, OSB içi ve dışında özel mesleki ve teknik eğitim veren okulların açılmasının desteklenmesini sağlamak ve böylece mesleki ve teknik eğitimi güçlendirmek amacıyla 38

ilde Eğitim-Özel Sektör İş Birliği Toplantıları Bakanlık temsilcileri, OSB Yönetim Kurulu Başkanlığı, toplantıların yapıldığı ilin sanayi ve ticaret odası yönetim kurulu başkanlığı ve güçlü sektör temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Hedefimiz mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan bütün alanları temsil eden sektör temsilcileri ile düzenli istişare toplantıları düzenlemektir.

Mesleki eğitim ile iş dünyası arasındaki bağları kuvvetlendirmek, sektörün mesleki ve teknik eğitime olan katkılarını artırmak, mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam oranlarını yükseltmek ve iş gücünün gerçek iş ortamlarında yetişmesini sağlamak amacıyla Okul Hamiliği uygulamaları başlatılmıştır. Bu kapsamda bu güne kadar 425 okulda 852 protokol imzalanarak hayata geçirilmiştir.

Teknokent şirketleri ve her seviyedeki kuluçka girişimleri ile bilişim teknolojisi, endüstriyel otomasyon teknolojisi, yenilenebilir enerji teknolojileri vb. alanlar bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinin eşleştirilerek, endüstri 4.0 sürecinde girişime dönüşen fikirlerin üretildiği ortamlarda öğretmen ve öğrencilerinin mesleki yeterliklerinin artırılması amacıyla “Ar-Ge Merkezleri İle Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme” işbirliği protokolleri; İTÜ ARI Teknokent ve İstanbul Üniversitesi İstanbul Teknokent ENTERTECH ile imzalanmıştır.

Eğitimde yenilikçi yaklaşımlar kullanılarak bireylerin yabancı dil yeterliliğini ve uluslararası öğrenci-öğretmen hareketliliğini artırmak amacıyla atölye ve laboratuvar dersi öğretmenlerinin İngilizce dil yeterliliklerinin artırılmasına yönelik yabancı dil kursları düzenlenmektedir. Atölye ve laboratuvar dersi öğretmenlerinin bilgi ve becerilerinin artırılması, alanlarında uluslararası gelişmeleri takip etmelerinin sağlanması ve öğrencilerine sunduğu eğitim ve öğretimin niteliğinin geliştirilmesi amacıyla yurt dışında gerçekleştirilen genel ve mesleki İngilizce dil eğitimlerine toplam 72 atölye ve laboratuvar dersi öğretmeni gönderilmiştir.

Bakanlığımıza bağlı örgün mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 2013-2014 eğitim ve öğretim yılından itibaren Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyumlu, öğrenci iş yükünü esas alan Mesleki ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi uygulaması başlatılmıştır.

Avrupa Yeterlilik Çerçevesi doğrultusunda, AB ülkelerinde kişilerin kendi öğrenme deneyimleri üzerinde daha fazla kontrol sağlamak, farklı ülkelerde farklı öğrenme ortamları arasındaki hareketliliği cazip hâle getirmek için Mesleki ve Teknik Eğitimde Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECVET) uygulaması desteklenmektedir.

2017 yılında da küresel rekabette sektörlerin gücünü artırmak ve daha nitelikli insan gücü yetiştirmek amacıyla sektörle iş birliği gelişmiş, esnek ve modüler program çeşitliliğine sahip, teknoloji altyapısı güçlü ve daha çok talep edilen mesleki ve teknik eğitim yapısına ulaşmak için; “Mesleki ve Teknik Eğitimde Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Teknolojileri Eğitimi Projesi”, “Endüstriyel Otomasyon Teknolojilerinin Orta Asya ve Orta Doğu Ülkelerine Yaygınlaştırılması Projesi”, “Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi-2 (MESGEP-2)” çalışmaları yürütülmüştür. “Mobilya Döşemeciliği Mesleki Yeterliliklerine Uygun E-Öğrenme Tabanlı Modüler Eğitim Programı ve Kariyer Rehberliği Projesi”, “Metal Sektöründe Yetkinlik Yönetimi İçin Yapısal Yöntemler (Smart-Comet) Projesi”, “Mesleki Eğitim Hareketlilik Veri Tabanı ve Rehberler (VETExpress) Projesi” ise yürütülmektedir.

3.3.9. Ortaöğretime Uyum Programı

Ortaöğretime Uyum Programı ile ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretime başlayan hazırlık ve 9. sınıf öğrencileri ile pansiyonda kalan öğrenciler ve velilerinin eğitim ve öğretim dönemi başlamadan okul hakkında bilgilendirilmesi, öğrencilerin yeni girdikleri okul ortamına kısa sürede uyum sağlamalarına katkıda bulunacak becerilerin kazandırılması ve okula aidiyet duygusunun geliştirilmesi, öğrencilerin okulun anlamlı ve

değerli bir parçası olduklarına dair inançlarının kuvvetlendirilmesi ve akademik başarılarının artırılması, öğrenciler için koruyucu ve destekleyici eğitim ortamının oluşturulması, ortaöğretim düzeyinde devamsızlık, sınıf tekrarı ve örgün eğitim dışına çıkma oranlarının azaltılması amaçlanmaktadır. Söz konusu program, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı başında 81 ilde tüm ortaöğretim kurumlarında uygulanmıştır.

3.3.10. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Okul Standartlarının Yaygınlaştırılması

81 ilde 162 lisede pilot uygulaması devam eden projenin amacı, okullarda kız ve erkek öğrenciler için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, eğitimde adil ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir yaklaşımın yaygınlaştırılmasıdır. Söz konusu çalışma kapsamında, beden eğitimi ve spor, biyoloji, coğrafya, fizik, görsel sanatlar, İngilizce, kimya, matematik, sağlık bilgisi ve trafik kültürü, tarih, felsefe ile Türk dili ve edebiyatı dersleri öğretim programlarıyla uyumlu olarak “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Etkinlik Kitabı” hazırlanmıştır. Hazırlanan etkinlikler, pilot okullarda görev yapan branş ve rehberlik öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalıştayda değerlendirilmiştir.

3.3.11. Dünyada ve Türkiye’de Okuldan Erken Ayrılma Araştırması

“Dünyada ve Türkiye’de Okuldan Erken Ayrılma Araştırması” kapsamında; devamsızlık, sınıf tekrarı ve örgün eğitim dışına çıkma riski taşıyan öğrencilere yönelik farklı ülkelerde gerçekleştirilen önleyici, müdahale edici ve telafi edici çalışma örneklerini ve uluslararası politika, model ve uygulamaları içeren bir rapor hazırlanmaktadır. Araştırma raporunun hazırlanması sürecinde Bakanlığımız ile UNICEF iş birliğinde uzmanlar görevlendirilmiş olup araştırmaya ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

3.3.12. Ortaöğretimde Tasarım-Beceri Atölyelerinin Kurulması

Projenin amacı; Anadolu liseleri, sosyal bilimler liseleri ve fen liselerinde “tasarım-beceri atölyeleri”nin kurulması yoluyla; öğrencilere üretim kültürünü aşlamak, öğrencilerin düşündüğünü hayata geçirebilen, yenilikçilik, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi 21. yüzyıl becerilerine sahip, ekonomik ve sosyal gelişmelere katkı sağlayan bireyler olarak yetiştirmektir. Proje'nin pilot uygulama sürecinde, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında belirlenen okullarda tasarım-beceri atölyelerinin kurulmasına yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.

3.3.13. 81 İlde 81 İl Eğitim Tarihi Müzesi Kurulması

Projenin amacı, gençlerin; millî, manevî ve kültürel değerleri benimseyen, koruyan ve geliştiren; eski ve yeni sanat ve kültür eserleri, müze ve anıtlar gibi millî değerlerimizi tanıyan, bugünkü yaşantıları ile geçmiş yaşantılar arasında bağlantı kuran bireyler olarak yetiştirilmeleridir. Proje kapsamında 81 ilde “il eğitim tarihi müzesi” kurulmuş olup müzelerin okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanımına yönelik bir eğitim gerçekleştirilmiştir. İl Eğitim Tarihi Müzelerine yönelik tanıtım ve kimlik kazandırma çalışmaları kapsamında “İl Eğitim Tarihi Müzeleri Albümü” hazırlanarak yayımlanmıştır.

3.3.14. Ölçme ve Değerlendirme

Bakanlığımız Merkezi Sistem Sınav Yönergesi kapsamında çeşitli düzeylerde sınavlar gerçekleştirmektedir. Bu sınavlar 6 ana grupta toplanabilir:

- Açık Öğretim Kurumları Sınavları
- İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı
- MEB İçi Protokollü Sınavları
- MEB Dışı Protokollü Sınavları
- Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursiyerleri Sınavı
- Sözleşmeli Öğretmen Sözlü Sınavı

Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre; 14 Nisan–08 Mayıs 2018 tarihleri arasında 59.914, 11-14 Ağustos 2018 tarihleri arasında 5.136 ve 10-13 Ekim 2018 tarihleri arasında 5.839 aday sözlü sınavlara alınmıştır.

Elektronik Sınav Projesi kapsamında e-sınav salon kurulumları tamamlanmış olup hâlihazırda 81 il, 97 sınav merkezi, 122 e-sınav salonunda sınavlar yapılmaktadır. Sınav salonu sayısının 2019 yılı sonu itibarıyla 140'a çıkarılması hedeflenmektedir.

Bakanlığımız ve UNICEF iş birliği ile yürütülen “Okul Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi Çalışması” ile sınıf içi ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ihtiyaçlar doğrultusunda derslere dâhil edilmesi ve öğretmenler, yöneticiler ve rehber öğretmenler için 11 alanda ölçme ve değerlendirme kılavuz kitaplarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Tablo 27. Sınav Verileri (2018)

Yapılan Sınavlar	Basılan Kitapçık Sayısı	Basılan Cevap Kağıdı Sayısı	Alan Ders Grup Sayısı	Sınavda Sorulan Soru Sayısı	Soru Hazırlama Sürecinde Görev Alan Personel Sayısı	Değerlendirme Gün Sayısı
Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav	2.065.000	2.207.149	11	170	62	30 (Her Dönem İçin)
Açık Öğretim Kurumları Sınavı (2. ve 3.dönem sınavları ve 2.dönem telafi sınavı)	6.030.450	6.421.622	530	10.600	102	25 (Her Dönem İçin) Ekler 15 gün
MTSKS (3 Sınav)	532.000	561.774	1	150	6	12 (Her Dönem İçin)
İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı (İOKBS)	1.161.000	1.219.613	5	695	41	15
MEB Kurum Sınavları (11 sınav)	735.827	825.313	22	1.996	72	20 (Her Dönem İçin)
MEB Dışı Kurum Sınavları (7 sınav)	19.270	16.821	51	2.064	99	20 (Her Dönem İçin)

*17 Ekim 2018 tarihi itibarıyla

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı - PISA

OECD tarafından yürütülen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı PISA (The Programme for International Student Assessment) OECD üyesi ülkeler ve diğer katılımcı ülkelerdeki zorunlu eğitimi bitiren öğrencilerin modern toplumda yerlerini alabilmeleri için gereken temel bilgi ve becerilere ne derecede sahip olduklarını ölçmeyi hedeflemektedir. PISA araştırmasının hedef kitleleri 7. sınıf ve üzeri sınıf düzeylerinde örgün eğitime kayıtlı olan 15 yaş grubu öğrencilerdir. 2000 yılından itibaren üç yılda bir yapılan PISA araştırmasına Ülkemiz 2003 yılından itibaren katılmaktadır.

PISA'nın en son döngüsü olan PISA 2018 Nihai Uygulaması 49 ilde 189 okuldan yaklaşık 6.900 öğrencinin katılımıyla 16 Nisan–04 Mayıs 2018 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın uluslararası standartlara uygun şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla uygulama öncesinde aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

- Uygulamada yer alacak okulların hazır hâle getirilmesi ve Bakanlığımızın ilgili diğer birimleriyle olan iş birliğini artırmaya yönelik ilgili birim amirleri, daire başkanları ve uzmanlarının katılımıyla bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- Örnekleme yer alan okullarda görevli Türkçe, matematik ve fen bilimlerindeki birer öğretmene ve okul müdürlerine yönelik eğitim verilmiştir.
- Nihai uygulamanın gerçekleşeceği illerde görevli il millî eğitim müdür yardımcıları ve şube müdürlerine eğitim düzenlenerek il düzeyinde yapılması gereken çalışmalar aktarılmıştır.
- Okulların yapacağı teknik altyapı hazırlıklarının denetlenmesi ve okullara rehberlik edilmesi amacıyla il ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Uygulama sonrasında;

- Açık uçlu sorulara verilen öğrenci cevapları, Uluslararası Merkez tarafından hazırlanan “Kodlama Rehberi” ışığında uzmanlar tarafından puanlanmıştır.
- Nihai uygulama verileri belirlenen formlara uygun şekilde hazırlanarak analiz çalışmaları için Uluslararası Merkez'e iletilmiştir.

Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması - TIMSS

Dünyada çeşitli ülkelerin matematik ve fen alanlarında öğrenci başarılarını ölçmek, öğrenim ve öğretimin okullarda nasıl gerçekleştiğini belirlemek, ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki farklılıkları ortaya koymak ve değerlendirmek amacıyla tasarlanan Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir.

Ülkemiz TIMSS sınavlarına 1999 yılından itibaren katılmaya başlamıştır. TIMSS'in bir sonraki döngüsü olan TIMSS 2019 uygulaması için 24 ilde 4. ve 8. sınıflara devam eden 3.000 öğrenciye TIMSS 2019 Pilot Uygulaması elektronik ortamda gerçekleştirilmiş ve 2019 yılında yapılacak olan TIMSS 2019 Esas Uygulaması için hazırlıklar başlamıştır.

Bu kapsamda TIMSS 2019 Esas Uygulamasına yönelik olarak 2018 yılında yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

- TIMSS 2018 Pilot Uygulamasına yönelik olarak belirlenen bilişsel test maddeleri tablet üzerinden yapılacak teste uygun şekilde hazırlanmıştır.
- Uygulamanın yapılacağı okullar tabakalı, seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Seçilen okulların müdürleri, fen bilimleri öğretmenleri ve matematik öğretmenlerine uygulama öncesinde bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.
- Pilot uygulamaya okullarda süreci koordine etmek üzere Bakanlık merkez teşkilatında görevli uzmanlar gönderilmiştir.
- Uygulama sonrasında açık uçlu sorular uzmanlar tarafından puanlanmış, elde edilen veriler Uluslararası Merkez'e iletilmiştir.
- TIMSS 2019 Esas Uygulamasında yer alacak okulların belirlenmesine yönelik okul evreni Uluslararası Merkez'e iletilmiştir.

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Araştırması (ABİDE)

ABİDE, farklı soru türleri kullanarak öğrencilerin üst düzey zihinsel özelliklere sahip olma durumlarını ölçmeyi amaçlayan ulusal bir izleme araştırmasıdır. 2015 ve 2016 yıllarında pilot uygulaması 8.sınıf düzeyinde Ankara’da, 2018 yılında ise esas uygulaması hem 4. hem de 8.sınıf düzeyinde 81 ilde gerçekleştirilen ABİDE uygulamasında açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular birlikte kullanılmıştır.

ABİDE 4 ve ABİDE 8 2018 uygulamalarına ait veri analizi ve raporlaştırma çalışmalarının tamamlanarak yayımlanması planlanmaktadır. Raporun, üç farklı hedef kitleye hitap edecek şekilde (Bakanlık yetkilileri, okullarda görev yapan öğretmen, okul müdürü vb. ile akademisyenler) ayrı ayrı hazırlanması ve kamuoyuyla paylaşılması planlanmaktadır.

Ölçme Değerlendirme Uygulamalarını İzleme Araştırma ve Geliştirme Projesi

Ölçme Değerlendirme Uygulamalarını İzleme Araştırma ve Geliştirme Projesi ile ölçme değerlendirme uygulamalarının standardize edilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 59 ilimizde ölçme değerlendirme merkezi oluşturulmuş, yılsonuna kadar 81 ilde söz konusu merkezler kurulmuş olacaktır.

3.3.15. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler

Amacımız; Avrupa Birliği (AB) normları çerçevesinde eğitimin kalitesini artırmak, uluslararası iş birliğinden kaynaklanan fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmak, ülkemizin eğitim alanındaki birikim ve tecrübelerini paylaşmak, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın eğitim çağındaki çocuklarının ülkemizle bağlarını korumak, Türkçe ve Türk Kültürüne dair eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Yurt dışındaki çocuklarımızın; özgüven sahibi, ülkemizle güçlü bir mensubiyet ve kimlik bağıını sürdüren, buldukları ülkelerde hayatın her alanında önemli konular edinen ve bu ülkelere bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda katkılar yapabilen bir nesil olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda; yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın eğitim ihtiyacını karşılamak, eğitim ve öğretim alanında ülkemizin uluslararası toplumla ikili, bölgesel ve uluslararası ilişkilerin geliştirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlığımızın 34 ülkede 31'i eğitim müşavirliği ve 25'i eğitim ataşeliği olmak üzere toplam 56 temsilciliği bulunmaktadır. Dünya üzerindeki etkinliğimizi artırmak amacıyla yeni temsilcilikler açılması için çalışmalar yürütülmektedir.

2023 Eğitim Vizyonu doğrultusunda yurt dışında yaşayan soydaşlarımızın çocuklarının millî ve manevi değerlerini tanıyarak ve koruyarak yetiştirmeleri amacıyla bütüncül yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş esnek ve modüler bir yapıda hazırlanmış Türkçe ve Türk kültürü dersine yönelik öğretim programı yurt dışı temsilciliklerimize gönderilmiştir. Öğretmenlerimizin etkinlik geliştirmesine de olanak sağlayan esnek olarak tasarlanan programda zorluğu hiyerarşik biçimde artan 8 seviye temel alınmıştır. Yurt dışında yaşayan çocuklarımızın hem kendi kültürleri hem içinde yaşadıkları toplumun kültürünü öğrenmeleri amacıyla program hazırlanırken çok kültürlülük ve çok dillilik esas alınmıştır.

Öğretim programı temel alınarak hazırlanacak Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim materyalleri 4 becerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) öğrencilerimize kazandırılması için farklı etkinliklerle çeşitlendirilecektir. Ayrıca hiç Türkçe bilmeyen öğrencilerimize yönelik “Temel Türkçe Dil Öğretim Seti” de hazırlanacaktır. Söz konusu materyallerin geliştirilmesi için materyal hazırlama süreci başlatılmıştır.

Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurt dışındaki vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve Türk dilinin öğretilmesi amacıyla Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle “Türkçe ve Türk Kültürü” dersi öğretmeni ile ihtiyaç duyulan diğer alanlarda ilgili ülke makamlarıyla iş birliği çerçevesinde öğretmen görevlendirilmektedir. Bu kapsamda hâlihazırda 29 ülkede 1.671 görevli öğretmen bulunmaktadır.

Tablo 28. Öğretmen Dağılımı (Yurt Dışı) (2018)

Ülke Adı	Öğretmen Sayısı	Ülke Adı	Öğretmen Sayısı	Ülke Adı	Öğretmen Sayısı
Azerbaycan	80	Kazakistan	12	Özbekistan	22
Bahreyn	1	Kırgızistan	95	Romanya	13
Belarus	1	KKTC	164	S.Arabistan	323
Gürcistan	35	Kuveyt	23	Tacikistan	6
İran	10	Lübnan	12	Tunus	11
Karadağ	2	Moldava	9	Türkmenistan	43
Katar	18	ABD	1	Almanya	511
Arnavutluk	2	Belçika	31	Fransa	155
İngiltere	40	İsviçre	30	İtalya	2
Yunanistan (Batı Trakya)	16	Bulgaristan	3		
Toplam Öğretmen Sayısı					1.671

* Kasım 2018 tarihi itibarıyla

Bakanlığımızın 2023 Eğitim Vizyonu doğrultusunda yurt dışında görevlendirilen/görevlendirilecek öğretmenlerimize görevlendirildikleri bölgelerin yerel şartları da dikkate alınarak meslekî eğitim programları oluşturulacaktır. Söz konusu programlar, yurt dışı göreve intikallerinden önce düzenlenen “Yurt Dışı Göreve Uyum Semineri”nin yeniden yapılandırılması ve çeşitlendirilmesi ile yurt dışında görevine devam eden öğretmenlerimizin görev yaptıkları ülkelerde farkındalıklarını ve meslekî gelişimlerini artıracak eğitim programlarını içerecek şekilde, kurum içi ve kurum dışı paydaşlarla iş birliği içerisinde planlanacak ve uygulanacaktır.

Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle Türk dilinin öğretilmesi amacıyla yurt dışında bulunan üniversitelerin Türkoloji kürsülerinde/yabancı dil bölümlerinde veya Büyükelçiliklerimiz/Başkonsolosluklarımız nezdinde açılan Türk kültür merkezlerinde okutman görevlendirilmektedir. Hâlihazırda 31 ülkede 69 okutman bulunmaktadır.

Tablo 29. Okutman (Yurt Dışı) (2018)

Ülke Adı	Okutman Sayısı	Ülke Adı	Okutman Sayısı	Ülke Adı	Okutman Sayısı
Almanya	11	İrlanda	1	Polonya	2
Avustralya	1	İsveç	2	Portekiz	1
Belarus	4	İtalya	2	Romanya	1
Belçika	1	Japonya	1	Rusya Federasyonu	1
Birleşik Krallık	3	Kazakistan	2	Srbistan	2
Bosna Hersek	7	Kuveyt	1	Slovakya	1
Finlandiya	1	Litvanya	1	Slovenya	1
Fransa	3	Macaristan	1	Tunus	1
Gürcistan	4	Makedonya	1	Ukrayna	3
Hırvatistan	2	Moldova	2	Ürdün	3
İran	2				
Toplam Okutman Sayısı					69

*22 Kasım 2018 tarihi itibarıyla

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın eğitim ve öğretim çağındaki çocuklarının eğitim ihtiyaçları Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilikleri/ Başkonsoloslukları nezdinde Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Fransa, Gürcistan, İran, Katar, Kırgızistan, Kuveyt, Moldova, Özbekistan, Romanya, Suudi Arabistan, Türkmenistan'da bulunan 65 okulumuz tarafından karşılanmaktadır. Kırgızistan ve Tacikistan'da faaliyetine devam eden 2 Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) ile de Türkçe öğretimine yönelik faaliyetler devam etmektedir.

Tablo 30. Yurt Dışında Bakanlığımıza Bağlı Olarak Faaliyetlerini Sürdüren Okullar ve Öğrenci Sayıları (2018)

S.N.	Ülke Adı	Eyalet/Şehir	Türk Öğrenci			Diğer Öğrenci			Genel Toplam	
			Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam		
1	Suudi Arabistan	Riyad	404	338	742	3.013	28	19	47	475
		Cidde	492	409	901		75	55	130	
		Medine	289	275	564		46	22	68	
		Tebuk	110	106	216		57	33	90	
		Taif	91	71	162		29	13	42	
		Dammam	82	80	162		8	9	17	
		Abha	55	63	118		6	2	8	
Mekke	63	85	148	40	33	73				
2	Belçika	Brüksel			0	0	114	114	114	
3	Kuveyt	Kuveyt	130	162	292	292	1	4	5	5
4	İran	Tahran	30	29	59	59				0
5	Azerbaycan	Bakü	704	769	1.473	1.473	381	230	611	611
6	Kırgızistan (TÖMER)	Kırgızistan	268	207	475	475	175	342	517	2.074
		Bişkek					583	974	1.557	
7	Fransa	Strazburg			0	0	51	97	148	148
8	Özbekistan	Taşkent	145	102	247	247				
9	Türkmenistan	Aşgabat	176	229	405	405	98	138	236	236
10	Romanya	Bükreş	3	3	6	6	138	250	388	388
11	Moldova	Kişinev	0	5	5	5	54	83	137	137
12	Tacikistan (TÖMER)	Duşanbe			0	0	281	266	547	547
13	Avusturya	Viyana	10	10	20	20	17	19	36	36
14	Katar	Doha	62	60	122	122				0
15	Gürcistan	Batum	124	126	250	250				0
Toplam			3.238	3.129	6.367	6.367	2.068	2.703	4.771	4.771
Genel Toplam										11.138

2015 yılından itibaren 6528 sayılı Kanun kapsamında; yurt dışında büyükelçilikler/başkonsolosluklar aracılığıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren okulların hizmet binası yapımı, donatımı, kefalet ücreti ve kira giderleri ile uygun görülen diğer ihtiyaçları Bakanlığımız bütçesinden karşılanmaktadır.

Yurt dışında Türkçe'nin ve Türk kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü dersleri verilmektedir. Bu kapsamda, 2018 yılında başta Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarından 136.174'ünün Türkçe ve Türk kültürü derslerine katılımı sağlanmıştır.

Balkan ülkeleri, Avrupa ve Türk Cumhuriyetlerinde olmak üzere 3 bölge toplantısının 2019 yılında yapılması planlanmaktadır. Bakanlık temsilcileri ile yurt dışı temsilcilerinin bir araya geleceği bu toplantılarda bölgesel sorunların tartışılması, çözüm önerilerinin üretilmesi ve bölgelere ilişkin ortak politikaların oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bakanlığımızca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), Avrupa Konseyi, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, İslam İşbirliği Teşkilatı, Dünya Bankası, Türk Konseyi, Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu gibi uluslararası kuruluşlar ile Avrupa Birliği'nin eğitim ve öğretime ilişkin faaliyetleri yakından takip edilmekte ve çalışmalarla ilgili olarak eğitim camiası bilgilendirilmektedir.

UNESCO'nun görev alanına giren konularla ilgili çalışmalar UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ile iş birliği hâlinde sürdürülmektedir. Bu kapsamda, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu bütçesi ile uluslararası kuruluşlara yapılan katkı payı ödemeleri Bakanlığımız bütçesinden karşılanmaktadır.

OECD'nin eğitim alanında hâlihazırda yürütmekte olduğu yıllık katkı payına tabi olan programlardan Bakanlığımız; Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması (TALIS), Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (ECEC), Uluslararası Eğitim Sistemleri Göstergeleri Programı ve Eğitimi Araştırma ve Yenilik Merkezi (CERI) çalışmalarına katılım sağlamaktadır.

Bakanlığımızca uluslararası kuruluşlara yapılan katkı payları Tablo 31'de belirtilmiştir.

Tablo 31. Bakanlığımızca Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Katkı Payı Ödemeleri (2014-2018)

ULUSLARARASI KURULUŞLAR		2014	2015	2016	2017	2018
UNESCO	PARİS	1.973.898 €	2.147.711 €	1.357.520 €	1.353.568 €	1.357.527 €
	NEWYORK	2.102.220 \$	1.864.446 \$	1.643.241 \$	1.756.460 \$	1.761.598 \$
FULBRIGHT 2016		350.000 \$	1.515.000 \$	1.000.000 \$	1.000.000 \$	1.000.000 \$
OECD	CERI	53.304 €	58.610 €	63.077 €	66.407 €	70.224 €
	PISA	82.710 €	86.846 €	91.188 €	95.747 €	100.535 €
	INES WP	15.971 €	16.840 €	17.008 €	17.816 €	17.958 €
	TALIS		35.639 €	64.867 €	142.976 €	169.395 €
	INES LSO	7.556 €	8.111 €	8.281 €	8.656 €	8.725 €
	INES NESLI	7.415 €	7.738 €	7.816 €	7.958 €	8.022 €
	ECEC			81.742 €	-	-
	SOSYAL VE DUYUSAL BECERİLER ÇALIŞMASI	-	-	-	-	146.500 €
IEA	TIMMS		75.000 €	37.500 €	67.500 €	67.500 €
	TIMMS		79.700 \$	39.200 \$	69.370 \$	67.500 \$
EİTTE ANKARA		-	-	-	-	177.795 \$
AB	AVRUPA OKUL AĞI	32.231 €	32.231 €	32.231 €	32.231 €	32.231 €

2018 yılında Bakanlığımızca uluslararası kuruluşlara toplam 3.006.893 Dolar 1.978.617 Euro katkı payı ödenmiştir. Ayrıca UNESCO Türkiye Millî Komisyonu'na (UTMK) 2018 yılında 4.500.000 TL ödenmiştir.

UNESCO 39. Genel Konferansı kapsamında ülkemiz 2017-2021 dönemi için UNESCO Yürütme Kuruluna seçilmiştir. Ayrıca ülkemiz, UNESCO'nun 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SDG) dördüncüsü olan “Herkes için eşit ve kapsayıcı kaliteli eğitimin sağlanması ve hayat boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi” hedefine üye ülkelerin ulaşılmasını temin etmek üzere oluşturulan UNESCO SDG-4 Eğitim Yönlendirme Komitesine aday olarak I. Grupta yer alan 27 ülkeyi temsilen 2018-2020 dönemi Eğitim Yönlendirme Komite üyeliğine seçilmiştir. Ülkemiz, OECD'nin Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı Ağı Bürosunda, Eğitimi Araştırma ve Yenilik Merkezi Yönetim Kurulunda, Eğitim Politikaları Komitesinde ve UNESCO Öğretmen Görev Gücü Yönetim Kurulunda Bakanlığımızca temsil edilmektedir.

Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi) Türk dili konuşan ülkeler arasında kapsamlı iş birliğini teşvik etmek amacıyla 2009 yılında Nahçıvan'da kurulmuştur. Kurucu üyeleri Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'dir.

Türk Konseyi'nin faaliyetleri kapsamında; “Ortak Türk Tarihi”, “Ortak Türk Edebiyatı” ve “Ortak Türk Coğrafyası” ders kitaplarının hazırlanması, Öğrenci Değişim Programı ve Öğretmen Değişim Programı gibi çalışmalar yürütülmektedir. Ortaöğretim öğrencilerine yönelik Öğrenci Değişim Programı ilk olarak 2016 yılında ülkemiz ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu programın ikincisi 2018 yılında Azerbaycan'da düzenlenmiştir. Bir sonraki programın 2019 yılında Kazakistan'da yapılması planlanmaktadır. Öğretmen Değişim Programı'nın ilk uygulamasına Türkiye'nin öncülük etmesi Türk Konseyi tarafından teklif edilmiştir.

Avrupa Birliği'nin Eğitim ve Öğretim 2020 çerçevesinde ortaya koyduğu hedeflerini ülkemiz de paylaşmakta ve Avrupa Birliği'nin eğitimdeki hedeflerine ulaşma yolunda Bakanlığımız çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan 7 adet çalışma grubu için temsilciliklerimiz görevlendirilmiştir.

38 ülke ile birlikte Türkiye'nin üye olduğu Avrupa Eğitim Bilgi Ağı (EURYDICE) tarafından yürütölen Avrupa Eğitim Ansiklopedisinde Türkiye Eğitim Sistemi'ne ilişkin güncel veriler yer almaktadır. Ayrıca, EURYDICE'de ortak yapılan raporlarda diğer ölkelerin ve ülkemiz eğitim sistemine ilişkin bilgiler karşılaştırmalı olarak bulunmaktadır.

2014-2020 dönemi, Ülkemiz ile Avrupa Birliği Arasındaki Mali İşbirliği IPA-II kapsamında, ilgili sektörlerle yönelik proje çalışmalarımız devam etmektedir.

2018 yılında Arjantin Dönem Başkanlığında eğitim başlığı G20 gündemine alınmıştır. Bu kapsamda İsviçre ve Arjantin'de gerçekleştirilen çalışma grubu toplantılarına ve G20 Eğitim Bakanları Toplantısı ile G20 İstihdam Bakanları Ortak Toplantısına katılım sağlanmıştır.

2018 yılı Ekim ayı itibarıyla 11 ülke ile 11 anlaşma imzalanmış olup bu güne kadar toplam 119 farklı ülke ile 411 kültürel iş birliği anlaşması, eğitim iş birliği anlaşması, iş birliği protokolü ve iş birliği mutabakat zaptı imzalanmıştır. Ayrıca 78 ülke ile de 101 eğitim iş birliği anlaşması, mutabakat zaptı, kültürel değişim programı, kültür merkezleri anlaşması ve protokollere dair müzakereler devam etmektedir.

İkili kültürel anlaşmalar çerçevesinde yabancı hükümetler tarafından kendi ölkelerinde kullanılmak üzere vatandaşlarımıza verilen burslara yönelik iş ve işlemler Bakanlığımızca yürütölmektedir. Bu kapsamda yabancı hükümetlerce Hükümetimiz emrine verilen burslar kapsamında; 2017-2018 akademik yılı için 318 kişiye burs imkânı sağlanmıştır. 2018-2019

akademik yılında Ekim ayı itibarıyla 79 lisans, 56 yüksek lisans, 31 doktora, 23 yaz/dil/staj, 33 de araştırma olmak üzere toplam 222 kişiye; ayrıca Brunei, Fas, İsrail, İtalya, Meksika ve Ukrayna Hükûmetlerince de çeşitli alanlarda 95 kişiye olmak üzere toplamda 317 kişiye burs tahsis edilmiştir.

40 ülkeden 403 okul ile ülkemiz okulları arasında kardeş okul ilişkisi tesis edilmiştir. Ayrıca Bakanlığımızca 2018 yılı Ekim ayı itibarıyla ücretsiz olarak yurt dışına toplam 57.048 adet ders ve kültür kitabı ile 12.022 adet eğitim materyali gönderilmiştir.

Tablo 32. Kitap ve Eğitim Materyalleri (Yurt Dışı) (2018)

Sıra No	Ülke	Kitap Adeti	Eğitim Materyali Adeti
1	Almanya	1.649	8.125
2	Fransa	208	586
3	Belçika	6.000	2.050
4	Hollanda	1.708	-
5	İrlanda	123	41
6	Malta	-	120
7	İngiltere	-	1.100
8	Yunanistan	47.190	
9	Hong Kong	170	
Toplam		57.048	12.022

Bakanlık olarak uyguladığımız politikalar neticesinde ülkemizde, eğitimin çıktılarını ve dolayısıyla sistemin performansını değerlendiren uluslararası araştırma sonuçlarına göre gelişmeler kaydedilmiştir.

3.4. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)

Ülkemizin 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olma hedefine ulaşmasının ancak nitelikli bilgi üretimi ve nitelikli insan kaynağı ile mümkün olabilecektir. Bu da, küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine sahip olunmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde yükseköğretime erişim ve yükseköğretim alanındaki okullaşma oranının artırılması 2000’li yıllar öncesinde çözümlenmesi gereken en öncelikli konu iken özellikle 2003-2014 yılları arasında bu konuda sayısal açıdan çok önemli gelişmeler sağlanmış, bir sıçrama yaşanmış ve yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz büyük bir büyümeye şahit olunmuştur.

Bugün itibarıyla üniversite sayımız 129 devlet, 72 vakıf olmak üzere 201’e ulaşmıştır. Ayrıca Millî Savunma Üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulu ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumumuz mevcut olup 2018-2019 eğitim ve öğretim döneminde öğrenci sayımız 8.071.889’a ulaşmıştır. Bu öğrenci sayımız ile Avrupa Yükseköğretim Alanındaki ikinci en büyük öğrenci sayısına sahip ülke konumuna gelinmiştir. Bu öğrenci sayısının 2.768.757’si ön lisans, 4.241.841’i lisans, 454.673’ü yüksek lisans, 95.100’ü doktora öğrencisidir. Öğretim elemanı sayımız ise 158 bin 098 olup bunun 76 bin 616’sı öğretim üyesidir. Fakülte sayımız 1.788, yüksekokul sayımız 464, enstitü sayımız 708, meslek yüksekokulu sayımız ise 996’dır.

Yükseköğretim sistemimizdeki son 10 yılda yaşanan bu nicel büyüme süreci ile birlikte bundan sonraki aşamada, kalite odaklı nitelikli büyümeye de önem verilmektedir. Yükseköğretimin kurumsal ve bireysel bütün unsurlarının kalite, keyfiyet, nitelik ve başarı ile temayüz etmesi kaçınılmazdır.

Avrupa Yükseköğretim Alanı Bakanlar Zirvesi'nde, 2018 hedefleri açısından Türkiye, derece sistemlerin geliştirilmesi ana başlığı altında "Yeterlilikler Çerçevesi", "Avrupa Kredi Transfer Sistemi" ve "Diploma Eki Başlığı" altındaki üç konuda tam puan almıştır. Bu durum dış bakış açısıyla yükseköğretimimizin başarılı bir rota izlemeye başladığının göstergesidir.

Yapısal değişim niteliğinde olan en önemli girişimlerimiz, "Yükseköğretim Kalite Kurulunun Oluşturulması" ve "Misyon Farklılaşması Odaklı İhtisaslaşma"dır.

Bunlardan Yükseköğretim Kalite Kurulu ile ilgili olarak; Üretim Reform Paketi kapsamında idari ve mali açıdan bağımsız bir kalite kurulunun kurulması mümkün olmuştur. Yükseköğretim Kalite Kurulu, yükseköğretim kurumlarımızda eğitim-öğretim, araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini yürütmektedir. Bu Kurul "Kurumsal Değerlendirme" ve "Program Akreditasyonu" olmak üzere dış değerlendirme odaklı iki ana misyonu koordine etmektedir.

Yükseköğretim kurumlarımızda kurumsal dış değerlendirme süreçleri başlatılmış olup 2016 yılı içinde 20, 2017 yılı içinde ise 50 yükseköğretim kurumumuz "Dış Değerlendirme" sürecinden geçmiştir. 2018 yılı içinse 45 yükseköğretim kurumunun değerlendirilme süreci devam etmektedir.

Avrupa Yükseköğretim Alanı Bakanlar Zirvesi'nde, 2018 hedefleri açısından "Kalite Güvence Sistemi" başlığı altındaki notun bu süreçlerle birlikte iyileşeceği ve Yükseköğretim Kalite Kurulunun Avrupa Kalite Ajansına üye kabul edilmesiyle 2020 yılına kadar bu alandaki değerlendirmelerde de olumlu sonuçlar elde edileceği beklenmektedir.

Küresel rekabette yer alabilmek için girdi ve süreçlerden çok daha fazla çıktı odaklı bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Yapısal değişikliği gerçekleştirecek ikinci husus, üniversiteler de misyon farklılığı odaklı ihtisaslaşma ve bu kapsamda beklenen çeşitliliğdir. Üretim Reform Paketi kapsamında Yükseköğretim Kurulunun görevleri arasına “Yükseköğretim kurumlarının ihtisaslaşmasına yönelik çalışmalar yapmak ve bu konuda karar vermek.” ifadesi eklenmiştir.

Yükseköğretim kurumlarının sayılarında ve çeşitliliğindeki artışlar, öğrenme yöntemlerinde kullanılan yeni teknolojiler ve buna bağlı olarak çeşitlenen öğrenme yöntemleri, ulusal ve uluslararası işbirlikleri, öğrenci hareketliliği, mezunların istihdam edilebilirliği ve üniversitelerin sıralandırılmaları gibi konular, yükseköğretim kurumlarının daha şeffaf, hesap verebilir ve her düzeyde daha fazla sorumluluk alan kurumlar olmalarını gerektirmektedir.

Bu kapsamda, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de üniversitelerimizin yeni sistemlerle, kaliteyi koruyarak ve geliştirerek her alanda kendi misyonlarını ortaya koymaları önemlidir. Üniversitelerimiz uluslararası nitelikleri gözetmeli, fakat farklı değerler üretmelidir. Dünya örneklerinde olduğu gibi üniversitelerimizin geniş misyonlarının yanında akıllı uzmanlaşmayı ve bölgesel kalkınmada rol sahibi olmayı öne koyan çalışmaları üretebilmeleri için özellikle gelişmekte olan bölgelerimizdeki üniversitelerimizin aktif rol almaları beklenmektedir. Bu yaklaşımla kastedilen, bir üniversitenin sadece bir alanda faaliyet göstermesi değil, üniversitenin bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alanda temayüz etmesidir.

Bu amacın gerçekleştirilmesi için YÖK’ün koordinasyonunda, hem üniversitelerin buldukları bölgeye olan katkılarını artırmak hem de üniversiteleri belirli alanlarda ihtisaslaşmaya teşvik etmek amacıyla başta Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığımız olmak üzere ilgili Bakanlıklarımız “Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve

İhtisaslaşması” çalışmasını başlatmıştır. 2017 yılında, bu alanda 41 üniversite YÖK’e sundukları projelerle bölgesel kalkınma için bir misyon hedeflediğini beyan etmiş ve bunların arasından beş üniversite seçilmiştir. Buna göre;

- Bingöl Üniversitesi; tarım ve havza bazlı kalkınma alanında,
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi; hayvancılık alanında,
- Düzce Üniversitesi; sağlık ve çevre alanında,
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi; tarım ve jeotermal alanında,
- Uşak Üniversitesi; tekstil, dericilik ve seramik alanında

“Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması Projesi”nin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu üniversiteler için ilgili alanlarda faydalanılmak üzere 2018 yılı içerisinde araştırma görevlisi kadrosu tahsisi gerçekleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı 100 Günlük İcraat Programı kapsamında; Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması projesi ile belirlenen 5 üniversitenin takip edilerek geliştirilmesi ve 2018 yılında bölgesel kalkınma odaklı 5 ihtisas üniversitesinin daha belirlenmesi çalışmaları başlatılmış olup nihai aşamaya gelinmiştir.

Misyon farklılaşması çalışmasının bir diğer ayağı da Araştırma Üniversiteleri Projesi’dir. Bu süreçte ilk aşamada ilgili Bakanlıklar ile TÜBİTAK, Yükseköğretim Kalite Kurulu, devlet ve vakıf üniversite temsilcilerinden oluşan bir jürinin, başvuruda bulunan üniversitelerin rektörleri ve üst yönetimleri ile bir mülakat gerçekleştirilmesiyle süreç tamamlanmıştır. Nitelikli bilgi üretme, araştırma yetkinliği yüksek doktoralı insan kaynağı yetiştirme, ürettikleri patent, proje, alınan atıflar, uluslararası sonuç üreten işbirlikleri, ulusal ve uluslararası destekler, YÖK 100/2000 projesindeki performansı gibi kriterlere bakılarak 11 asıl, 5 aday üniversite "araştırma üniversitesi" olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu

üniversiteler için TÜBİTAK tarafından yeni destek programları da başlatılmıştır.

Buna göre;

Araştırma Üniversiteleri

- Ankara Üniversitesi
- Boğaziçi Üniversitesi
- Erciyes Üniversitesi
- Gazi Üniversitesi
- Gebze Teknik Üniversitesi
- Hacettepe Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
- İstanbul Teknik Üniversitesi
- İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Aday Araştırma Üniversiteleri ise;

- Çukurova Üniversitesi
- Ege Üniversitesi
- Selçuk Üniversitesi
- Uludağ Üniversitesi
- Yıldız Teknik Üniversitesi'dir.

Cumhurbaşkanlığı 100 Günlük İcraat Programı'nda yer alan; "Yükseköğretim Kurumlarının ihtisaslaşmasına yönelik olarak belirlenen 11 araştırma üniversitesi ve 5 aday araştırma üniversitenin ihtisas alanlı araştırmacı insan kaynaklarının oluşturulması" eylemi ile ilgili olarak Araştırma üniversitelerinde araştırma odaklı alanlarda faydalanılmak üzere 270 araştırma görevlisi kadrosu tahsisi yapılmıştır.

"YÖK Kariyer Projesi ile akademide daha hızlı, daha şeffaf ve performans odaklı istihdamının sağlanması" eylemi ile ilgili olarak "YÖK Kariyer" yazılımı hazırlanmıştır.

Yükseköğretim kurumlarında kadroların daha etkin ve verimli şekilde planlanması, dağıtılması ve kullanılmasını sağlamak üzere norm kadro çerçevesinin çizilmesi YÖK tarafından çıkarılacak yönetmelik ile yapılacaktır. Bu şekilde norm kadro planlamasının ilgili üniversite tarafından yapılarak yerindeliğin sağlanması, bürokrasinin azaltılması, zamandan tasarruf sağlanması, kadroya atamalarda kadro atama sürecinin kısalması sağlanacaktır.

Üretim Reform Paketi içinde yer alan ve yükseköğretim sisteminde yapısal değişiklikler için önemli araçlar olacağını düşündüğümüz aşağıdaki hususlara yönelik çalışmalar devam etmektedir.

- Eğitim Programları Danışma Kurulu ve Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulunun oluşturulması,
- Doktora sonrası araştırmacı istihdamı,
- Devlet yükseköğretim kurumlarının öğretim üyesi kadrosunda fiilen altı yıl çalışan öğretim üyelerine, proje tabanlı araştırma izni verilmesi,
- Sermaye şirketi statüsünde teknoloji transfer ofisi kurulabilmesinin sağlanması,
- Bilimsel araştırma projelerine ilişkin ödeneklerin kullandırılmasında, proje kapsamında görevlendirilecek tezli yüksek

lisans ve doktora programlarındaki öğrencilere burs ödenebilmesinin mümkün hâle gelmesi,

➤ Organize sanayi bölgelerinde kurulan meslek yüksekokulları için öğrenci sayısına göre ilgili yükseköğretim kurumlarına eğitim desteğinin verilmesi,

➤ Yükseköğretim kurumlarında ve/veya belirli fakülte ya da bölüm ve programlarda görevlerinde kalmalarında fayda görülenlerin yaş hadlerinin, ilgili yükseköğretim kurumunun teklifi ve Yükseköğretim Kurulunun onayı ile birer yıllık sürelerle 75 yaşına kadar uzatılabileceğine ilişkin düzenlemenin yapılması.

Türk yükseköğretim sisteminin bilimsel metotla yeniden şekillendirilmesine ve üniversitelerimizin ihtisaslaşmasına katkı sağlayacak “Öncelikli Alan Araştırma Görevlisi Projesi” ile de yükseköğretimde hissedilebilir bir iyileşme hedeflenmektedir. Bu projede, üniversitelerimiz en fazla 3 öncelikli alan için, yetiştirecekleri öğrenci sayıları, kurumsal kapasiteleri ve ilgili alanlarda yetkinlikleri ile yeterliliklerini içeren başvurularını yapmıştır.

Söz konusu çağrıya 56 farklı yükseköğretim kurumu 42 farklı alanda 229 başvuru yapmıştır. Panellerde yapılan değerlendirmeler sonucunda, 35 farklı yükseköğretim kurumuna; 41 farklı alanda 354 kadro tahsis edilmesi uygun bulunmuştur.

Günümüzde bilgi ekonomisi, endüstri 4.0 ve sürdürülebilir kalkınma ekseninde şekillenen toplumsal reform ve yeniden yapılanma çabalarının odağında, beşeri sermaye, nitelikli insan gücü yer almaktadır. Bu kapsamda yükseköğretim tarihimizde bir ilk olacak olan “YÖK 100/2000 Doktora Projesi” hayata geçirilmiştir. “YÖK 100/2000 Doktora Projesi” bilim hayatımızın önümüzdeki yıllarda teminatı olacaktır. Bu program kapsamında, 2016-2017 bahar döneminden itibaren 3.316 öğrenci bu ulusal doktora programında çalışmaktadır.

Diğer taraftan dijitalleşmenin yükseköğretime katkılarını artırmak maksadıyla dijital araçlar, dijital veri sahası, ortak ders malzemeleri gibi konuları yürütmek üzere, “Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Çalışmaları” başlatılmıştır. Dijitalleşme sürecinde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yazışmalar dışında farklı başlıklarda karar destek sistemleri de geliştirilerek karar alma süreçlerinin hızlandırılması, karar almada standardizasyonun sağlanması ve bürokrasinin azaltılması amaçlanmaktadır.

YÖK, bilim hayatını ve yükseköğretim sistemini; kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar ve nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırmaktadır. Bütün bunları hedef odaklı uluslararasılaşma ile de destekleyerek ülkemizin görünürlüğüne katkı sağlanmaktadır. Sistem şu an itibarıyla 140 bini aşan uluslararası öğrenciye sahiptir. Bu rakam 2014 yılında 48 bin idi. Bu artış tüm Avrupa ülkelerinde yabancı öğrenci sayısındaki artış oranı itibarıyla ülkemizi birinci sıraya taşımıştır.

3.5. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)

ÖSYM ülkemizin önemli hizmet kurumlarından biridir. Faaliyetlerini hizmet gelirlerinden karşılayan özel bütçeli bir kurumdur. Bütün hizmetlerini e-Devlet standartları çerçevesinde yürütmekte, hızla gelişen bilimsel ve teknolojik yeniliklerden yararlanarak sürekli kendisini yenilemektedir.

ÖSYM bünyesinde 2018 yılı içinde 182 koordinatörlüğü aracılığıyla yaklaşık 9 milyon adayın katıldığı 45 sınav yapılmış olup yılsonu itibarıyla bu sayının 55 farklı sınav ve 11 milyon aday olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

ÖSYM yılbaşında açıklanan sınav takvimi çerçevesinde hizmetlerini yerine getirirken bazı önemli yenilikleri de gerçekleştirmiştir. Elektronik sınav uygulamasının yaygınlaştırılması bunlardan biridir. Ankara'da hizmete yeni açılan Esenboğa e-Sınav Merkezi, aynı anda 5.000 adayın elektronik sınava girebileceği kapasitesiyle dünyanın en büyük elektronik sınav merkezidir. Şimdiye kadar sadece İngilizce yabancı dil sınavında uygulanan elektronik sınavlara Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça sınavları da eklenmiştir. Kamu kurumlarından gelen talepler doğrultusunda 2019 yılından itibaren hâlen yazılı ortamda yapılan bazı sınavların da elektronik sınav ortamında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

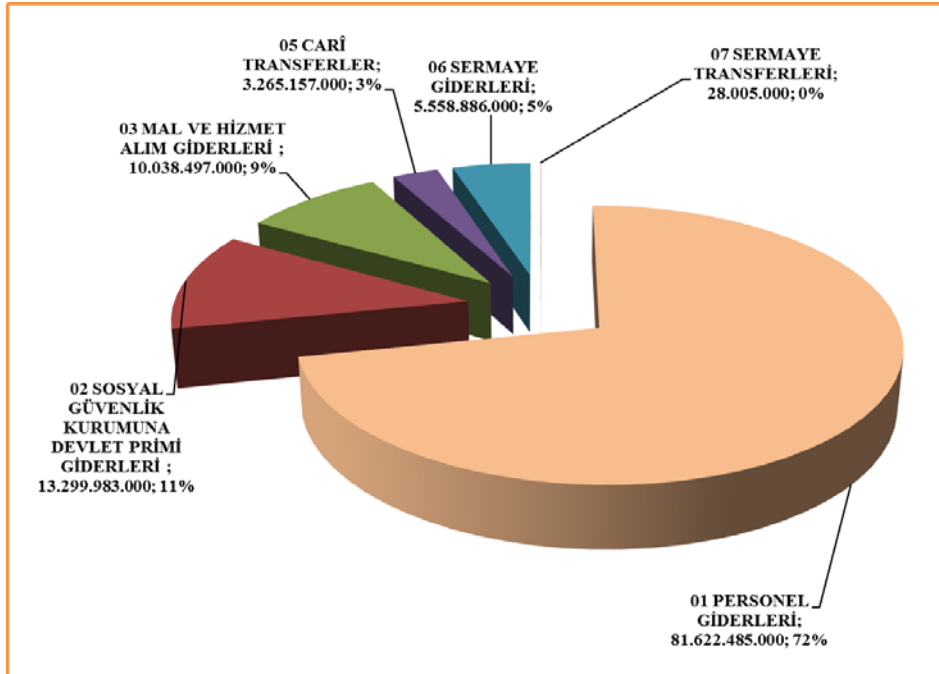
4. BÜTÇE

2019 yılı Bakanlığımız bütçesi;

- 81 milyar 622 milyon 485 bin TL'si personel giderleri için,
- 13 milyar 299 milyon 983 bin TL'si Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet primi giderleri için,
- 10 milyar 38 milyon 497 bin TL'si mal ve hizmet alım giderlerinde kullanılmak üzere cari harcamalar için,
- 3 milyar 265 milyon 157 bin TL'si devlet parasız yatılı öğrencileri, burslar ile diğer cari transferler için,
- 5 milyar 558 milyon 886 bin TL'si sermaye giderleri için,
- 28 milyon 5 bin TL'si sermaye transferleri için

olmak üzere toplam 113 milyar 813 milyon 13 bin TL'dir.

Grafik 13. 2019 Yılı Bütçe Teklifinin Ödenek Dağılımı

Ayrıca Bakanlığımız bütçesi dışında ilave olarak; ilköğretim öğrencilerine ücretsiz dağıtılacak ders kitapları için 881 milyon TL ve taşınmalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için 962 milyon TL ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin okullara ve kurumlara erişiminin sağlanması için 692 milyon TL olmak üzere, toplam 2 milyar 535 milyon TL kaynağın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan karşılanması öngörülmüştür.

Yüksek Öğretim Kurulu, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve üniversitelere 33 milyar 23 milyon 355 bin TL, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına 549 milyar 555 bin TL ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna 14 milyar 225 milyon 998 bin TL olmak üzere toplam eğitim bütçemiz; 161 milyar 611 milyon 921 bin TL olmuştur.

Tablo 33. Eğitim Bütçesi (2006-2019)

Yıllar	MEB	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	ÖSYM	Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK)	Toplam Eğitim Bütçesi (TL)
2006	16.568.145.500	5.846.822.761	171.921.000	1.499.708.000	24.086.597.261
2007	21.355.634.000	6.586.692.000	191.717.000	1.672.438.000	29.806.481.000
2008	22.915.565.000	7.318.284.650	152.077.000	1.923.350.000	32.309.276.650
2009	27.446.778.095	8.772.719.225	150.170.000	2.282.107.425	38.651.774.745
2010	28.237.412.000	9.355.457.600	150.865.000	2.746.973.000	40.490.707.600
2011	34.112.163.000	11.503.927.500	160.192.000	3.368.437.000	49.144.719.500
2012	39.169.379.190	12.743.603.000	232.559.000	4.449.878.000	56.595.419.190
2013	47.496.378.650	15.227.760.500	291.996.000	5.328.558.000	68.344.693.150
2014	55.704.817.610	16.939.010.000	359.980.000	5.862.584.000	78.866.391.610
2015	62.000.248.000	18.493.252.000	364.239.000	7.052.675.000	87.910.414.000
2016	76.354.306.000	23.590.696.000	445.303.000	9.377.831.000	109.768.136.000
2017	85.048.584.000	25.620.450.000	408.536.000	11.336.431.000	122.414.001.000
2018	92.528.652.000	27.761.363.000	537.550.000	13.899.262.000	134.726.827.000
2019	113.813.013.000	33.023.355.000	549.555.000	14.225.998.000	161.611.921.000

Tablo 34. Eğitim Bütçesinin GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı (2006-2019)

Yıllar	GSYH	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi ***	Eğitim Bütçesi (MEB+YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler+ ÖSYM)	Eğitim Bütçesinin	
				GSYH'ya Oranı (%)	Kon. Büt./Merkezi Yön.Büt.Oranı (%)
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	24.086.597.261	3,18	13,77
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	29.806.481.000	3,54	14,54
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	32.309.276.650	3,40	14,52
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	38.651.774.745	4,06	14,74
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	40.490.707.600	3,68	14,11
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	49.144.719.500	3,79	15,72
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	56.595.419.190	3,99	16,13
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	68.344.693.150	4,36	16,92
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	78.866.391.610	4,51	18,13
2015	2.338.647.000.000	472.943.000.000	87.910.414.000	3,76	18,59
2016	2.608.526.000.000	570.507.000.000	109.768.136.000	4,21	19,24
2017	3.035.450.000.000	645.124.000.000	122.414.001.000	4,03	18,98
2018	3.445.782.000.000	762.753.000.000	134.726.827.000	3,91	17,66
2019	4.450.000.000.000 *	960.976.000.000	161.611.921.000	3,63	16,82

(*) Gerçekleşmesi tahminidir. 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifinden alınmıştır.

2019 YILI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜTÇE TEKLİFİ

2019 yılı Millî Eğitim Bakanlığı Bütçe Teklifi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu gereğince kalkınma planları ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını; hesap verebilirliğin ve mali saydamlığın sağlanmasını, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını; tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolün düzenlenmesini amaçlamaktadır.

Merkezi yönetim bütçe uygulamasına geçilmesiyle beraber bütçe sistemi uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanmıştır. Yine çok yıllık bütçeleme sisteminin entegre edilmesiyle birlikte daha saydam ve öngörülebilir bir bütçe politikası uygulamaya konulmuştur.

Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi hazırlık çalışmalarını yönlendirmek üzere; Yeni Ekonomik Program, Orta Vadeli Mali Plan ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Bütçe Hazırlama Rehberi ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi doğrultusunda Bakanlığımızın 21 biriminin bütçesinin teklifleri, 2019-2021 dönemi çok yıllık bütçeleme sistemine göre hazırlanmıştır.

Eğitimin başlıca finansman kaynakları;

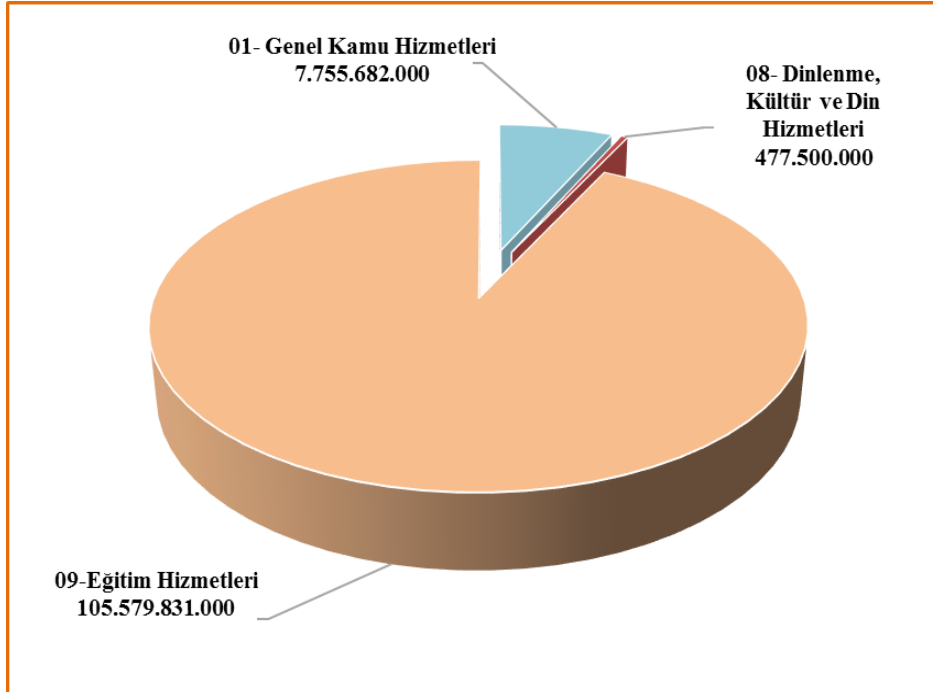
- Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan pay,
- İl özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar,
- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan dış kredi, burs ve bağışlar,
- Halk ve kuruluşların eğitime bağışları ile
- Okul-aile birliği gelirlerinden

oluşmaktadır.

Tablo 35. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma)

Fonks. Kod	Açıklama	2018 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2019 Yılı Bütçe Teklifi Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2019 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Genel Kamu Hizmetleri	4.920.658.000	7.755.682.000	57,61	6,81
03	Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	5.350.000			
08	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	222.177.000	477.500.000	114,92	0,42
09	Eğitim Hizmetleri	87.380.467.000	105.579.831.000	20,83	92,77
Toplam		92.528.652.000	113.813.013.000	23,00	100,00

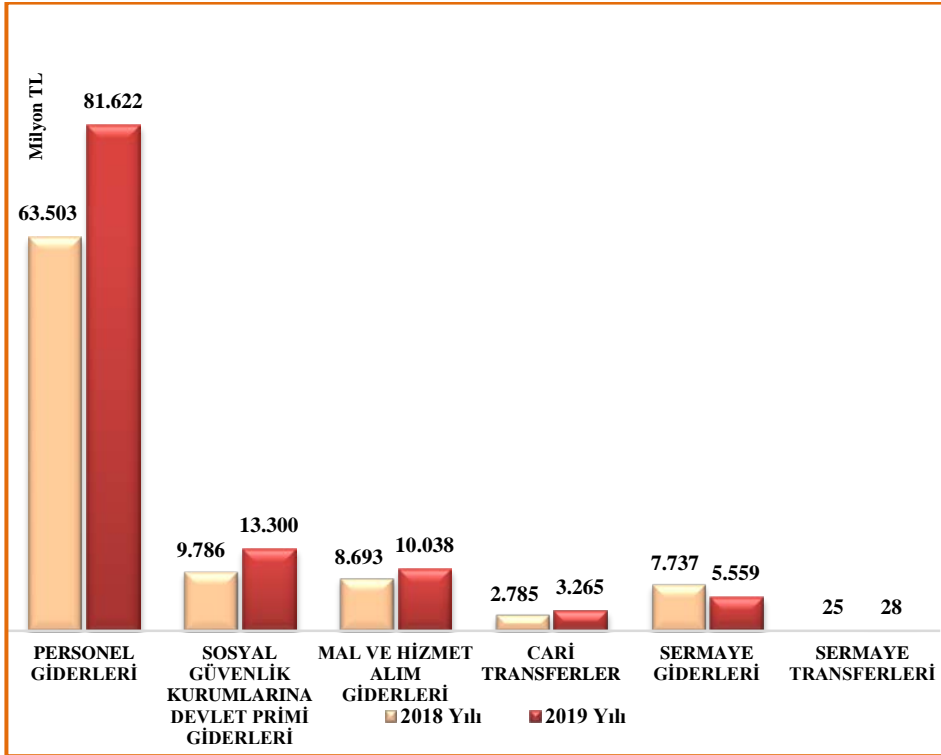
Grafik 14. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma)

Tablo 36. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Ekonomik Sınıflandırma)

Eko. Kod	Ödenek Türü	2018 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2019 Yılı Bütçe Teklifi Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2019 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Personel Giderleri	63.503.243.000	81.622.485.000	28,53	71,72
02	Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	9.785.948.000	13.299.983.000	35,91	11,69
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	8.693.097.000	10.038.497.000	15,48	8,82
05	Cari Transferler	2.784.739.000	3.265.157.000	17,25	2,87
06	Sermaye Giderleri	7.737.121.000	5.558.886.000	-28,15	4,88
07	Sermaye Transferleri	24.504.000	28.005.000	14,29	0,02
Toplam		92.528.652.000	113.813.013.000	23,00	100,00

Grafik 15. 2019 Yılı MEB Bütçesinin 2018 Yılı Ödenekleri ile Karşılaştırılması

Tablo 37. 2019-2021 Dönemi MEB Bütçesi (Ekonomik Sınıflandırma-İkinci Düzey Dağılımı)

I	II	Açıklama	Bütçe Kanunu/Teklifi Ödenegi		2019 Yılı Bütçe Teklifi Ödeneginin 2018 Yılı Bütçe Ödenegine Göre Değişim Oranı (%)	Bütçe Tahmini	
			2018	2019		2020	2021
01		Personel Giderleri	63.503.243.000	81.622.485.000	28,53	94.636.569.500	105.483.363.000
	1	Memurlar	58.120.224.000	71.703.766.000	23,37	81.927.370.500	89.963.605.000
	2	Sözleşmeli Personel	2.609.212.000	5.563.890.000	113,24	7.838.677.000	10.217.023.000
	3	İşçiler	1.121.731.000	2.573.760.000	129,45	2.853.827.000	3.098.761.000
	4	Geçici Süreli Çalışanlar	1.652.076.000	1.781.069.000	7,81	2.016.695.000	2.203.974.000
02		Sosyal Güvenlik Kurumları Devlet Primi Giderleri	9.785.948.000	13.299.983.000	35,91	15.629.170.000	17.387.823.000
	1	Memurlar	8.864.377.000	11.639.066.000	31,30	13.550.258.000	14.869.508.000
	2	Sözleşmeli Personel	352.214.000	675.546.000	91,80	981.861.000	1.310.309.000
	3	İşçiler	213.916.000	544.489.000	154,53	603.263.000	654.963.000
	4	Geçici Süreli Çalışanlar	355.441.000	440.882.000	24,04	493.788.000	553.043.000
03		Mal ve Hizmet Alım Giderleri	8.693.097.000	10.038.497.000	15,48	10.933.746.000	11.545.403.000
	2	Tüketime Yönelik Mal ve Mal. Alım.	1.782.007.000	2.260.922.000	26,88	2.527.709.000	2.684.415.000
	3	Yolluklar	82.068.000	69.758.000	-15,00	77.987.000	82.818.000
	4	Görev Giderleri	1.441.000	1.850.000	28,38	2.064.000	2.188.000
	5	Hizmet Alımları	6.739.966.000	7.631.067.000	13,22	8.242.296.000	8.687.059.000
	6	Temsil ve Tanıtma Giderleri	642.000	514.000	-19,94	575.000	610.000
	7	Menkul Mal Alım, Bakım ve On.Gid.	14.290.000	12.147.000	-15,00	13.585.000	14.424.000
	8	Gayrimenkul Mal Bakım ve On.Gid.	70.947.000	60.304.000	-15,00	67.418.000	71.627.000
	9	Tedavi ve Cenaze Giderleri	1.736.000	1.935.000	11,46	2.112.000	2.262.000
05		Cari Transferler	2.784.739.000	3.265.157.000	17,25	3.677.241.000	3.955.538.000
	2	Hazine Yardımları		10.000.000		11.180.000	11.873.000
	3	Kar Amacı Güt. Kur.Yapılan Trans.	266.900.000	297.400.000	11,43	332.494.000	353.109.000
	4	Hane Halkına Yapılan Transferler	2.403.312.000	2.804.583.000	16,70	3.169.451.000	3.420.970.000
	6	Yurtdışına Yapılan Transferler	114.527.000	153.174.000	33,74	164.116.000	169.586.000
06		Sermaye Giderleri	7.737.121.000	5.558.886.000	-28,15	5.562.886.000	5.565.886.000
	1	Mamul Mal Alımları	1.182.400.000	753.500.000	-36,27	753.500.000	753.500.000
	2	Menkul Sermaye Üretim Giderleri	830.500.000	236.000.000	-71,58	236.000.000	236.000.000
	3	Gayri Maddi Hak Alımları	9.000.000	5.000.000	-44,44	5.000.000	5.000.000
	4	Gayrimenkul Alım. ve Kamulaştırması	300.000.000	102.180.000	-65,94	102.180.000	102.180.000
	5	Gayrimenkul Ser. Üretim Giderleri	4.818.121.000	3.970.706.000	-17,59	3.974.706.000	3.977.706.000
	7	Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	597.100.000	491.500.000	-17,69	491.500.000	491.500.000
07		Sermaye Transferleri	24.504.000	28.005.000	14,29	30.005.000	31.005.000
	2	Yurtdışı Sermaye Transferleri	24.504.000	28.005.000	14,29	30.005.000	31.005.000
Toplam			92.528.652.000	113.813.013.000	23,00	130.469.617.500	143.969.018.000

Tablo 38. 2019 Yılı MEB Bütçe Teklifi (Fonksiyonel ve Ekonomik Sınıflandırma)

Fonk. Kodu	Açıklama	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	07 Sermaye Transferleri	Toplam
01	Genel Kamu Hizmetleri	6.318.921.000	1.234.436.000	86.575.000	12.250.000	103.500.000 -	-	7.755.682.000
08	Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	-	-	477.500.000	-	-	-	477.500.000
09	Eğitim Hizmetleri	75.303.564.000	12.065.547.000	9.474.422.000	3.252.907.000	5.455.386.000	28.005.000	105.579.831.000
Toplam		81.622.485.000	13.299.983.000	10.038.497.000	3.265.157.000	5.558.886.000	28.005.000	113.813.013.000

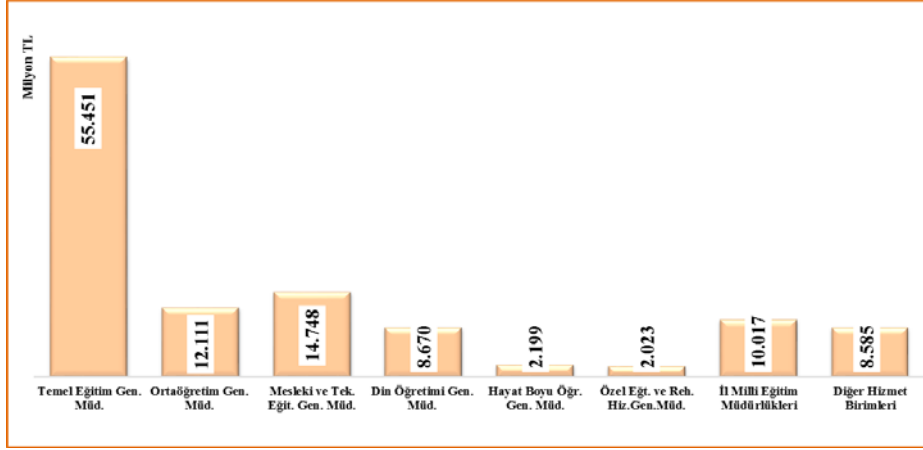
**Tablo 39. 2019 Yılı Bütçe Teklifi (Fonksiyonel Sınıflandırma)
(Birimlere Dağılımı)**

Birim Adı	01 Genel Kamu Hizmetleri	08 Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	09 Eğitim Hizmetleri	Toplam (TL)
Özel Kalem Müdürlüğü			17.382.000	17.382.000
Teftiş Kurulu Başkanlığı			78.894.000	78.894.000
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı			10.916.000	10.916.000
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	165.821.000	477.500.000	670.001.000	1.313.322.000
Personel Genel Müdürlüğü	50.077.000		1.000	50.078.000
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	12.392.000		1.000	12.393.000
İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı	13.212.000		645.181.000	658.393.000
Strateji Geliştirme Başkanlığı	63.880.000		1.000	63.881.000
Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	9.699.000		1.000	9.700.000
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği	2.297.000		1.000	2.298.000
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	7.437.857.000		2.578.767.000	10.016.624.000
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü			288.455.000	288.455.000
Okulöncesi ve İlköğretim Okulları	1.000		55.162.702.000	55.162.703.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü			502.085.000	502.085.000
Genel Ortaöğretim Okulları			11.608.738.000	11.608.738.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü			31.394.000	31.394.000
Mesleki ve Teknik Öğretim Okulları			14.716.121.000	14.716.121.000
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü	1.000		48.125.000	48.126.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü			79.446.000	79.446.000
Din Öğretimi Okulları			8.600.269.000	8.600.269.000
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü			29.913.000	29.913.000
Hayat Boyu Öğrenme ve Halk Eğitim Merkezleri			2.169.218.000	2.169.218.000
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü			57.536.000	57.536.000
Yurtdışı Eğitim Müşavirleri ve Ataşeleri	445.000		35.349.000	35.794.000
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü			5.029.116.000	5.029.116.000
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü			8.686.000	8.686.000
Özel Eğitim Okul ve Kurumları			2.013.908.000	2.013.908.000
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü			219.256.000	219.256.000
Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü			26.238.000	26.238.000
Yüksek Öğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü			941.456.000	941.456.000
Yurt Dışı Okullar			10.674.000	10.674.000
Toplam	7.755.682.000	477.500.000	105.579.831.000	113.813.013.000

**Tablo 40. 2019 Yılı Bütçe Teklifi (Ekonomik Sınıflandırma)
(Birimlere Dağılımı)**

Birim Adı	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	07 Sermaye Transferleri	Toplam (TL)
Özel Kalem Müdürlüğü	14.373.000	2.118.000	891.000				17.382.000
Teftiş Kurulu Başkanlığı	64.633.000	10.142.000	4.119.000				78.894.000
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı	8.602.000	1.539.000	775.000				10.916.000
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	76.896.000	6.011.000	515.615.000	1.800.000	713.000.000		1.313.322.000
Personel Genel Müdürlüğü	41.348.000	7.557.000	1.173.000				50.078.000
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	5.492.000	814.000	6.087.000				12.393.000
İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı	10.581.000	1.896.000	736.000		645.180.000		658.393.000
Strateji Geliştirme Başkanlığı	7.731.000	1.330.000	1.320.000		53.500.000		63.881.000
Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	7.693.000	1.333.000	674.000				9.700.000
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği	1.342.000	238.000	718.000				2.298.000
İl Millî Eğitim Müdürlükleri	6.167.836.000	1.215.257.000	2.616.081.000	10.450.000	7.000.000		10.016.624.000
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	9.457.000	1.691.000	281.000	277.026.000			288.455.000
Okulöncesi ve İlköğretim Okulları	45.006.441.000	7.117.681.000	868.106.000	219.631.000	1.950.844.000		55.162.703.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	8.084.000	1.517.000	480.000	492.004.000			502.085.000
Genel Ortaöğretim Okulları	8.705.131.000	1.481.238.000	287.283.000	566.086.000	569.000.000		11.608.738.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	8.512.000	1.567.000	261.000	21.054.000			31.394.000
Mesleki ve Teknik Öğretim Okulları	11.344.707.000	1.913.592.000	357.656.000	340.304.000	759.862.000		14.716.121.000
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü	16.704.000	2.779.000	11.643.000		17.000.000		48.126.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	5.459.000	939.000	1.932.000	71.116.000			79.446.000
Din Öğretimi Okulları	6.640.346.000	1.003.885.000	185.545.000	310.493.000	460.000.000		8.600.269.000
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	25.168.000	4.314.000	431.000				29.913.000
Hayat Boyu Öğrenme ve Halk Eğitim Merkezleri	1.811.987.000	265.411.000	42.820.000		49.000.000		2.169.218.000
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	7.551.000	1.419.000	4.489.000	39.077.000	5.000.000		57.536.000
Yurtdışı Eğitim Müşavirleri ve Ataşeleri	28.322.000	2.609.000	4.863.000				35.794.000
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü	7.203.000	1.281.000	5.017.546.000	3.086.000			5.029.116.000
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	4.665.000	836.000	1.697.000	1.488.000			8.686.000
Özel Eğitim Okul ve Kurumları	1.563.320.000	247.105.000	81.253.000	6.230.000	116.000.000		2.013.908.000
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	6.968.000	1.148.000	11.030.000	110.000	200.000.000		219.256.000
Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü	9.824.000	1.697.000	1.217.000		13.500.000		26.238.000
Yüksek Öğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü	6.109.000	1.039.000	1.101.000	905.202.000		28.005.000	941.456.000
Yurt Dışı Okullar			10.674.000				10.674.000
Toplam	81.622.485.000	13.299.983.000	10.038.497.000	3.265.157.000	5.558.886.000	28.005.000	113.813.013.000

Grafik 16. MEB Harcama Birimlerinin Bütçe Ödenekleri (2019)

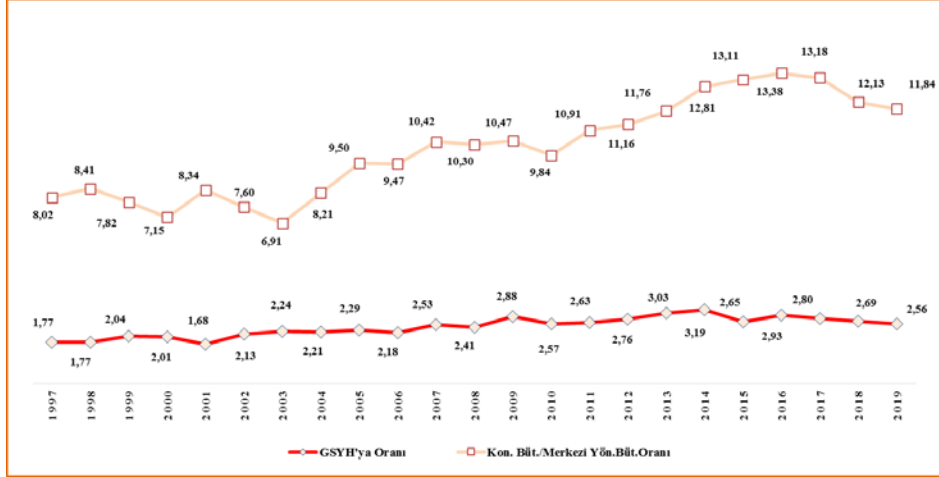

Tablo 41. MEB Bütçe Teklifinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2019)

Yıllar	GSYH	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi ***	MEB Bütçesi ***	Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinin	
				GSYH'ya Oranı (%)	Kon. Büt./Merkezi Yön.Büt.Oranı (%)
1997	28.835.883.135	6.361.685.500	510.063.600	1,77	8,02
1998	70.203.147.160	14.789.475.000	1.243.108.000	1,77	8,41
1999	104.595.915.540	27.266.600.000	2.131.808.500	2,04	7,82
2000	166.658.021.460	46.827.436.000	3.350.330.000	2,01	7,15
2001	240.224.083.050	48.519.490.000	4.046.305.625	1,68	8,34
2002	350.476.089.498	98.131.000.000	7.460.991.000	2,13	7,60
2003	454.780.659.396	147.230.170.000	10.179.997.000	2,24	6,91
2004	559.033.025.861	150.658.129.000	12.366.236.276	2,21	8,21
2005	648.931.711.812	156.088.874.910	14.835.422.184	2,29	9,50
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	16.568.145.500	2,18	9,47
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	21.355.634.000	2,53	10,42
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	22.915.565.000	2,41	10,30
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	27.446.778.095	2,88	10,47
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	28.237.412.000	2,57	9,84
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	34.112.163.000	2,63	10,91
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	39.169.379.190	2,76	11,16
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	47.496.378.650	3,03	11,76
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	55.704.817.610	3,19	12,81
2015	2.338.647.000.000	472.943.000.000	62.000.248.000	2,65	13,11
2016	2.608.526.000.000	570.507.000.000	76.354.306.000	2,93	13,38
2017	3.035.450.000.000	645.124.000.000	85.048.584.000	2,80	13,18
2018	3.445.782.000.000	762.753.000.000	92.528.652.000	2,69	12,13
2019	4.450.000.000.000 *	960.976.000.000	113.813.013.000	2,56	11,84

*Gerçekleşmesi tahminidir. 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Teklifinden alınmıştır.

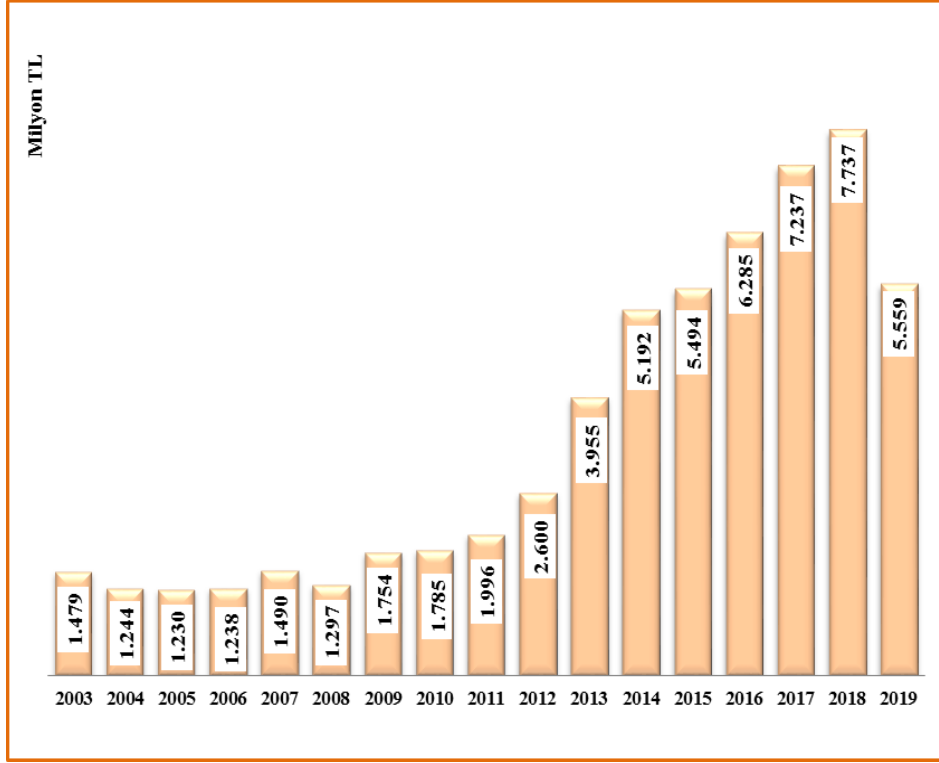
Grafik 17. MEB Bütçe Tasarısının GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (1997-2019)

Tablo 42. Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneginden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (2003-2019)

Yıllar	Konsolide/Merkezi Yönetim Bütçe Yatırım Ödenegi	MEB Yatırım Ödenegi	Kon./Merkezi Yön. Bütçe Yatırım Öden. MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay
2003	8.998.500.000	1.479.050.000	16,44
2004	7.368.361.000	1.244.150.000	16,89
2005	10.143.886.000	1.230.306.000	12,13
2006	9.639.582.000	1.238.498.000	12,85
2007	9.341.637.000	1.490.000.000	15,95
2008	8.743.466.000	1.296.704.000	14,83
2009	12.609.700.000	1.754.417.000	13,91
2010	19.046.000.000	1.785.327.000	9,37
2011	21.426.591.000	1.995.625.000	9,31
2012	27.913.538.000	2.600.000.000	9,31
2013	33.488.724.000	3.955.000.000	11,81
2014	36.400.961.000	5.192.300.000	14,26
2015	40.454.052.000	5.494.000.000	13,58
2016	51.310.852.000	6.284.628.000	12,25
2017	66.243.000.000	7.237.121.000	10,93
2018	68.794.000.000	7.737.121.000	11,25
2019	63.895.648.000	5.558.886.000	8,70

Grafik 18. MEB Yatırım Ödenekleri (2003-2019)

Tablo 43. Yatırım Ödenekleri (2019)

İlgili Birimler	Etüt Proje	Makine-Teçhizat	Gayri Maddi Hak Alımları	Büyük Onarım	Yapı Tesisi	Kamulaştırma	3308 sayılı Kanun Gelirleri	Genel Toplam
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	-	-	20.000.000	50.000.000	-	-	70.000.000
Konut Sektörü	-	-	-	20.000.000	50.000.000	-	-	70.000.000
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	9.000.000	-	-	-	1.941.844.000	-	-	1.950.844.000
İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı	-	-	-	-	-	102.180.000	-	102.180.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	19.000.000	-	-	-	505.000.000	-	-	524.000.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	-	-	460.000.000	-	-	460.000.000
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü	16.000.000	-	-	-	100.000.000	-	-	116.000.000
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	95.000.000	100.000.000	5.000.000	-	-	-	-	200.000.000
İlk ve Genel Ortaöğretim Sektörü	139.000.000	100.000.000	5.000.000	-	3.006.844.000	102.180.000	-	3.353.024.000
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü	20.000.000	650.000.000	-	8.000.000	35.000.000	-	76.052.000	789.052.000
Millî Eğitim İl Müdürlükleri	-	3.500.000	-	3.500.000	-	-	-	7.000.000
İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı	13.000.000	-	-	460.000.000	-	-	-	473.000.000
Strateji Geliştirme Başkanlığı	3.500.000	-	-	-	50.000.000	-	-	53.500.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	21.000.000	-	-	-	738.862.000	-	-	759.862.000
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü	17.000.000	-	-	-	-	-	-	17.000.000
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	4.000.000	-	-	-	45.000.000	-	-	49.000.000
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü	5.000.000	-	-	-	-	-	-	5.000.000
Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü	13.500.000	-	-	-	-	-	-	13.500.000
Mesleki ve Teknik Eğitim Sektörü	97.000.000	653.500.000	-	471.500.000	868.862.000	-	76.052.000	2.090.862.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	-	-	-	-	45.000.000	-	-	45.000.000
Beden Eğitimi ve Spor Sektörü	-	-	-	-	45.000.000	-	-	45.000.000
Genel Toplam	236.000.000	753.500.000	5.000.000	491.500.000	3.970.706.000	102.180.000	76.052.000	5.558.886.000

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI (YÖK, YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU ve ÜNİVERSİTELER) BÜTÇESİ

2018 yılı itibarıyla 129 devlet, 72 vakıf yükseköğretim kurumu, Milli Savunma Üniversitesi ve 5 vakıf meslek yüksekokulu ile birlikte toplam 207 yükseköğretim kurumumuz eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edilmektedir.

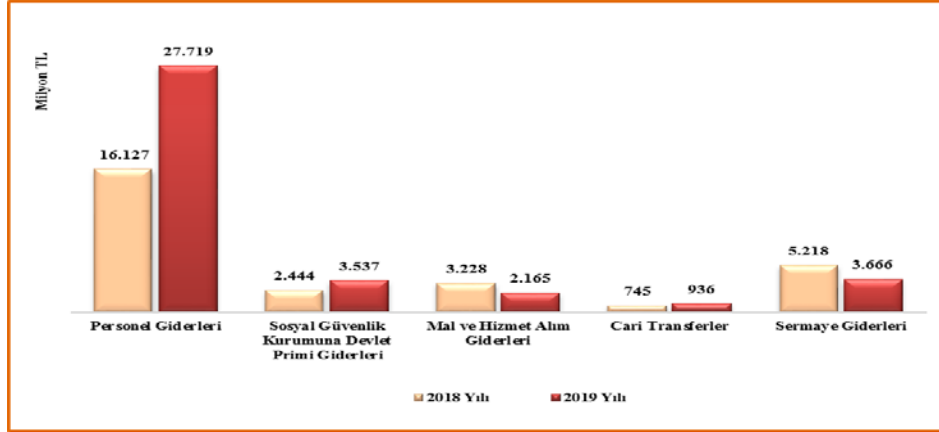
Üniversitelerimiz ve diğer eğitim kurumlarında 2017-2018 eğitim yılında 24.640 profesör, 14.456 doçent, 37.520 doktor öğretim görevlisi olmak üzere toplam 76.616 öğretim üyesi görev yapmıştır.

Bunlara 45.998 araştırma görevlisi, 35.484 öğretim görevlisi de eklendiğinde üniversitelerimiz ve diğer eğitim kurumlarında görev yapan toplam personel sayısı 158.098'e ulaşmıştır.

Tablo 44. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler Bütçe Teklifinin 2018 Yılı ile Karşılaştırılması

Eko. Kod	Ödenek Türü	2018 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneği	2019 Yılı Bütçe Teklifi Ödeneği	Değişim Oranları (%)	2019 Yılı Bütçe Payları (%)
01	Personel Giderleri	16.126.506.000	22.719.121.000	40,88	68,80
02	Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	2.444.056.000	3.536.535.000	44,70	10,71
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.227.989.000	2.165.469.000	-32,92	6,56
05	Cari Transferler	745.070.000	936.352.000	25,67	2,84
06	Sermaye Giderleri	5.217.742.000	3.665.878.000	-29,74	11,10
Toplam		27.761.363.000	33.023.355.000	18,95	100,00

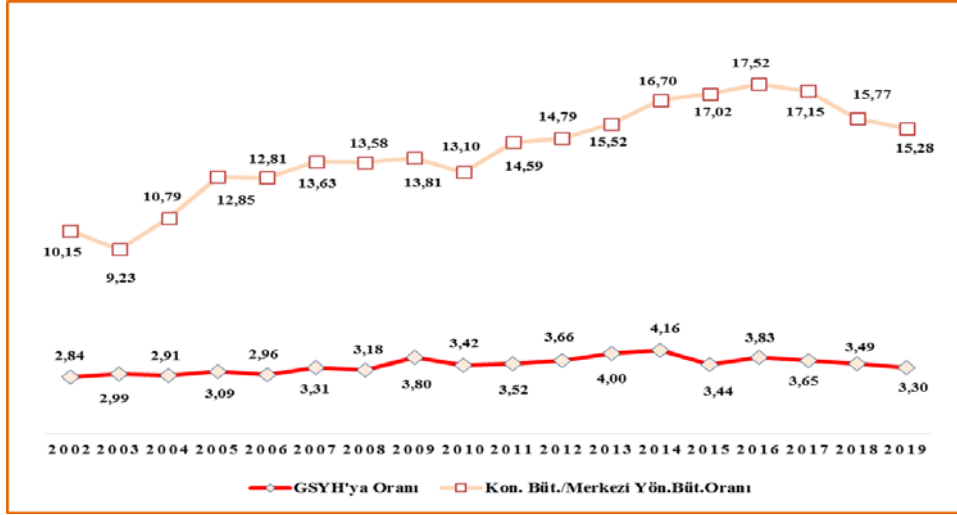
Grafik 19. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler Bütçe Teklifinin 2018 Yılı ile Karşılaştırılması

Tablo 45. MEB, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödenekleri (2002-2019)

Yıl	Bütçe Ödenekleri			MEB, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçelerinin	
	MEB	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	Toplam (TL)	GSYH Payı (%)	Merkezi Yönetim Bütçe Payı (%)
2002	7.460.991.000	2.495.967.700	9.956.958.700	2,84	10,15
2003	10.179.997.000	3.408.608.000	13.588.605.000	2,99	9,23
2004	12.366.236.276	3.894.070.670	16.260.306.946	2,91	10,79
2005	14.835.422.184	5.218.467.000	20.053.889.184	3,09	12,85
2006	16.568.145.500	5.846.822.761	22.414.968.261	2,96	12,81
2007	21.355.634.000	6.586.692.000	27.942.326.000	3,31	13,63
2008	22.915.565.000	7.318.284.650	30.233.849.650	3,18	13,58
2009	27.446.778.095	8.772.719.225	36.219.497.320	3,80	13,81
2010	28.237.412.000	9.355.457.600	37.592.869.600	3,42	13,10
2011	34.112.163.000	11.503.927.500	45.616.090.500	3,52	14,59
2012	39.169.379.190	12.743.603.000	51.912.982.190	3,66	14,79
2013	47.496.378.650	15.227.760.500	62.724.139.150	4,00	15,52
2014	55.704.817.610	16.939.010.000	72.643.827.610	4,16	16,70
2015	62.000.248.000	18.493.252.000	80.493.500.000	3,44	17,02
2016	76.354.306.000	23.590.696.000	99.945.002.000	3,83	17,52
2017	85.048.584.000	25.620.450.000	110.669.034.000	3,65	17,15
2018	92.528.652.000	27.761.363.000	120.290.015.000	3,49	15,77
2019	113.813.013.000	33.023.355.000	146.836.368.000	3,30	15,28

Grafik 20. MEB, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019)

Grafik 21. YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversitelere Ayrılan Bütçe Ödeneklerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019)

Tablo 46. YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçelerinin GSYH ile Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları (2002-2019)

Yıllar	GSYH *	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi**	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçeleri	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçeleri	
				GSYH'ya Oranı (%)	Konsolide Bütçeye Oranı (%)
2002	350.476.089.498	98.131.000.000	2.495.967.700	0,71	2,54
2003	454.780.659.396	147.230.170.000	3.408.608.000	0,75	2,32
2004	559.033.025.861	150.658.129.000	3.894.070.670	0,70	2,58
2005	648.931.711.812	156.088.874.910	5.218.467.000	0,80	3,34
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	5.846.822.761	0,77	3,34
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	6.586.692.000	0,78	3,21
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	7.318.284.650	0,77	3,29
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	8.772.719.225	0,92	3,35
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	9.355.457.600	0,85	3,26
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	11.503.927.500	0,89	3,68
2012	1.416.798.489.819	350.898.317.817	12.743.603.000	0,90	3,63
2013	1.567.289.237.901	404.045.669.000	15.227.760.500	0,97	3,77
2014	1.748.167.816.609	434.995.765.000	16.939.010.000	0,97	3,89
2015	2.338.647.000.000	472.943.000.000	18.493.252.000	0,79	3,91
2016	2.608.526.000.000	570.507.000.000	23.590.696.000	0,90	4,14
2017	3.035.450.000.000	645.124.000.000	25.620.450.000	0,84	3,97
2018	3.445.782.000.000	762.753.000.000	27.761.363.000	0,81	3,64
2019	4.450.000.000.000	960.976.000.000	33.023.355.000	0,74	3,44

(*) Gerçekleşmesi tahminidir. 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifinden alınmıştır.

Tablo 47. 2019 Yılı YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversite Bütçe Ödenek Tasarısı (Ekonomik Sınıflandırma)

Sıra No	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
1	Yükseköğretim Kurulu	47.597.000	7.313.000	3.017.000	27.260.000	1.800.000	86.987.000
2	Ankara Üniversitesi	724.941.000	122.591.000	50.643.000	32.842.000	119.750.000	1.050.767.000
3	Orta Doğu Teknik Ün.	379.093.000	61.177.000	60.447.000	11.828.000	37.070.000	549.615.000
4	Hacettepe Üniversitesi	699.224.000	120.025.000	68.446.000	33.351.000	127.965.000	1.049.011.000
5	Gazi Üniversitesi	582.757.000	93.193.000	43.638.000	26.692.000	105.564.000	851.844.000
6	İstanbul Üniversitesi	639.745.000	113.677.000	83.310.000	30.290.000	123.000.000	990.022.000
7	İstanbul Teknik Ün.	386.798.000	61.445.000	43.209.000	12.518.000	54.020.000	557.990.000
8	Boğaziçi Üniversitesi	192.004.000	31.815.000	31.618.000	6.129.000	42.641.000	304.207.000
9	Marmara Üniversitesi	477.391.000	74.721.000	40.762.000	16.315.000	50.785.000	659.974.000
10	Yıldız Teknik Ün.	259.135.000	40.448.000	27.449.000	8.549.000	21.590.000	357.171.000
11	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ün.	102.628.000	16.913.000	7.681.000	4.041.000	19.502.000	150.765.000
12	Ege Üniversitesi	599.632.000	105.409.000	45.969.000	28.416.000	98.769.000	878.195.000
13	Dokuz Eylül Üniversitesi	554.178.000	91.549.000	35.955.000	24.865.000	73.074.000	779.621.000
14	Trakya Üniversitesi	264.176.000	42.634.000	26.614.000	13.685.000	36.042.000	383.151.000
15	Bursa Uludağ Üniversitesi	410.210.000	68.299.000	53.046.000	19.618.000	56.911.000	608.084.000
16	Anadolu Üniversitesi	343.672.000	59.100.000	34.738.000	10.919.000	41.430.000	489.859.000
17	Selçuk Üniversitesi	415.852.000	63.831.000	44.401.000	15.700.000	47.752.000	587.536.000
18	Akdeniz Üniversitesi	408.205.000	66.265.000	29.417.000	19.449.000	58.490.000	581.826.000
19	Erciyes Üniversitesi	372.257.000	57.322.000	34.673.000	17.704.000	50.807.000	532.763.000
20	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	313.620.000	46.319.000	29.208.000	13.754.000	75.383.000	478.284.000
21	Çukurova Üniversitesi	421.199.000	70.056.000	40.389.000	20.021.000	58.128.000	609.793.000
22	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	383.050.000	63.102.000	29.156.000	18.666.000	31.959.000	525.933.000
23	Karadeniz Teknik Üniversitesi	330.319.000	53.786.000	30.648.000	15.123.000	42.857.000	472.733.000
24	Atatürk Üniversitesi	492.931.000	71.126.000	66.080.000	20.020.000	39.178.000	689.335.000
25	İnönü Üniversitesi	313.892.000	48.647.000	25.182.000	14.474.000	46.880.000	449.075.000
26	Fırat Üniversitesi	351.035.000	51.888.000	25.834.000	13.351.000	29.601.000	471.709.000
27	Dicle Üniversitesi	310.295.000	48.770.000	30.914.000	14.281.000	27.040.000	431.300.000
28	Van Yüzüncüyıl Üniversitesi	307.231.000	44.235.000	28.362.000	11.461.000	27.585.000	418.874.000
29	Gaziantep Üniversitesi	269.803.000	43.379.000	25.800.000	12.968.000	34.199.000	386.149.000
30	İzmir Yüksek Tek. Ens.	83.670.000	12.785.000	9.347.000	2.880.000	12.497.000	121.179.000
31	Gebze Teknik Üniversitesi	87.185.000	12.539.000	8.008.000	2.823.000	21.500.000	132.055.000
32	Harran Üniversitesi	203.821.000	30.918.000	15.111.000	7.981.000	18.300.000	276.131.000
33	Süleyman Demirel Üni.	295.952.000	46.598.000	22.154.000	13.590.000	41.453.000	419.747.000
34	Adnan Menderes Üniversitesi	284.607.000	44.920.000	19.233.000	13.114.000	42.912.000	404.786.000
35	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	201.310.000	31.619.000	18.383.000	9.117.000	24.950.000	285.379.000
36	Mersin Üniversitesi	274.564.000	43.890.000	18.071.000	12.955.000	45.414.000	394.894.000
37	Pamukkale Üniversitesi	314.607.000	50.821.000	21.472.000	14.654.000	32.664.000	434.218.000
38	Balıkesir Üniversitesi	164.556.000	25.230.000	19.160.000	6.938.000	24.756.000	240.640.000
39	Kocaeli Üniversitesi	317.718.000	52.179.000	37.402.000	15.605.000	38.641.000	461.545.000
40	Sakarya Üniversitesi	254.542.000	37.214.000	26.783.000	7.495.000	12.066.000	338.100.000

2019 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması

Sıra No	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
41	Manisa Celal Bayar Üni.	261.376.000	41.882.000	19.431.000	11.965.000	33.639.000	368.293.000
42	Bolu Abant İzzet Baysal Ün.	195.105.000	30.428.000	16.298.000	6.897.000	19.770.000	268.498.000
43	Hatay Mustafa Kemal Ün.	172.347.000	27.000.000	15.460.000	8.836.000	30.900.000	254.543.000
44	Afyon Kocatepe Ün.	169.914.000	25.847.000	16.900.000	5.351.000	12.204.000	230.216.000
45	Kafkas Üniversitesi	143.556.000	19.606.000	19.226.000	4.786.000	25.649.000	212.823.000
46	Çanakkale Onsekiz Mart Ün.	261.335.000	41.481.000	21.708.000	10.272.000	35.847.000	370.643.000
47	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	129.414.000	19.956.000	13.297.000	4.496.000	21.002.000	188.165.000
48	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	170.426.000	26.418.000	18.220.000	5.282.000	21.576.000	241.922.000
49	Tokat Gaziosmanpaşa Ün.	202.831.000	31.130.000	19.154.000	8.868.000	34.649.000	296.632.000
50	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	235.271.000	36.833.000	22.903.000	7.982.000	19.499.000	322.488.000
51	K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi	203.456.000	30.465.000	14.774.000	8.106.000	28.679.000	285.480.000
52	Kırıkkale Üniversitesi	192.710.000	29.859.000	16.326.000	9.064.000	26.396.000	274.355.000
53	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	292.238.000	48.050.000	25.426.000	13.747.000	45.389.000	424.850.000
54	Galatasaray Üniversitesi	56.552.000	8.510.000	9.673.000	2.690.000	15.000.000	92.425.000
55	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	112.583.000	16.344.000	11.276.000	3.595.000	23.510.000	167.308.000
56	Kastamonu Üniversitesi	123.746.000	16.651.000	9.218.000	3.446.000	22.805.000	175.866.000
57	Düzce Üniversitesi	172.401.000	25.708.000	11.250.000	7.447.000	33.349.000	250.155.000
58	Burdur Mehmet Akif Ersoy Ün.	135.837.000	18.946.000	12.336.000	3.787.000	17.460.000	188.366.000
59	Uşak Üniversitesi	109.781.000	15.291.000	11.433.000	3.388.000	22.437.000	162.330.000
60	Recep Tayyip Erdoğan Üni.	146.805.000	20.820.000	10.830.000	4.551.000	28.376.000	211.382.000
61	Tekirdağ Namık Kemal Ün.	154.167.000	23.424.000	13.916.000	6.725.000	22.100.000	220.332.000
62	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	136.719.000	17.416.000	11.504.000	3.939.000	18.200.000	187.778.000
63	Aksaray Üniversitesi	113.770.000	15.789.000	8.491.000	3.503.000	16.700.000	158.253.000
64	Giresun Üniversitesi	133.443.000	19.223.000	14.352.000	4.100.000	13.700.000	184.818.000
65	Hitit Üniversitesi	106.074.000	15.373.000	8.634.000	3.293.000	26.202.000	159.576.000
66	Bozok Üniversitesi	124.563.000	17.999.000	9.202.000	4.549.000	30.170.000	186.483.000
67	Adıyaman Üniversitesi	135.311.000	18.549.000	10.067.000	4.202.000	17.625.000	185.754.000
68	Ordu Üniversitesi	107.825.000	15.728.000	7.757.000	3.448.000	15.947.000	150.705.000
69	Amasya Üniversitesi	84.061.000	12.263.000	6.922.000	2.544.000	16.500.000	122.290.000
70	Karamanoğlu Mehmet Bey Üni.	77.926.000	10.323.000	7.130.000	2.277.000	14.000.000	111.656.000
71	Ağrı İbrahim Çeçen Ün.	72.818.000	9.206.000	9.835.000	1.620.000	12.454.000	105.933.000
72	Sinop Üniversitesi	74.738.000	11.344.000	5.607.000	2.151.000	30.000.000	123.840.000
73	Siirt Üniversitesi	80.840.000	10.144.000	8.115.000	2.116.000	13.200.000	114.415.000
74	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ün.	94.414.000	13.063.000	7.381.000	2.696.000	12.900.000	130.454.000
75	Karabük Üniversitesi	159.190.000	20.832.000	15.411.000	4.326.000	20.500.000	220.259.000
76	Kilis 7 Aralık Ün.	51.971.000	7.122.000	7.048.000	1.439.000	18.205.000	85.785.000
77	Çankırı Karatekin Ün.	90.878.000	13.233.000	9.469.000	2.667.000	19.140.000	135.387.000
78	Artvin Çoruh Üniversitesi	69.406.000	9.219.000	6.262.000	1.946.000	17.502.000	104.335.000
79	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	76.852.000	10.661.000	7.797.000	2.338.000	18.010.000	115.658.000
80	Bitlis Eren Üniversitesi	68.391.000	8.727.000	8.060.000	1.768.000	15.090.000	102.036.000

2019 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması

Sıra No	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
81	Kırklareli Üniversitesi	91.337.000	12.296.000	11.579.000	2.737.000	19.440.000	137.389.000
82	Osmaniye Korkut Ata Ün.	66.782.000	9.364.000	6.070.000	2.001.000	13.007.000	97.224.000
83	Bingöl Üniversitesi	99.990.000	12.154.000	6.513.000	2.439.000	18.310.000	139.406.000
84	Muş Alparslan Üniversitesi	78.774.000	9.491.000	8.901.000	2.090.000	24.005.000	123.261.000
85	Mardin Artuklu Üniversitesi	83.997.000	11.836.000	5.673.000	1.994.000	21.510.000	125.010.000
86	Batman Üniversitesi	73.143.000	9.463.000	7.663.000	1.828.000	17.200.000	109.297.000
87	Ardahan Üniversitesi	49.807.000	6.539.000	6.122.000	1.160.000	18.012.000	81.640.000
88	Bartın Üniversitesi	77.637.000	10.225.000	6.190.000	2.225.000	18.720.000	114.997.000
89	Bayburt Üniversitesi	65.677.000	8.051.000	6.366.000	1.619.000	19.500.000	101.213.000
90	Gümüşhane Üniversitesi	97.640.000	12.315.000	9.875.000	2.526.000	8.245.000	130.601.000
91	Hakkari Üniversitesi	42.866.000	5.550.000	5.020.000	1.108.000	8.070.000	62.614.000
92	Iğdır Üniversitesi	58.252.000	7.449.000	6.476.000	1.443.000	10.450.000	84.070.000
93	Şırnak Üniversitesi	43.292.000	5.483.000	4.741.000	1.157.000	11.010.000	65.683.000
94	Munzur Üniversitesi	68.213.000	8.418.000	5.203.000	1.736.000	19.905.000	103.475.000
95	Yalova Üniversitesi	64.159.000	8.691.000	4.583.000	1.900.000	15.000.000	94.333.000
96	Türk Alman Üniversitesi	26.175.000	3.918.000	4.796.000	729.000	34.000.000	69.618.000
97	Ankara Yıldırım Beyazıt Ün.	144.615.000	21.348.000	4.953.000	4.493.000	23.500.000	198.909.000
98	Bursa Teknik Üniversitesi	43.565.000	6.038.000	4.049.000	1.259.000	18.302.000	73.213.000
99	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	79.992.000	11.632.000	3.814.000	2.621.000	28.122.000	126.181.000
100	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	114.177.000	16.776.000	7.124.000	3.839.000	25.500.000	167.416.000
101	Necmettin Erbakan Üniversitesi	278.895.000	43.001.000	9.334.000	13.146.000	81.576.000	425.952.000
102	Abdullah Gül Üniversitesi	28.831.000	4.406.000	4.926.000	841.000	21.613.000	60.617.000
103	Erzurum Teknik Üniversitesi	33.694.000	4.291.000	5.065.000	895.000	24.500.000	68.445.000
104	Adana Bilim ve Teknoloji Ün.	46.128.000	6.738.000	4.195.000	1.348.000	20.510.000	78.919.000
105	Ankara Sosyal Bilimler Ün.	35.774.000	5.817.000	4.358.000	890.000	36.002.000	82.841.000
106	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	237.383.000	33.201.000	4.950.000	7.354.000	50.344.000	333.232.000
107	Bandırma Onyediy Eylül Ün.	35.659.000	4.949.000	8.460.000	1.111.000	21.400.000	71.579.000
108	İskenderun Teknik Üniversitesi	50.098.000	7.442.000	9.287.000	1.703.000	24.250.000	92.780.000
109	Alanya Alaaddin Keykubat Ün.	40.967.000	6.026.000	7.096.000	1.237.000	18.170.000	73.496.000
110	İzmir Bakırçay Üniversitesei	7.951.000	1.021.000	4.873.000	263.000	10.800.000	24.908.000
111	İzmir Demokrasi Üniversitesi	12.319.000	1.655.000	5.833.000	357.000	10.800.000	30.964.000
112	Yükseköğretim Kalite Kurulu	1.479.000	315.000	3.700.000	195.000	659.000	6.348.000
113	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	4.990.000	521.000	7.050.000	200.000	8.500.000	21.261.000
114	Konya Teknik Üniversitesi	60.815.000	8.700.000	6.550.000	1.927.000	9.500.000	87.492.000
115	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	23.971.000	3.857.000	4.350.000	973.000	9.002.000	42.153.000
116	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	25.859.000	3.728.000	6.150.000	861.000	9.000.000	45.598.000
117	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa	394.174.000	71.788.000	55.150.000	23.026.000	57.322.000	601.460.000
118	Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	122.757.000	19.598.000	21.852.000	4.436.000	13.100.000	181.743.000
119	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üni.	68.621.000	10.250.000	8.550.000	2.126.000	8.000.000	97.547.000
120	Samsun Üniversitesi	18.943.000	3.213.000	4.050.000	228.000	8.002.000	34.436.000

2019 Yılı
Bütçe Sunuş Konuşması

Sıra No	YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu ve Üniversiteler	01 Personel Giderleri	02 Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Gid.	03 Mal ve Hizmet Alım Giderleri	05 Cari Transferler	06 Sermaye Giderleri	Toplam
121	Tarsus Üniversitesi	11.331.000	1.784.000	3.550.000	419.000	8.000.000	25.084.000
122	Trabzon Üniversitesi	61.581.000	9.424.000	8.050.000	2.062.000	7.002.000	88.119.000
123	Kayseri Üniversitesi	19.767.000	2.998.000	5.550.000	674.000	8.000.000	36.989.000
124	K.Maraş İstiklal Üniversitesi	9.061.000	1.376.000	3.550.000	299.000	8.000.000	22.286.000
125	Eskişehir Teknik Üniversitesi	121.620.000	19.951.000	10.150.000	3.430.000	8.250.000	163.401.000
126	Isparta Uygulamalı Bilimler Üni.	105.444.000	15.951.000	7.250.000	3.554.000	8.002.000	140.201.000
127	Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üni.	54.476.000	8.886.000	6.050.000	4.248.000	22.560.000	96.220.000
Toplam		22.719.121.000	3.536.535.000	2.165.469.000	936.352.000	3.665.878.000	33.023.355.000